

NEMZETI FEJLESZTÉSI ÉS GAZDASÁGI MINISZTERIUM

A DUNA MENTI TURIZMUS HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI

KONCEPCIÓ

2008. június

*Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság
Területi Tervezési és Értékelési Iroda
Térségi Tervezési és Területrendezési Osztály*

*MTA RKK Nyugat-Magyarországi Tudományos Intézet
9022 Győr Liszt Ferenc u. 10.*

Megrendelő:	<i>Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Főosztály</i>
Megrendelő részéről szakmai felelős:	<i>Cs. Pavisa Anna dr. szakmai tanácsadó Csóka Judit szakmai főtanácsadó Radnóti Gergely</i>
Témafelelősök:	<i>Sárdi Anna (VÁTI) (Tervezői szám: TR-1 01-1821/01) Szörényiné dr. Kukorelli Irén (MTA RKK NYUTI)</i>
Tervezők:	<i>Dálnokiné Devecseri Anikó Faragóné Huszár Szilvia Illés István Hamar József Majorné Vén Mariann Páhy Anna Schneller Krisztián Tornyánszki Éva Vaszócsik Vilja Dr. Darabos Ferenc Baj Gabriella</i>
Külső szakértők:	<i>ÖKOPLAN GIS Kft Dr. Rác Tamás</i>
Térinformatika:	<i>Staub Ferenc Tornyánszki Éva</i>
Munkatársak:	<i>Vajda Ferencné</i>
Osztályvezető:	<i>Göncz Annamária</i>

VÁTI MAGYAR REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÉS URBANISZTIKAI
KÖZHASZNÚ TÁRSASÁG
H-1016 BUDAPEST, GELLÉRTHEGY UTCA 30-32
TELEFON: (36 1) 224-3100 FAX: (36 1) 224-3105 Pf.: 20 153
E-mail: vati@vati.ktm.hu

MTA RKK Nyugat-Magyarországi Tudományos Intézet
9022 Győr Liszt Ferenc u. 10.

Budapest, 2008. június

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	6
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	7
I. A VIZSGÁLAT RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA	17
II. A TURIZMUS FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉT AKADÁLYOZÓ, ILLETVE VENDÉGFORGALMAT KORLÁTOZÓ KONFLIKTUSTERÜLETEK	23
III. A KONCEPCIÓ MEGALAPOZÁSÁT SZOLGÁLÓ ORSZÁGOS DOKUMENTUMOK	29
III.1. AZ OTK CÉLRENDSZERE	29
III.2. AZ OTRT MÓDOSÍTÁS TÉRSZERKEZETI ELEMEI	30
III.3. A NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA CÉLRENDSZERE	34
III.4. A TURIZMUSRÓL SZÓLÓ KERETTÖRVÉNY ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	35
III.5. ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA	36
IV. STRATÉGIAI ELEMELK	38
V. CÉLPIRAMIS	40
VI. JÖVŐKÉP	41
VII. A MEGVALÓSÍTÁS TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI HATÁSAI	43
I. PRIORITÁS: A TÉRSÉG KAPCSOLATAINAK, ELÉRHETŐSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE	43
I.1. intézkedés: <i>A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése</i>	43
I.2. intézkedés: <i>Repülőterek turisztikai hasznosításának erősítése</i>	44
I.3. intézkedés: <i>A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése</i>	44
I.4. intézkedés: <i>Az antropogén terhelések csökkentésére irányuló közlekedési nagyberuházások megvalósítása</i>	45
I. prioritás hatásútvonal mátrix.....	46
II. PRIORITÁS: A TURIZMUS GAZDASÁGI ÉS TELEPÜLÉSI ALAPJAINAK ERŐSÍTÉSE	47
II.1. intézkedés: <i>Turizmust szolgáló kkv-k erősítése, hálózatépítése</i>	47
II.2. intézkedés: <i>Tájtermékek turisztikai terméké fejlesztése</i>	47
II.3. <i>Duna Turisztikai Desztinációmendzsmnt Szervezet létesítése, működtetése</i>	48
II.4. <i>Adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, turisztikai marketing, elektronikus turizmus marketing fejlesztése</i>	49
II.5. intézkedés: <i>Életminőséget javító és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása</i>	50
II. prioritás hatásútvonal mátrix	52
III. PRIORITÁS: A DUNA MENTI TÉRSÉG TURISZTIKAI VONZEREJÉNEK FEJLESZTÉSE	53
III.1. intézkedés: <i>Épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának fejlesztése</i>	53
III.2. <i>Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése</i>	53
III.3 <i>Természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése</i>	54
III.4. intézkedés: <i>Holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációja, bemutatása, fenntartható turisztikai hasznosítása</i>	55
III.5. intézkedés: <i>Tavak rekultiválása és turisztikai célú hasznosítása</i>	56
III.6. intézkedés: <i>A főváros turisztikai vonzerejéből származó előnyök kiterjesztése az agglomeráció területére</i>	57
III.7. <i>Közlekedési gócpontok közelében az üzleti/konferenciaturizmus feltételeinek javítása</i>	57
III. prioritás hatásútvonal mátrix	59
IV. PRIORITÁS: TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	60
IV.1 <i>Differenciált szálláskínálat megteremtése</i>	60
IV.2 <i>Termálfürdők és azokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése</i>	60
IV.3. intézkedés: <i>Főváros környéki nagybefogadó képességű szabadidő és sport központok kiépítése a közlekedési csomópontokban</i>	61
IV.4. <i>Megszűnő és keskenynyomtávú vasútvonalak turisztikai hasznosítása</i>	62
IV.5. <i>Aktív turizmus feltételeinek fejlesztése</i>	63
IV. prioritás hatásútvonal mátrix	64
V. PRIORITÁS: A TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK FEJLESZTÉSE, HÁLÓZATOSODÁS.....	65
V.1. intézkedés: <i>Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése</i>	65

<i>V.2. intézkedés: Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi, gazdasági, környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése.....</i>	<i>65</i>
<i>V. prioritás hatásútvonal mátrix.....</i>	<i>67</i>
VI. PRIORITÁS: TÁRSADALMI TŐKE FEJLESZTÉSE	68
<i>VI.1. intézkedés: Turisztikai és nyelvi képzések erősítése.....</i>	<i>68</i>
<i>VI.2. intézkedés: Társadalmi környezettudatosság növelése .....</i>	<i>68</i>
<i>VI. prioritás hatásútvonal mátrix .....</i>	<i>69</i>
VII. PRIORITÁS: TÁJ-TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE, FEJLESZTÉSE	70
<i>VII.1. intézkedés: Természeti és ökológiai értékek védelme, fenntartása .....</i>	<i>70</i>
<i>VII.2. intézkedés: Táj értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakítása.....</i>	<i>70</i>
<i>VII.3. intézkedés: Tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok megvalósítása .....</i>	<i>71</i>
<i>VII. prioritás hatásútvonal mátrix .....</i>	<i>72</i>
VIII. PRIORITÁS: KÖRNYEZETI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA	73
<i>VIII.1. intézkedés: A fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése .....</i>	<i>73</i>
<i>VIII.2. intézkedés: Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések.....</i>	<i>73</i>
<i>VIII.3. intézkedés: Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése .....</i>	<i>74</i>
<i>VIII. prioritás hatásútvonal mátrix.....</i>	<i>75</i>
IX. PRIORITÁS: KÖRNYEZETI KOCKÁZAT CSÖKKENTÉSE.....	76
<i>IX.1. intézkedés: Az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzése, „teret a folyónak” megoldások erősítése.....</i>	<i>76</i>
<i>IX.2. Ár és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztése .....</i>	<i>76</i>
<i>IX.3. intézkedés: Mozgásveszélyes magasparkok rendezése .....</i>	<i>77</i>
<i>IX. prioritás hatásútvonal mátrix .....</i>	<i>78</i>
VIII. A JAVASLATTÓL VALÓ ELTÉRÉS VÁRHATÓ HATÁSAI.....	79
IX. A KISTÉRSÉGI CSELEKVÉSI TERVEKBEN JAVASOLT TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK ÖSSZEVETÉSE A JAVASOLT BEAVATKOZÁSOKKAL HIÁNYZÓ ELEMEL, TÚLFEJLESZTÉSEK BEAZONOSÍTÁSA	81
<i>IX.1. KÖZLEKEDÉS FEJLESZTÉSÉRE IRÁNYULÓ PROJEKTEK.....</i>	<i>81</i>
<i>IX.2. GAZDASÁG- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSRE IRÁNYULÓ PROJEKTEK .....</i>	<i>84</i>
<i>IX.3. TURIZMUSFEJLESZTÉSRE IRÁNYULÓ PROJEKTEK.....</i>	<i>87</i>
IV.5. AKTÍV TURIZMUS FELTÉTELEINEK FEJLESZTÉSE INTÉZKEDÉSÉHEZ.....	91
<i>IX. 4. HUMÁN FEJLESZTÉSRE IRÁNYULÓ PROJEKTEK .....</i>	<i>92</i>
<i>IX.5. KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELME, KÖRNYEZETI KOCKÁZATKEZELÉSRE IRÁNYULÓ PROJEKTEK .....</i>	<i>95</i>
X. STRATÉGIAILAG FONTOS KONCEPCIONÁLIS JAVASLATOK ÖSSZEFOGLALÁSA.....	99
<i>X.1. STRATÉGIAILAG FONTOS HORIZONTÁLIS JAVASLATOK.....</i>	<i>99</i>
<i>X.2. TÉRSÉGI STRATÉGIAI JAVASLATOK.....</i>	<i>101</i>
<i>XI.1. FŐBB NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK, SZERVEZŐDÉSEK A DUNA MENTÉN .....</i>	<i>106</i>
<i>XI.2. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: AZ AL-DUNA MENTI RÉGIÓK RÖVID JELLEMZÉSE, FEJLESZTÉSI-EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEIK.....</i>	<i>107</i>
<i>XI.3. A DUNA MENTI TRANSZNACIONÁLIS PROGRAM ELŐKÉSZÍTÉSE, AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEHETŐSÉGEINEK VIZSGÁLATA.....</i>	<i>109</i>

A KONCEPCIÓ MELLÉKLETE (külön kötetben)

1.sz. melléklet: Az operatív programok akcióterveinek, kiemelt projektjeinek illeszkedése a Duna menti turisztikai koncepció intézkedéseivel

2.sz. melléklet: Az érintett kistérségek turisztikai irányultságú, kapcsolatos cselekvési terveinek illeszkedése a Duna menti turisztikai koncepciójának intézkedéseivel

3. sz. melléklet: Podmaniczky Program, Budapest Magprogram pénzügyi táblázat (2006)

BEVEZETŐ

A 97/2005 (XII.25.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Konceptióról kijelölte az országosan kiemelt térségeket, többek között a Duna mentét is. A kiemelt térség sajátos problémáinak egységes, az adminisztratív határokon átívelő kezelését számos szakterület indokolja – az ökológiai folyosó, az árvíz- és környezetvédelem, a stratégiai vízkészletekkel való gazdálkodás, valamint a közlekedési tengely szerep, és nem utolsósorban a turizmus – regionális meghatározottsága és rendszerszerű kezelést igénylő jellege miatt.

A 2007-ben indult munka 2008 februárig terjedően három főbb szakaszra bontható:

- A 2007 év végén befejezett vizsgálat Duna sokrétű turisztikai adottságainak feltárását, térben is kiegyenlítettebb hasznosításának lehetőségeit vázolja fel, kiemelten kezelve a folyó hajózhatóságának javítását feltáró projekt megvalósulásával időszerűvé váló sziget-mellékág rendszereke helyreállítását;
- Konceptiót dolgoz ki, valamint stratégiaileg fontos elemeket fogalmaz meg a térség turisztikai célú fejlesztésére, továbbá tématerületeket tár fel a Délkelet-Európa Transznacionális Programban történő részvételre a 2007-13 közötti időszakra;
- Két mintaterület kijelölésével lehetőséget teremt a rehabilitáció és turisztikai hasznosítás gyakorlati eljárásainak, pályázati előkészítésének bemutatására.

Jelen dokumentáció a multifunkcionális folyómenti tér turizmusra fókuszáló fejlesztési koncepciója, amely a Duna Győritől a déli országhatárig terjedő kistérségek sorára terjed ki, ajánlást fogalmaz meg a feladat nemzetközi kiterjesztésére, és végül el is indítja a Délkelet-európai transznacionális programban való részvételt.

2008-ban az MTA RKK NYUTI az ÖTM-től megbízást kapott, hogy készítse el a mosonmagyaróvári kistérség turizmuskonceptióját, mely szervesen kapcsolódjon a VÁTI által készített „A Duna menti turizmus hazai és nemzetközi dimenzió” koncepcióhoz. Végül a megbízóval történt megállapodás értelmében a mosonmagyaróvári kistérségre vonatkozó vizsgálatok a VÁTI által készített anyagba kerültek beépítésre. Ennek köszönhetően a Duna egész magyarországi szakaszára egységesen elkészült a feltáró vizsgálat és a turizmus koncepció.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A KONCEPCIÓ ÖSSZEFOGLALÁSA

A Duna mente egészét az eleven és sokszínű kulturális hagyományok, a nagyelterjedésű (védett) természeti, tájképi, kultúrtörténeti értékek jellemzik. Ennek ellenére egyetlen nemzetközileg is versenyképes célpontja a főváros, miközben a turizmus jelentősége a Dunakanyarban és a Ráckevei (Soroksári) Duna-ágban, valamint a kulturális örökségben gazdag városi központokban (Győr, Komárom, Esztergom, Visegrád, Kalocsa, Baja stb.) egyaránt hangsúlyos. Értékes, azonban még kihasználatlan adottságai a térségnek a 412 km-es, 60%-ban természetes folyópart, élőhelyekben gazdag szigeteivel és mellékág-rendszereivel (Szigetköz), a tradicionális borvidékek (Pannonhalmai, Ászár-Neszmélyi, Etyek-Budai, Tolnai, Szekszárdi, Mecskaljai, Hajós-Bajai, Kunsági), a sokszínű kulturális hagyományok (ősi mesterségek, gasztronómia, etnikai néphagyományok) és tájtermékek (bogyósok, kalocsai paprika stb.), kiterjedt hegyvidéki erdőségei, természetközeli térségei, világhírű nagyvadállománya (Börzsöny, Gemenc, Béda-Karapancsa), termálfürdői (Budapest, Ráckeve, Győr, Mosonmagyaróvár, Lipót), valamint világörökségi és – várományos területei (Pannonhalmi Apátság, Budapesti Duna part, Komáromi erőd rendszer, limes vonal).

A turisztikai vonzerők versenyképessé tételét azonban akadályozzák: a természeti potenciál állapotát befolyásoló jelentős környezeti terhelések (vizuális- és légszennyezések, vízminőségi problémák, a vízpartok árvízi veszélyeztetettsége), elsősorban az alsó Duna-szakasz alacsony gazdasági, vállalkozói aktivitása, a turisztikai infrastruktúra hiányosságai és végül – a teljes folyó menti térségben – az összehangolt, desztináció-szemléletű turizmusfejlesztés hiánya.

A Duna menti turizmus fejlesztésének összhangban kell lennie a 2000/60/EK Vízköri Irányelv, illetve a 221/2004 (VII.21.) Korm. rendelet szerint a Duna hazai vízgyűjtőterületére készülő vízgyűjtő-gazdálkodási tervvel (határidő 2009) a jó állapot elérése érdekében, továbbá a folyó hajózhatóságának javítását célzó intézkedésekkel.

A koncepció célrendszere¹:

JÖVŐKÉP

A Duna mente legfőbb küldetése, hogy váljon a

DUNA AZ ORSZÁG TURISZTIKAI TENGELYÉVÉ

ahol a térség turisztikai célterületeinek tengellyé szervezése a komparatív előnyök integrációjával kell megvalósuljon úgy, hogy

*a piaci alkalmazkodóképesség javítása,
a turisztikai potenciál növelése,
a turizmus társadalmi hátterének erősítése, valamint
a Duna mente környezeti értékeinek védelme, környezeti állapotjavítása*
együttesen, komplex módon teljesüljön.

---

¹ A célpiramis táblázatát a melléklet tartalmazza

Ennek érdekében támogatni kell

versenyképesség növelése terén

- *a térség kapcsolatainak, elérhetőségének javítását* a transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével², a repülőterek turisztikai hasznosításának erősítésével, a Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítésével, továbbá az antropogén terhelések csökkentésére irányuló nagyberuházások megvalósításával;
- *a turizmus gazdasági és települési alapjainak biztosítását* a turizmust szolgáló kkv-k erősítésével, hálózatépítésével, az adottságokon alapuló arculattervezéssel, turisztikai desztináció-menedzsment szervezet létesítésével, működtetésével a tájtermékek turisztikai terméké fejlesztésével, komplex turisztikai programcsomagok kialakításával, elektronikus turizmus marketing fejlesztésével, valamint az életminőséget javító és infrastrukturális beruházások megvalósításával

Az attrakciók bővítése érdekében elő kell segíteni

- *a Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztését* az épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának javításával, a helyi tradíciókon alapuló turizmusformák, rendezvények népszerűsítésével, a természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztésével, a holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációjával, bemutatásával, fenntartható turisztikai hasznosításával, tavak rekultiválásával és turisztikai célú hasznosításával, a főváros vonzerejének kiterjesztésével az agglomeráció területére és végül a közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az üzleti/konferencia turizmus feltételeinek javításával;
- *a turisztikai infrastruktúra fejlesztését* differenciált szálláskínálat megteremtésével, a termálfürdők és hozzá kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével, főváros-környéki közlekedési csomópontokban nagy befogadóképességű szabadidő és sportközpontok kiépítésével, továbbá megszűnő vasútvonalak turisztikai hasznosításával, az aktív turizmus feltételeinek javításával (ezen belül a víziturizmus hálózatépítésével);

Humán területen támogatni kell

- *a térségi együttműködések és a hálózatosodást* a Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések javításával, a fejlesztési programok megalapozottságának növelésével, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztésével;
- *a társadalmi tőke fejlesztését* a turisztikai és nyelvi képzések erősítésével, a társadalom környezettudatosságának növelésével.

A környezeti célok elérése érdekében biztosítani kell

- *a táji, természeti értékek megőrzését, fejlesztését* a természeti és ökológiai értékek védelmével, fenntartásával, a táji értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakításával, valamint a tájvédelem erősítésével és a tájrendezési feladatok megvalósításával;
- *a környezeti állapot javítását* a fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentésével, a stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzésével, vízminőség javító intézkedésekkel, továbbá gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentésével;
- *a környezeti kockázatok csökkentését* az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzésével, a „teret a folyónak” megoldások erősítésével, az ár- és

---

² Stratégiaileg fontos horizontális javaslatok

belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztésével, valamint a mozgásveszélyes partszakaszok rendezésével.

A stratégiailag fontos horizontális javaslatok

A folyó hajózhatóságának javításával kapcsolatosan a Duna Védelmi Egyezmény Nemzetközi Bizottsága (ICPDR) 2007-ben megfogalmazott irányelve szerint a Duna hajózhatóságára, vízgyűjtő-gazdálkodására és a környezet védelmére vonatkozó eu-s direktívákat össze kell egyeztetni. Összehangolásuk után lehet csak a szükséges és fenntartható, a hajózhatóságot biztosító fejlesztéseket megvalósítani. Az ICPDR ajánlásának megfelelően a Duna Bizottság (DC) bevonásával jelenleg készül az a közös állásfoglalás, amely a folyami hajózhatóság és a vízgyűjtő-gazdálkodás irányelveinek harmonizációját tartalmazza. A közös állásfoglalás ismeretében javasolt a szerteágazó igények összehangolására egy ***tárcaközi munkacsoport irányításával*** felülvizsgálni a Duna magyarországi hajózhatóságának irányelveit és a jelenleg folyó hajózhatósági projekt megvalósíthatóságát is.

A Duna menti kerékpárút-hálózat EuroVelo paramétereknek megfelelő kialakítása ***nem csak országos, hanem nemzetközi érdek*** is. A szlovák oldal jobb kiépítettsége a folyó felső szakaszán kereslet elvonást jelent. A kistérségi akciótervek javaslata területileg szabdalt, megnehezíti a hálózattá alakítást, aminek elősegítése érdekében forráskoncentráció, ütemes megvalósítás szükséges.

A turizmust szolgáló kis- és középvállalkozások erősítése, hálózatépítése a turisztikai fogadóképesség javításának, működtetésének elengedhetetlen feltétele. E képzési forma hiányosságai elsősorban az elmaradott déli folyó menti kistérségekben jellemző, ezért támogatását nem csupán a frekventált turisztikai célterületeken szükséges megvalósítani, hanem az induló vonzerő-fejlesztés, desztináció építés térségeiben is. A kistérségi cselekvési tervek csak elenyésző mértékben említik meg. A feladat regionális alapokból támogatandó, az önkormányzatok adókedvezményekkel is segíthetik a vállalkozásokat. A célterület az egész Duna mente, de kiemelten javasolt a folyamatot segíteni a felső Duna-szakaszon a Komáromi, a Dunakanyar kistérségei közül a Szobi, a Ráckevei-Soroksári Duna-ágban a Ráckevei, a középső Duna-szakaszon az Ercsi, Dunaújvárosi, Kunszentmiklósi, Szekszárdi, továbbá az alsó Duna-szakaszon a Kalocsai és Mohácsi kistérségekben.

Az adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok kialakításának célja egy ***Duna menti turisztikai desztináció létrehozása, működtetése***, amelyben az érintett önkormányzatok, kistérségek, civil szervezetek összefogására van szükség a turisztikai célterületek versenyképességének növelése, illetve területi koncentrációjának csökkentése érdekében. Ezért javasolt egy Duna menti desztinációs menedzsment szervezet létrehozása, működtetése, amelynek feladata a Duna menti térség ismertségének növeléséhez és fejlesztéséhez, a külső források megszerzéséhez kötődően a térség egységes megjelenésének, sajátos arculatának kialakítása. Ezt követően megtervezett és szervezett komplex turisztikai csomagokat kell kialakítani a térség adottságaihoz illeszkedő, és azokat láncként felfűző tematikus utak formájában.

Az elektronikus turizmus marketing fejlesztés célja egy egységes ***Duna menti turisztikai portál létrehozása***. Az „arculattervezett” turisztikai célterületek a tudatosan felépített marketing tevékenységgel jutnak el a célközönséghez és fogyasztókhoz. A tájékoztatás terén bővítendő a térségi kiadványok és egyéb propagáló termékek, reklámok, kiemelten az

elektronikus információk (honlapok). A feladat szereplői a települési önkormányzatok, turisztikai szervezetek, tourinform irodák, civil szervezetek, magán emberek, akik összefogásuk révén az egymástól elszigetelt marketing elemeket egyesítik.

A szomszédos országok azonos, illetve kedvezőbb vonzerőkkel már jelenleg is komoly kereslet elvonó versenytársak. A tőlünk délre fekvő folyó menti államokban a vonzerő kiépítettsége, infrastrukturális háttere kiépítetlenebb a magyarországi területekénél. E téren a **Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése** terén előrelépést jelent a **Délkelet-európai transznacionális programban** történő részvétel. E feladatot uniós, illetve hazai forrásból kell támogatni (pl. Nemzeti Civil Alapból). A hazai együttműködések erősítése érdekében hangsúlyt kell fektetni a Duna menti, sokszor megye és régióhatárral elválasztott kistérségek, települések (pl.: Baja-Mohács, Dunaföldvár-Solt) számára a közös pályázati lehetőségekre. Ezek jelenleg nehézségekbe ütköznek az eltérő kiírások miatt. A hazai együttműködés nehézségeit mutatja továbbá a Duna menti településszövetségek szakaszos és időszakos működése. A Duna menti nemzetközi projektben e lehetőségek egyrészt megvalósulhatnak, másrészt javaslatokkal szolgálnak majd további együttműködések kialakítására.

Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése szükséges a közösségi tudatformáláshoz, a távlatos gondolkodás alátámasztásához a döntéshozatalban, lényeges eleme a reálfolyamatok megértése, elhelyezése az országon belüli rendszerben. A fenntarthatóság értékelését szolgáló monitoring hálózat **a társadalmi érdekeket emeli közös nevezőre**, segítve a széleskörű informáláson keresztül a térségi kohéziót, **együttműködést** a parciális érdekérvényesítéssel, **fejlesztések párhuzamosságával szemben**. A feladatok egy része nem igényel mást, mint együttműködési készséget az érintettek részéről. A monitoring-rendszerek létrehozásához és működtetéséhez ágazati, valamint azok dekoncentrált szervezeteinek (KÖVÍZIG-ek, munkaügyi központok, földhivatalok, TEIR stb.) információs szolgáltatásainak igénybevételére és uniós pályázatokból nemzetközi szintű összekapcsolására van szükség. Az adatbázis nemzetközi kiterjesztése a **Délkelet-európai transznacionális program** keretében szükséges, és a projekt tématerületei között helyet kapott.

Turisztikai és nyelvi képzések erősítése a turizmus-vendégfogadás fejlesztésének alapvető feltétele az általános, szakképzési és felnőttoktatási rendszer, valamint a szaktanácsadói hálózat létrehozása. A hiányosságok nem csupán az elmaradott térségekben jelentenek korlátokat, és a kistérségi cselekvési tervek sem tartalmaztak ide vonatkozó javaslatokat. A feladat horizontális intézkedéseket tartalmaz, elsősorban régiós források igénybevételével valósulhatnak meg, az önrész vállalkozói, illetve kistérségi-önkormányzati biztosításával.

Differenciált szálláskínálat megteremtése elsődleges feladat a térségben, ezért a legmagasabb színvonalú, komplex szolgáltatásokat nyújtó szállodáktól a legegyszerűbb vendégszobákig, tanyákig szükséges a fejlesztés, **attól függően**, hogy az adott településen, térségben **milyen jellegű vonzerők állnak rendelkezésre**.

A Duna és mellékágaihoz, holtágaihoz és a csatornákhöz kapcsolódó **nem gépi hajtású vízi turizmus** infrastruktúrájának kiépítéséhez támasztott feltételek (a 30-40 fkm-enként kikötők megállóhelyek, sátorozó helyek, WC, tisztálkodási, valamint az étkezési és bevásárlási lehetőség, továbbá a kikötők közötti megközelíthetőségének javítása) a folyó egész magyarországi szakaszán hiányosnak mondhatók. A fejlesztések előfeltétele a vizek rehabilitációja és vízminőség javítás. Ugyanakkor a Duna mentén kiemelt cél a **gépi hajtású**

vízi turizmus fejlesztése is (kishajók, jachtok), amelyhez elsősorban a part menti városokban, kulturális központokban kikötők kialakítása és azokhoz kapcsolódó magasabb színvonalú szállás- és szolgáltatásfejlesztés szükséges.

Dunai árvízvédelem területén az árvízi veszélyeztetettséget a folyó menti területeken, a csökkenő kisvízszintekből, a természeti viszonyokból és az éghajlatváltozásból adódóan, teljes mértékben nem lehet műszaki beavatkozásokkal megszüntetni. **Jelentős feladatok hárulnak a távlatos területfejlesztésre**, a területrendezési eszközök hatékony érvényesítésére, a kockázatkezelés, valamint a természeti és turisztikai potenciál megőrzése érdekében.

A koncepcióban vázolt fejlesztési javaslatok lehetőséget kínálnak arra, hogy a jelenleg tapasztalható spontán turizmusfejlődést tudatos, nemzetközileg és hazai szinten is összehangolt távlatos fejlesztések váltsák fel. Ehhez szükséges hazai oldalról a folyóval kapcsolatos problémás (pl. hajózhatósági, természet- és környezetvédelmi, vízgazdálkodási) kérdések ágazatközi konzultációja, a régió- illetve megyehatárokkal elválasztott térségek együttműködését szolgáló egységesebb pályázati feltételek kialakítása, ezek összehangolása, közös Duna menti desztinációs menedzsment létrehozása. A nemzetközi együttműködés a munkatervben kitűzött általános és konkrét célok mellett, lehetőséget teremt

- a fejlesztések összehangolására, közös stratégia, illetve fejlesztési program kidolgozására,
- többszintű együttműködések (vidék–város, vízpart és háttértelepülések, határ menti) kialakítására, tapasztalatcserek megvalósítására,
- mindenki által hozzáférhető nemzetközi adatbázis létrehozására, amely a későbbiek során egy Duna menti monitoring rendszer alapját képezheti,
- későbbi határ menti együttműködések számára javaslatok kidolgozására.

Térségi stratégiai javaslatok

Turisztikai szempontból a **Győri és a Mosonmagyaróvári kistérség** (amelyeknek főként keleti területei gazdagok adottságokban, kezdeményezésekben) a **Szigetközi** térséghez köthető, ezért fejlesztési fókuszuk elsősorban a Szigetközi fejlesztésekkel azonosak.

Felső-Duna szakasz térségébe a Komáromi, Tatai és Esztergomi térség sorolható.

A hagyományosan ipari térségben a felhagyott ipari és bányaterületek **környezeti kármentesítése** a meglévő összefüggő **iparterületek tájképi megjelenésének javítása (VIII.3.)** és a bányászati tevékenység felhagyásával megváltozott **vízrendszerek rendezése (VIII.2.)** szükséges a turisztikai vonzerő növelése érdekében.

A térségben kiemelt jelentősége lehet az ipari hagyományokra felfűzhető **tematikus utak** kialakításának és a városok **kulturális** értékeire alapozott turizmusformák kiterjesztésének **(III.1.)**.

Az Ászár-Neszmély **borvidék**, Dunaalmás, Dunaszentmiklós és Neszmély központi településekkel, jó alapja a borhoz kapcsolódó turisztikai programok kialakításának **(II.2.)**.

Az érintett térségekben a Duna **víziturisztikai** feltételek javítása kiemelt jelentőségű és határfolyó jellegéből adódóan a **nemzetközi együttműködést** feltételező fejlesztés **(IV.5., V.1.)**.

Kiemelkedő ökológiai érték a Tái-sziget, amely kapcsán az érintett nemzeti park részéről, már most körvonalazódnak az **ökoturisztika** fejlesztési elképzelések **(III.3.)**.

Dunakanyar térségébe az Esztergomi³, Szobi, Váci, Dunakeszi, Szentendrei kistérségek sorolhatók.

A térségben a turisztikai fejlesztések gátló tényezőjeként említhető az agglomeráció miatti közlekedési terheltség és a kiépült üdülőterületek kedvezőtlen tájképi megjelenése. Előbbi a **kötőpályás közlekedés, a vízi tömegközlekedés** és azokhoz kapcsolódó háttér szolgáltatások (parkolók, állomások) fejlesztésével oldható meg **(I.4.)**.

A Dunakanyar egyedülálló tájképi és természeti környezetének rehabilitálása, fejlesztése érdekében a **tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok** megvalósítása **(VII.3)**, **természeti és ökológiai értékek védelme**, fenntartása **(VII.1.)** szükséges. Az adottságoknak megfelelően a **természetközeli és az aktív turizmus (III.3.), (IV.5.)** fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt. A Börzsöny térségének különleges vonzereje lehet a természetjáró turisták számára a **kisvasúthálózat fejlesztése (IV.4.)**, amelynek Márianosztra és Kóspallag közöttre tervezett szakaszával megteremtődik a kapcsolat Nagybörzsöny és Szob között.

Visegrád és Szentendre a Dunakanyar **kulturális és rendezvényturizmusának** két pólusa, amelyek biztosítják a lehetőséget a programok időbeli és térbeli kiterjesztésére a térségben **(III.1.)**.

Az országos és helyi jelentőségű fürdőfejlesztési elképzelések az egészségturizmus élénkítését szolgálják, az adottságok megfelelő hasznosítása szezonnyújtásra is alkalmas alapot ad a **termál és wellness turizmus fejlesztéséhez (IV.2.)**.

A **térségi kapcsolatok** Szlovákia felé történő erősítése (a Szobi kistérség kvázi zsák-jellegének oldása) növeli a határ menti térségek versenyképességét, a megvalósítás érdekében a településközi fizikai kapcsolatok kialakítása (Ipoly hidak) fontos lépés. Feltétlen figyelembe kell venni az északnyugati határszakasz, Mosonmagyaróvári kistérség speciális helyzetét, Pozsonyhoz, Szlovákia fővárosához való közelségét, mely az eddigieknél több kétoldali együttműködést generál. A kistérség határ közeli településein megindult szuburbanizációs folyamat eddig nem tapasztalt folyamatokat, kooperációkat indít el, kényszeríti ki **(V.1.)**.

A térség lakosainak életminőség javítása és a fogadóképesség erősítése **érdekében a települési infrastruktúra fejlesztése (II.5.)** és a **dombvidéki vízrendezés** mielőbbi megoldása és hosszú távú fenntartása **(IX.2.)** fontos feladat.

Budapest – a Balaton mellett – az ország legkeresettebb célterülete, az **agglomerációs területek**, elsősorban a Szentendrei, Dunakeszi, Budaörsi, Ercsi és Ráckevei kistérség, fejlesztését a fővárossal szervesen együttműködve kell kialakítani.

Budapest turisztikai potenciáljának növelése jelentős beruházásokat igényel, amelyek közül számos fejlesztés a magánszektor bevonásával tervezett. Ilyenek többek között a Podmaniczky Programban (2005-2013) – a jelenlegi hajózási paraméterekkel is működőképes - személyhajó forgalom számára tervezett, sürgősen szükséges **új budapesti nemzetközi hajóállomás (I.1.)** kiépítése. Kiemelten kezeli a program Budapest fürdővárosi arculatának erősítését, valamint a Duna parti (barnamezős) területek kulturális, idegenforgalmi hasznosítását (Gázgyár, Közraktárak), a város folyóval való kapcsolatának erősítését.

Fontos, és az időtávon belüli reális forrásokat számba vevő Budapest Magprogram fókuszában szerepel a **környezetbarát közösségi közlekedési** projekt megvalósítása, amelyet a koncepció kiegészíteni javasol a Duna ilyen irányú igénybevételével: az agglomerációs kulcstelepülések bekapcsolásával a **vízi „tömegközlekedésbe” (I.4.)**.

Turista szezonban kínálkozik e közlekedési forma igénybevétele egy másik fontos koncepcionális intézkedés megvalósításában: **a főváros turisztikai vonzerejéből származó előnyök kiterjesztése az agglomeráció területére (III.6.)**. Tekintettel arra, hogy jelenleg e

³ Egy kistérség több esetben két nagyobb egységhez tartozik, mivel a fejlesztési célterületek elsősorban természetes határok és már meglévő együttműködések mentén lettek lehatárolva

kedvező földrajzi helyzetből az agglomeráció nem profitál kellő mértékben, ezért az itt található természeti, kulturális vonzerők, programok, időjárás- és szezonfüggetlen wellness-fitness lehetőségek hasznos kiegészítői lehetnek a fővárosi programoknak. E cél érdekében aktív marketinggel kell tájékoztatni a potenciális vendégkört. A feladat központi regionális alapról támogatható, erőteljes szerep hárul a helyi települési önkormányzatokra, valamint turisztikai társulásokra. Szintén a főváros közelsége indokolja a közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az **üzleti és konferencia turizmus** feltételeinek javítását **(III.7.)**.

A főváros Magyarország legnagyobb turisztikai igénykibocsátójaként, lökészerű és tömeges forgalmával túlterhelési problémákat okoz a környezetileg érzékeny városkörnyéki területeken, valamint a bevezető utakon. Ezért a kevésbé érzékeny, jó (lehetőleg kötöttpályás közösségi) közlekedési feltártságú területeken **nagybefogadó képességű szabadidő- és sport központok⁴ kiépítése (IV.3.)** javasolt (vállalkozói tőkéből). Ebben az érintett fővárosi, kerületi, települési önkormányzatoknak, illetve a központi régióknak van koordináló, előkészítő szerepe. Javasolt célterületei: Dunakeszi, Százhalombatta, Csepel-sziget M0 menti sávja (XXIII., XXII., XVIII. Kerületek, Szigetszentmiklós-Szigethalom, Dunaharaszti térsége). A fővárosi lakosok rekreációs igényeinek kielégítését szolgálhatnák a térségben található **kavicsbánya- és tározótavak** (elsősorban Délegyháza, Dunavarsány, Budakalász térségében) **(III.5.)**, amelyek fejlesztésében jelenleg tájrendezés és funkció kialakítás, elkülönítés az elsődleges.

Az agglomerációban északon Visegrád és Szentendre a kulturális turizmus központja, addig a déli agglomerációs területeken Érd és Százhalombatta együttműködése körvonalaz egy új **kultúrtörténeti központot**, amelynek alapja a két település ófalui része és a százhalombattai régészeti park **(III.1.)**.

A Duna, elsősorban a főváros alatti szakaszának turisztikai hasznosításának elengedhetetlen feltétele a **vízszennyezés kérdésének** kezelése **(VIII.2.)**, amely a dél-budapesti szennyvízprogram megoldásával teljesül.

Ráckevei-Soroksári Dunával a Ráckevei és a Kunszentmiklósi kistérség érintett.

A Duna-ág turisztikai hasznosíthatóságának alapfeltétele a **vízgazdálkodási** kérdések rendezése és a jelenleg fennálló **vízminőségi problémák megoldása (VIII.2., IX.2.)**, amelynek csupán egy eleme a főváros szennyvízkezelésének 2010-re realizálódó megoldása. Kiemelt feladat e téren az (elsősorban vízparti) üdülőterületek csatornázottságának növelése, ami jelenleg a hitelkonstrukciók hiányosságai folytán megoldatlan. A tájképi és környezetvédelmi adottságok, és a fogadóképesség javítása érdekében szükséges az **üdülőterületek rendezése (VII.3.)**, a **települési infrastruktúra fejlesztése (II.5.)**

Amennyiben a fenti intézkedések eredményesek, kiemelt figyelmet érdemel a Duna-ág **evezős és horgász** turisztikai hasznosítása és **lovas, kerékpáros turizmus** erősítése **(IV.5.)**.

Az adottságoknak megfelelően további figyelmet szükséges fordítani a **termál és wellness turizmus fejlesztésének (IV.2.)**.

A térségi **természeti és ökológiai értékek védelme és fenntartása (VII.1.)** kiváló alapot biztosíthat az **ökorégiós programok kialakításához (III.3.)**

Alsó-Duna vidékéhez a Kalocsai, Bajai, Mohácsi és Szekszárdi kistérség tartozik. Az érintett területek egységét gyengíti a Duna elválasztó szerepe, így szorosabb együttműködés és hasonlóság figyelhető meg a Kalocsa-Bajai és a Szekszárd-Mohácsi kistérségek között.

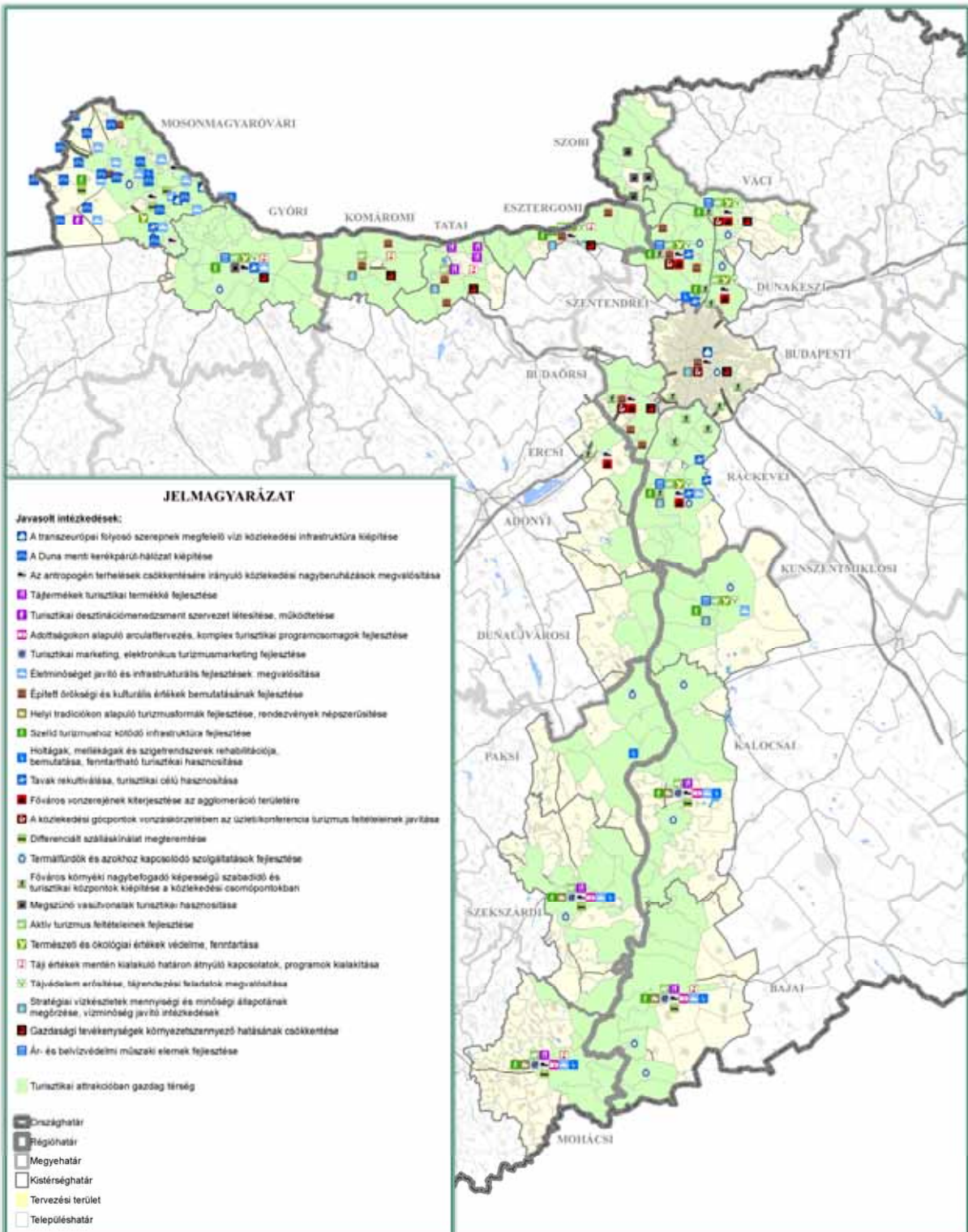
Az Alsó-Duna-vidék kiemelkedő adottságokkal rendelkezik a bor és gasztronómiai, falusi és ökoturizmus számára. Ennek megfelelően törekedni kell a **tájtermékek turisztikai terméké fejlesztésére (II.2.)**, például a Szekszár-Tolnai és Mecsek aljai borvidék, a Kalocsai,

---

⁴ A Dunakanyar üdülőkörzet hosszú távú fejlesztési programja és regionális rendezési terve (Bp., 1989. VÁTI) alapján

Bogyiszlói paprika, a Bajai hal és a hartai kolbász esetében. A nyugati part kistelepülései és az alföldi területekhez tartozó mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező települések a ***falusi turizmus és helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztését (III.2., III. 3.)*** helyezik előtérbe. A változatos, kiemelkedően értékes természeti adottságok biztosítják az alapot az ***öko-, vadász- és vízhez kötődő turizmusformák*** erősítéséhez (III.3., III.4., IV.5.). Ugyanezen adottságok kívánják meg a ***határon túl nyúló kapcsolatok erősítését, közös naturpark kialakítását (V.1.)***. A vízpartok hasznosítását korlátozó megközelítési lehetőségek javítása hangsúlyos feladat számos település esetében (pl. Bogyiszló, Érsekcsanád, Sükösd). A kistérségek turisztikai potenciáljának kihasználását sok tényező gyengíti. Ezek közül kiemelkedően fontos a ***közlekedési árnyékterületek csökkentése (I.4.)*** a ***turisztikai infrastruktúra (programok, marketing, humánerőforrás) fejlesztése (II.3, II.4., IV.1.)***, a ***települések infrastrukturális fejlesztése (II.5.)*** A közlekedési feltártságot ezek közül az M6 Pécsig, illetve az országhatárig történő tervezett megépítése 2010-ig jelentősen javítja majd.

A DUNA MENTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI TÉRSÉGI STRATÉGIAI JAVASLATOK

FORRÁS: Saját szerkesztés

KÉSZÍTTE: VÁTI Kft. Tervezési és Területrendezési Osztály 2008. február

KONCEPCIÓ

V. CÉLPIRAMIS

Jövőkép
Átfogó cél

DUNA: az ország turisztikai tengelye

A térségi turisztikai célterületek tengellyé szervezése a komparatív előnyök integrációjával

Stratégiai célok

Piaci alkalmazkodóképesség javítása	Turisztikai potenciál növelése	A turizmus társadalmi háttérének erősítése	A Duna mente környezeti értékeinek védelme, környezeti állapotjavítás
--	---------------------------------------	---	--

Prioritások

I. A térség kapcsolatainak, elérhetőségének fejlesztése	II. A turizmus gazdasági és települési alapjainak erősítése	III. A Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztése	IV. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése	V. A térségi együttműködések fejlesztése, hálózatosodás	VI. A társadalmi tőke fejlesztése	VII. Táj, természeti értékek megőrzése, fejlesztése	VIII. Környezeti állapot javítása	IX. Környezeti kockázat csökkentése
--	--	--	---	--	--	--	--	--

Intézkedések

I.1. A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése	II.1. Turizmust szolgáló kkv-k erősítése, hálózatépítése	III.1. Épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának fejlesztése	IV.1. Differenciált szálláskínálat megteremtése	V.1. Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése	VI.1. Turisztikai és nyelvi képzések erősítése	VII.1. Természeti és ökológiai értékek védelme, fenntartása	VIII.1. A fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése	IX.1. Az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzése, „teret a folyónak” megoldások erősítése
I.2. Repülőterek turisztikai hasznosításának erősítése	II.2. Tájtermékek turisztikai terméké fejlesztése	III.2. Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése	IV.2. Termálfürdők és azokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése	V.2. A fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése,	VI.2. Társadalmi környezettudatosság növelése	VII.2. Táj értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakítása	VIII.2. Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések	IX.2. Ár- és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztése
I.3. A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése	II.3. Turisztikai desztinációmendzsent szervezet létesítése, működtetése	III.3. Természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	IV.3. Főváros környéki nagybefogadó képességű szabadidő és turisztikai központok kiépítése a közlekedési csomópontokban			VII.3. Tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok megvalósítása	VIII.3. Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése	IX.3. Mozdásveszélyes magasparkok rendezése
I.4. Az antropogén terhelések csökkentésére irányuló közlekedési nagyberuházások megvalósítása	II.4. Adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, turisztikai marketing, elektronikus turizmusmarketing fejlesztése	III.4. Holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációja, bemutatása, fenntartható turisztikai hasznosítása	IV.4. Megszűnő vasútvonalak turisztikai hasznosítása					
	II.5. Életminőséget javító és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása	III.5. Tavak rekultiválása, turisztikai célú hasznosítása	IV.5. Aktív turizmus feltételeinek fejlesztése					
		III.6. Főváros vonzerejének kiterjesztése az agglomeráció területére						
		III.7. A közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az üzleti/konferencia turizmus feltételeinek javítása						

I. A VIZSGÁLAT RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA

Településrendszer

A vizsgált térség négy régióhoz, 7 megyéhez és 20⁵ kistérséghez tartozik. A 20 kistérség összesen 316 településből áll, amelyek közül 45 városi rangú.

A kistérségek közül az OTK (2005) minősítése szerint 9 „urbánus” jellegű (*Győri, Tatai, Esztergomi, Szentendrei, Váci, Dunakeszi, Budaörsi, Ráckevei, Dunaújvárosi* – tehát döntően az északi részekén és a főváros körül elhelyezkedők), 5 „rurális”, de urbánus központtal bíró (*Mosonmagyaróvári, Komáromi, Paksi, Szekszárdi, Bajai*), 5 pedig tisztán „rurális” jellegű (*Ercsi, Adonyi, Mohácsi, Kunszentmártoni, Kalocsai*).

A területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékét tartalmazó 64/2004 (IV.15) Korm. rendelet alapján társadalmi-gazdasági szempontból elmaradottnak és egyben vidékfejlesztési térségnek minősül a *Bajai, Kalocsai és Mohácsi* kistérség, csak társadalmi-gazdasági szempontból elmaradottnak a *Szobi*.

Győr, csaknem 130 ezer lakosával, megyeközpont és régióközpont egyben, az OTK alapján „fejlesztési pólusnak” minősül, megyeközpont még *Szekszárd* (de mindössze 34 ezer lakosú) és megyei jogú város *Érd* (61 ezer lakossal). *Szekszárd* és *Dunaújváros* az OTK alapján ún. „fejlesztési alközpontok”. Valamennyi kistérségi központ város, közülük a legalacsonyabb népességszámú *Adony* (3829 lakos).

A legtöbb városi rangú település Budapest közelében, az agglomeráción belül, vagy azt érintő 5 kistérségben található (17). A *Dunakeszi kistérség* három városból áll.

A 316 településből 261 község. Ebből 89 település 1000 fő lakosság alatti *aprófalú*, 38-nek népessége nem éri el az 500 főt (törpefalú). A kistelepülések legtöbbje a *Mohácsi* és a *Szekszárdi* kistérségben található.

Társadalmi erőforrások

A Duna menti 20 kistérségben 1.303 000 fő él. Az elmúlt 15 évben népessége 10%-kal nőtt, elsősorban a községekben. A népességkoncentráció vizsgálata során egyértelműen látszik, hogy az agglomeráció északi területei telítődtek, a déli térségben egyre több lehetőség kínálkozik a szuburbanizációra (elsősorban az M6-os mentén). További népességfejlődési zónák találhatóak a főváros vonzáskörzetétől északra fekvő jó feltártságú, dinamikus térségekben, míg az al-dunai (kevésbé prosperáló) szakaszon demográfiai hanyatlás jelei mutatkoznak: szelektív elvándorlás, alacsony foglalkoztatottság és jövedelmezőség, folyamatosan jelentkező munkanélküliségi problémák.

A legfiatalabb népesség a *Budaörsi kistérségben* él, az időskorúak aránya a *Bajai, Mohácsi, Szobi* és a *Dunaújvárosi térségben* a legmagasabb. Foglalkoztatottság szempontjából a térségi átlag kedvezőbb az országosnál.

A prosperáló térségekben strukturális, az elmaradott területeken mennyiségi foglalkoztatási problémák vannak. A munkanélküliség növekedése csupán 5 kistérségben (*Bajai, Dunaújvárosi, Kalocsai, Mohácsi és Szekszárdi*) nem állt meg 1990 óta.

Természeti erőforrások

A Duna mente természeti erőforrásai és gazdasági potenciálja révén nem csak az ország, hanem egész Közép-Európa innovatív, új gazdasági övezetévé szerveződhet.

Az Észak-dunántúli Duna-szubrégió dinamikus gazdasági centrumai interregionális kapcsolatokkal rendelkeznek, ugyanakkor *Mosonmagyaróvári* és a *Győri kistérséghez* tartozó

---

⁵ A vizsgálat készítése idején 20, 2007 decemberétől, a *Budaörsi kistérség* kettéválásával (*Budaörsi és Érdi kistérségekké*), 21 kistérség tartozik a tervezési térséghez.

Szigetköz, valamint a Hanság területei meghatározó természetközeli turisztikai vonzerővel rendelkeznek. Az Esztergom-Budapest-szubrégiót a fővárosi agglomeráció gazdasági súlya és humán erőforrásai révén jut központi szerephez. A Százhalombatta-Paks-szubrégió a legfontosabb természeti erőforrások (vízbázisok, építőipari nyersanyag) potenciáljára épít. A Pécs-Mohács-szubrégió a legváltozatosabb természetközeli turisztikai térség lehet.

Környezetvédelem

A vizsgálati területen 5 településen –Budapest, Dunaújváros, Esztergom, Lábatlan és Győr – szennyezett, 6 településen – Budaörs, Almásfüzitő, Dunavecse, Szekszárd, Tata és Vác – megfelelő a *levegő minősége*.

Problémák adódhatnak az egyes légszennyezőanyagok koncentrációjából Budapest, Győr-Mosonmagyaróvár, Komárom-Tatabánya-Esztergom, Dunaújváros környékén, valamint Baján. Légszennyezőanyag kibocsátása alapján a legszennyezettebb település Dunaújváros, Százhalombatta, Budapest, Vác és Lábatlan, jelentős kibocsátású Nyergesújfalú, Győr, Bátaszék, Szentendre, Szabadegyháza. Egy-egy szennyezőanyag kibocsátása magas Dunakeszi, Szekszárd, Báta, Mohács, Baja, Göd, Börcs és Komárom településen.

Jelentős terhelésnek kitett utak: Vácig a 201 és 2-es, Szentendrétől a 11, Biatorbágyig, a M1, 1-es, Martonvásárig az M7 és 7-es, Ercsiig a 6-os, Tassig az 51-es, Gyálig az M5-ös, Mogyoródig az M3. Győrnél az M1, 85, 1, 82, 81, 14-es, a Duna mentén az 1-es, 10-es és 11-es, valamint az M6-os, 6-os, a Dunaföldvári-híd hatására az 52-es.

A Duna *vízminősége* általánosan III. tűrhető osztályba sorolható, Komáromi és főváros alatti szakasza a mikrobiológiai paraméterek alapján IV. szennyezett víz osztályba kerül. Ez közegészségügyi szempontok miatt korlátozza a rekreációs hasznosítási lehetőségeket, valamint kedvezőtlenül befolyásolja a parti szűrősű kutakból nyert ivóvíz minőségét.

A mellékvízfolyások, kisvizek, csatornák szennyezettsége jellemzően igen magas, „szennyezett” (IV.), „igen szennyezett” (V.) besorolást kapnak. Ez alól kivétel a Lajta, mely III. osztályú besorolást kapott.

A tatai Öreg-tó elhelyezkedése ökológiai helyzete és többcélú hasznosítása miatt számos vízminőségi és mennyiségi problémával küzd.

A folyó mentén jellemző természetes állóvizek a lefűződött dunai holtágak maradványai, megfelelő és szennyezett között ingadozó vízminőségük korlátozza a hasznosítási lehetőségeket.

Az északi területeken a lakossági és az ipari szennyvízkibocsátás magas. Az alsó szakaszon inkább a szennyvíz-kezelés hiányából és az intenzív mezőgazdaságból származó diffúz szennyezések jelentősek.

Jellemző probléma, hogy a vizsgálati terület több szempontból érzékeny és stratégiaileg fontos víz-készletei Tata és Dunaújváros között található, ahol a legnagyobb mennyiségi és minőségi terhelés éri a vizeket.

A térség speciálisan veszélyeztetett felszíni vizei a turisztikai hasznosítású kavicsbánya tavak.

A felszín alatti vizek mennyiségi terhelését a lakossági vízfogyasztások jelentik, ami a főváros környékén, illetve a Dunaújvárosi és Bajai kistérségekben a legnagyobb.

A Duna medence összterületének 7%-a árterület, ahol népességének 6%-a él. A nemzeti vagyonnak és az infrastruktúrának valamivel nagyobb hányadát védik az *árvízvédelem* létesítményei.

Környezeti kockázatot jelent a mély fekvésű területeken (a Mosonmagyaróvári, Győri, Komáromi kistérség, Szentendrei-sziget, Budapesten a Római part, Hajógyári-sziget és a Margitsziget területe, a Ráckevei kistérség és az Ercsi, Adonyi kistérség egy-egy része) az árvízi elöntés lehetősége. Az árvízvédelmi művek kiépítettsége ugyan többnyire megfelelő, és a hiányzó szakaszok fejlesztése a közeljövőben várható, az éghajlatváltozás azonban nem

várt, sok esetben kivédhetetlen árvízi eseményeket idézhet elő, ezért ezeken a területeken a fejlesztéseknek mindig figyelembe kell venni a meglévő környezeti kockázatot.

A jobbpart területei **belvízzel** alig, a balpartiak többnyire mérsékelten, néhány foltban közepesen, illetve erősen veszélyeztetettek.

A nemzetközileg elvárt **hajózási** paraméterek a magyarországi Duna szakaszon mintegy 50 helyen nem teljesülnek. A hajózási viszonyokat javítandó vízszint-emeléseket sziget mellékág-lezárásokkal, gázlórendezésekkel, sarkantyúk beépítésével próbálták javítani. Alapvető feladat a kisvízszint süllyedésének megállítása, valamint a meder jégszállító képességének javítása. A mederbeágyazódás következtében a mellékágakban és holtágakban kedvezőtlen ökológiai állapotok alakultak ki. A mellékág-sziget rendszerek a főágból visszaszorulóban lévő természetesség zárványai, a természetközeli turizmus erőforrásai.

A vízi út fejlesztése kapcsán lehetőség van a mellékágak vízellátásának javításával azok rehabilitációjára. Szap és a déli országhatár között összesen 53 – számos turisztikailag is hasznosítható - sziget és mellékág található.

Természetvédelem

A terület majdnem egy-tizede nemzeti park. A Duna mente térségében található a Fertő-Hanság, a Duna-Ipoly, a Kiskunsági és a Duna-Dráva Nemzeti Parkok, valamint 5 tájvédelmi körzet:

- Szigetközi TK
- Pannonhalmi TK
- Gerecsei TK
- Budai TK
- Dél-Mezőföld TK.

A hazai 63 erdőrezervátumból 15 a Duna mentén fekszik.

Gazdaság

A Duna mente **agráradoottságai** kedvezőek. A nagy parcellaméretű, intenzív művelésű, jó adottságú területek dominálnak, 17% a kisebb parcellaméretű, átlagosan gyengébb földminőséggel rendelkező egyéni gazdaság.

A főváros környékén a zöldségtermesztés, Kalocsa térségében a fűszerpaprika és a fokhagyma, a dombvidéki területeken a szőlő és borvidékek, a Dunakanyarban a bogyósok, a Bajai kistérségben a korai cseresznye számít jellegzetes tájterméknek. Állattenyésztésben a bábolnai ménés és az ott folyó baromfinemesítés híres. A zöldség- és gyümölcs feldolgozó- és tároló kapacitás hiányos.

A Duna mente 19%-os **erdősültségű**. Nagyobb összefüggő erdőségek a hegyvidéki területeken, a gemenci hullámtéren, a Bácskai síkvidék északi részén, valamint a Mecsek és Tolnai-dombvidék keleti részén található.

A térséget több **vadgazdálkodási** táj is érinti, amelyek közül Gemenc és Béda-Karapanca a leghíresebbek.

A Duna mentén számos – sok esetben összefüggő – **iparterület** turisztikai potenciált csökkentő hatással bír Komárom-Esztergom megye Duna menti településein (Komárom, Almásfüzitő, Lábatlan, Nyergesújfalu), Százhalombattán, Dunaújvárosban és Vácott. Ugyanilyen kedvezőtlen látványt, forgalmat jelentenek a **logisztikai központok** a folyó partján, amelyek közül a győri és a bajai előkészítés alatt van, a nagytétényi, soroksári és a csepeli pedig már üzemel és további bővítések is várhatók.

A turizmust szolgáló **kereskedelmi és szolgáltató szektor** vizsgálata során megállapítható, hogy 20 kistérségből 3-ban: az Adonyiban, Ercsiben és a Szobiban nincsenek utazási-, illetve információs irodák. Vállalkozói aktivitás, illetve annak fejlődése - a turisztikai szegmensben

is - csak stabil népességmegtartó képességű, megfelelő jövedelmi helyzetű, fizetőképes kereslettel rendelkező térségben várható.

A Duna mentén a **turizmus** kiemelkedő szerepet játszik Budapesten, a Dunakanyarban, jelentős a Ráckevei-Soroksári Duna-ág térségében, valamint említésre méltó a városokban.

Az evezős turizmusra alkalmas mellékág-sziget rendszerek feltáratlanságuk miatt még nem alkotnak összefüggő útvonalat, ebből talán kivételnek számít a Mosoni-Duna ága. A motoros kishajós turizmus komoly külső gátja a bósi zsiliprendszer, belső korlátozója a környezetterhelő hatás. A Dunán személyhajózás egy (Százhalombatta) kivételével a főváros és az attól északra fekvő turisztikai célpontok között bonyolódik. Kikötőfejlesztés számos Duna menti településen szükséges.

A Duna mellett számos holtág, csatorna és tó idegenforgalmi hasznosítása valósult meg. Tradicionális turizmus-forma a „hétvégiházás” üdülés, amely leginkább a Dunakanyarban, a Ráckevei-Soroksári Dunánál, a Szálkai-víztározónál, Szelídi-tónál, Fadd-Domboriban és némely kavicsbánya tó mellett honosodott meg.

Termálturizmus területén az országban a már bevezetett fürdők számára a Duna menti létesítmények csak komoly fejlesztéseket követően jelenthetnek konkurenciát. Jelentős gyógy-turisztikai fejlesztéseket terveznek a Budaörsi, Tatai, Szobi, Mohácsi, Paksi, Szekszárdi kistérségben, valamint a Dunakanyarban.

A Duna mentén számos falusi turizmust gazdagító vonzerő található. Fejlesztésének problémái között említendő: a vendéglátók képzetlensége, tájékozatlansága, nyelvtudásának hiánya, valamint az egysíkú termékszerkezet. Falusi üdülésre legalkalmasabb területek az Ipoly mentén, a Börzsönyben, az alföldi tanyás térségekben, valamint a Mohácsi és Szekszárdi kistérségek aprófalvaiban várnak fejlesztésre.

A konferencia és üzleti turizmus kialakulását, fejlődését gátolja a megfelelő méretű konferencia központ, továbbá a magas kategóriájú szállodák hiánya.

A tárgyi, épített örökségi értékek és rendezvények gazdag sokasága a programok csomagba fűzésével, a rendezvények promóciójának erősítésével és kiegészítő programok felkarolásával tehetők a turizmus hatékony erőforrásaivá. Kulturális értékeink, rendezvényeink kiváló lehetőséget adnak a határ menti és nemzetiségi együttműködések, partnerségek ki-alkotására, ápolására, a belföldi és külföldi turizmus élénkítésére.

A vizsgált területen számos, horgászatra kiválóan alkalmas vízfelület van, alacsony kapacitáskihasználtsággal. A Dunakanyar területét, valamint a Fajszi és Baja közötti szakaszt kivéve nincs kiépített kerékpárút hálózat, ezért a szakszolgáltatások sem épültek ki. A lovas- és vadász-turizmus - nemzetközi színvonalon is elismert - ideális terepe a Duna mente. Az egyéb sportolási lehetőségek szórványosan, kiegészítő jelleggel jelennek meg.

A Duna menti szállásférőhely szám részesedése az országból (5%) elmarad úgy a népesség (13%), mint a terület (16,5%) arányától. A szálláshelyek a Dunakanyarban és a Budapestet körülölelő városokban koncentrálódnak. A települések egyharmadában semmilyen szálláslehetőség nincs. Szállodák elsősorban a városokban, kempingek a Duna parti településekben jellemzők.

1995 és 2006 között a férőhelyek növekedése következett be, legnagyobb mértékben ott, ahol eredetileg alacsony volt a férőhely szám. Számos olyan településen is megvalósultak szállásférőhelyfejlesztések, ahol eredetileg nem volt. A legtöbb településen azonban stagnált, illetve csökkent a férőhely.

A térség vendégforgalmának 36%-a külföldi volt. Az összes vendég 90%-a kereskedelmi szálláshelyen szállt meg: a legtöbb vendég Győr, Visegrád, Budaörs, Tata, Esztergom és Komárom városokba, a legkevesebb az Ercsi, Kunszentmiklósi és Adonyi kistérségekbe érkezett. 2006-ban a vendégéjszakák számának részesedése az országból 6% volt, melyek területi megoszlása a férőhely megoszlással összecseng. Vendégéjszakák terén a szállodák és panziók részesedése vezet, míg a kempingeké nem tükrözi a magas férőhely számot.

Infrastruktúra

Közlekedés terén a vizsgált térségnek egy gyorsforgalmi kapcsolattal rendelkező határátkelője van, ez Hegyeshalom. Nemzetközi elérhetőség szempontjából a felső folyó-szakasz menti kistérségek vannak a legkedvezőbb helyzetben. A középső szakaszon az M2 kiépülése hoz javulást. Az alsó szakaszon mindkét parton az M6-os megvalósulása jelentős területfejlesztő hatással bír majd. Külső elérését tekintve a Szobi kistérség szinte zsáknak mondható. Kedvező a Dunával párhuzamos közúti feltártság. A keresztirányú kapcsolatokat 18 híd, 13 komp és 4 rév biztosítja. A Duna menti térség vasúton nem járható be.

3 beton, valamint 7 füves leszálló pályával rendelkező repülőtér található a vizsgált területen. A hajóközlekedés jelentősége jelenleg kisebb. A folyó e szakaszán – Budapest kivételével – 15 személyhajó kikötő van.

A kistérségek belső forgalma általában rossz minőségű mellékutakon bonyolódik. A települések 13%-a zsáktelepülés.

A Duna hajózhatóságát a németországi 70km-es sekély szakasz, a magyarországi cca. 50 mélységi és szélességi korlátozás, valamint a román-bolgár Constancai-csatorna feletti szakasz akadályozza. Fejlesztését az 1948-as Belgrádi Egyezmény, ill. az AGN Egyezmény alapozza meg, melynek előírásait a 151/2000 (IX.14.) Korm. és a 17/2002 (III.7.) KöViM rendelet szabályozzák.

A Duna hajózhatóságának javítását vizsgáló VITUKI tanulmány feladata: a teljes Duna-szakasz általános, a kritikus részek részletes vizsgálata, javaslat-változatok kidolgozása; folyamatos monitoring, jéglevonulás, üzemeltetés megvalósítása; a hajóúttal összefüggő ökológiai rehabilitáció, a turizmus legcélszerűbb fejlesztése, vízbázisok védelme; integrált folyógazdálkodási terv előkészítése; a változatok költség-haszon elemzése. A projekt a műszaki beavatkozások közül a kotrást, szabályozási művek alkalmazását és kombinált megoldások lehetőségét vizsgálja.

A Duna mente térségében jelenleg 12 teherhajó kikötő található, a személyhajózás csak turisztikai jelentőséggel bír, amelynek a jelenlegi paraméterek megfelelnek. Kirándulóhajók Budapestről számos turisztikai célpontba menetrendszerűen járnak, döntően a Dunakanyarba, de Százhalombattára is. Séta- és programhajók csak Budapesten belül bonyolítanak forgalmat. Szállodahajók Budapesten, jachtok a fővároson kívül Szentendrén és Sződligeten tudnak kikötni. Budapesten hiányzik a színvonalas kikötési lehetőség.

A **közüzemi vízhálózat**ba bekapcsolt lakások aránya 96%. Ivóvíz minőségi problémák 8 kistérségben fordulnak elő: magas arzén-koncentráció jellemzően a Ráckevei és a Bajai, magas ammónium-koncentráció a Komáromi, Kunszentmiklósi, Kalocsai, Paksi, Szekszárdi és a Bajai kistérségben.

A települések csatornázottsága 64%-os, a legalacsonyabb a Szobiban és Kunszentmiklósiban. A Duna felső szakaszán (Budapestig) a közmű-olló jelentősen zártabb, mint az alsó szakaszon.

A Duna menti települések közül 6-ban nincs vezetékes **gázellátás** (Vének, Pilisszentlászló, Bácsszentgyörgy, Erdősmárok, Kisnyárad, Pörböly).

A **szervezett hulladék-gyűjtés**be bevont lakások aránya a térségben 96%. Problémás az üdülő-területek szemétszállítása, ezeknek csupán mintegy 59%-n érhető el a szolgáltatás. A szelektív hulladék-gyűjtés hiányzik a Ráckevei és Szobi, a bevont lakások aránya elhanyagolható a Dunakeszi, Győri és Kalocsai kistérségben. Hulladékkezelés terén egyre inkább a regionális rendszerek veszik át a szerepet.

Területfejlesztés

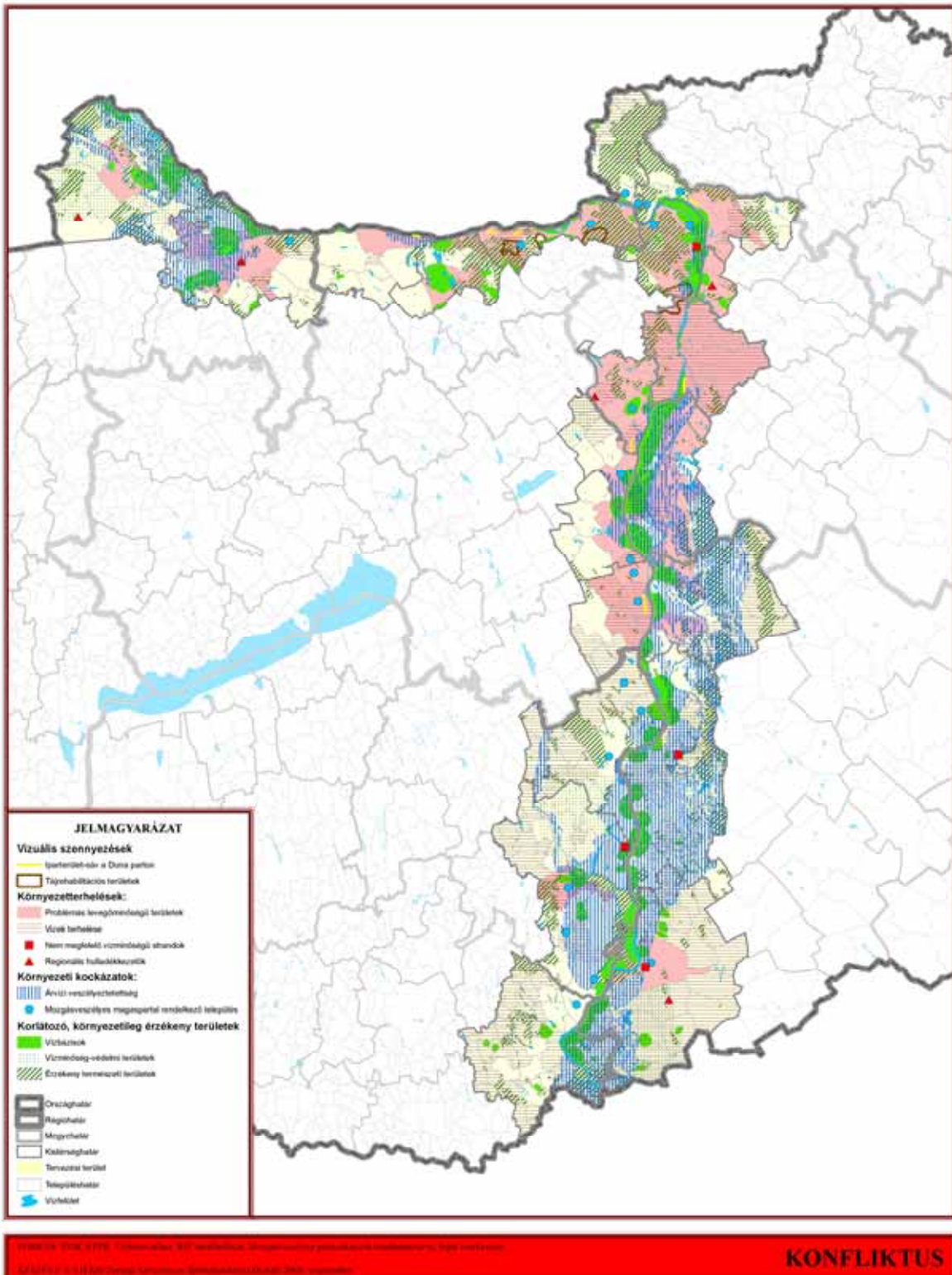
2002 és 2006 között a térségben 285 206 mFt fejlesztési beruházás valósult meg pályázati pénzekből (Budapest kivételével), amelyek döntően a nagyobb városokba jutottak. Az elmúlt

5 év alatt több mint 11 ezer projekt realizálódott. Győr kiemelkedő szerepet játszott úgy a beruházások száma, mint a projektek nagysága terén.

II. A TURIZMUS FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉT AKADÁLYOZÓ, ILLETVE VENDÉGFORGALMAT KORLÁTOZÓ KONFLIKTUSTERÜLETEK

Az emberi tevékenységek közül a turizmus támasztja összességében a legszigorúbb követelményeket a *környezet állapotával* szemben. Különböző formáinak azonban eltérő kritériumai vannak a legszigorúbb elvárású egészség-, valamint ökoturizmustól a viszonylag legenyhébb korlátokat szabó kulturális célú városlátogatásokig. A konfliktusterületek beazonosítására az alábbi vizsgálati elemek figyelembe vételével került sor: vizuális szennyezések, környezetterhelések és környezeti kockázatok, valamint a forgalmat korlátozó, környezetileg érzékeny területek.

A DUNA MENTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI
A TURIZMUS ÉS A KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁNAK KONFLIKTUSAI

A Duna magyarországi szakaszán Dunaújvárosig jelentős antropogén terhelések jellemzők:

- A Duna parton Komárom, Esztergom, Vác, Budapest, Budaörs, Dunaújváros térségében az összefüggő gyárterületek, az Esztergomi és Szentendrei kistérségben

pedig a felhagyott külszíni bányaterületek jelentenek turizmust korlátozó vizuális szennyezést.

- A további forgalomnövekedés légszennyezési problémát jelenthet a nagy forgalmú utak, szennyező üzemek, nagyvárosi közlekedés koncentrálódása miatt már ma is terhelt területeken.
- Az Esztergomi, Budapesti, Dunaújvárosi szennyvízterhelések és a Szobi és Váci kistérség csatornázatlansága korlátozza a felszíni vizek üdülési célú hasznosítását, és a felszín alatti vízbázisok hosszú távú hasznosítását.
- Környezeti kockázatot jelent a mély fekvésű területeken (Győri, Komáromi kistérség, Szentendrei sziget, Budapesten a Római part, Hajógyári sziget és a Margitsziget területe, Ráckevei kistérség és az Ercsi, Adonyi kistérség egy-egy része) az árvízi elöntés lehetősége. Bár az árvízvédelmi művek kiépítettsége többnyire megfelelő, és a hiányzó szakaszok fejlesztése a közeljövőben várható, az éghajlatváltozás nem várt, sok esetben kivédhetetlen árvízi eseményeket idézhet elő, ezért e területeken a fejlesztéseknek mindig figyelembe kell venni a meglévő környezeti kockázatot. A magaspartokon – a Dunakanyarban, a Duna jobb partján – a partfalak esetleges leszakadása korlátozza a vízparti területek beépíthetőségét.
- A turisztikai fejlesztések korlátozói a Kis-alföldi, Dunakanyarban lévő és a Budapest alatti vízbázisok és vízminőség-védelmi területek. Szintén a terület terhelhetőségét korlátozzák a Gerecse, Dunakanyar területén jellemzően nagy kiterjedésű érzékeny természeti területek.

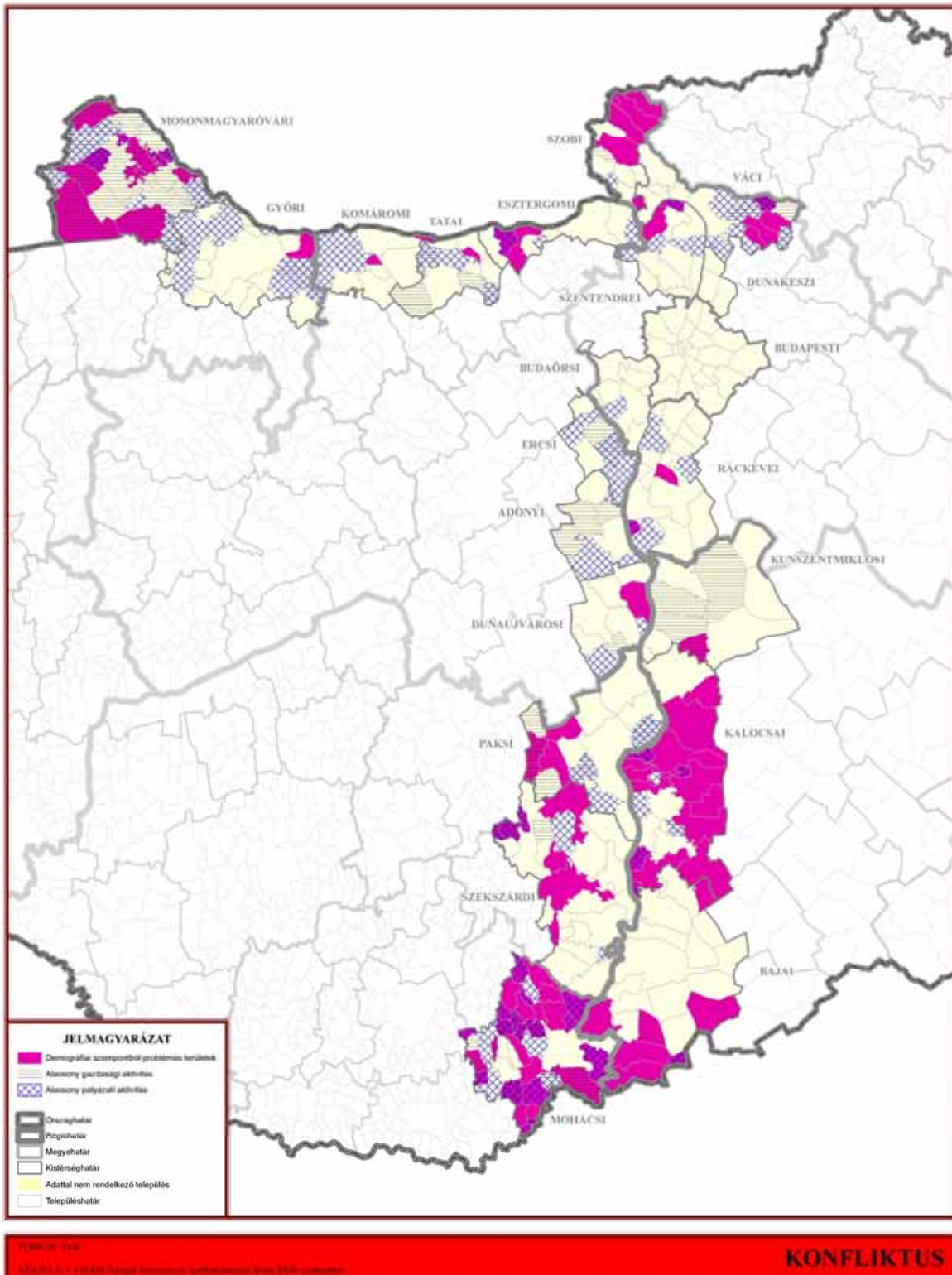
A Dunaújvárostól délre elhelyezkedő területek elsősorban természeti meghatározottságúak:

- Ebben a térségben a környezeti terhelést Szekszárd és Baja levegőterhelésén kívül, az alacsony csatornázottság jelenti.
- Az alacsony árterek árvízi veszélyeztetettsége magas, bár a védművek kiépítettsége itt is megfelelőnek mondható a tendenciaszerűen emelkedő árhullámok állandó környezeti kockázatot jelentenek. A magaspartokon itt is előfordulnak mozgásveszélyes szakaszok.
- A déli Duna-szakasz döntően környezetileg érzékeny területekből áll. Elsősorban a vízbázisok és a vízminőség-védelmi területek jelentenek korlátozó tényezőt, de jelentős kiterjedésű érzékeny természeti terület is található itt.

*

A **társadalmi korlátok** a turizmusfejlesztésben „puha” korlátnak számítanak, mivel egyrészt a települési megtartóerőben megmutatkozó nehézségek sok esetben kényszerhelyzetet teremtenek a vállalkozások elindításához, másrészt pedig a kiemelkedő, még feltáratlan adottságok kihasználásának lehetőségei a külső vállalkozások számára is nyitva vannak. Mindkettő azonban számos ellentmondásos problémával terhelt. Az alacsonyabb gazdasági kondíciók általában szociális, ellátórendszerbeli, lakásfelszereltségi és egyéb fogadási feltételekhez kapcsolható színvonalbeli gondokat vetnek fel. Ily módon jelentősebb bevételt hozó turizmusformák számára nem nyújtható adekvát szolgáltatás, ami pedig pont a gazdasági sokszínűséget növelő tényező lehetne. A nomád, természetközeli turizmus fajtáinak ellátása viszont megvalósítható e térségekben. A külső vállalkozók megjelenése általában nem a helyi gazdasági potenciál erősödését szolgálja, mivel a helyi iparüzési adó kivetését a települések általában nem tartják „vállalkozásbarát” lépésnek. Az összefüggő – sokrétű turisztikai potenciállal rendelkező – térségekben a helyi összefogáson alapuló fejlesztési és marketingmunka látszik megvalósíthatónak, ahol a települések egymást komplementer módon kiegészítve vállalnak szerepet a fogadóképesség kiépítésében, illetve vonzerőfejlesztésben.

**A DUNA MENTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI
A TURIZMUS ÉS A HUMÁNERŐFORRÁS KONFLIKTUSAI**

A társadalmi korlátok elsősorban az alacsony vállalkozói, pályázati aktivitásban jelentkeznek, amelynek háttérében demográfiai, valamint egyúttal gazdasági instabilitás (elvándorlás,

előregedés, önerő hiánya) van. E tényezőket figyelembe véve az alábbi jellemzés érvényes a térségre.

Az alacsony gazdasági aktivitású területeken kevés azon vendéglátással és szálláshelyszolgáltatással foglalkozó vállalkozások száma, amelyek a térségbe látogató vendégek megfelelő színvonalon történő fogadásához a humánfeltételeket biztosítják. A vállalkozás indításához szükséges kritériumokon túl, igen fontos, hogy a turisztikai ágazatban tevékenykedők felkészültek, tájékozottak legyenek, rendelkezzenek a szükséges szakmai alapismeretekkel, megfelelő kommunikációs készséggel.

A három tényező átfedése legnagyobb mértékben a Mohácsi kistérség településeire jellemző. Problémásnak mutatkoznak még vállalkozói aktivitás szempontjából a Szekszárdi és Kalocsai kistérségek. A többi kistérség településeiben elszórta jelentkeznek az alacsony vállalkozói potenciált jelző tényezők, leginkább a perifériákon.

A rurális térségek nagy előnyeként értékelt természetközelség, tradicionális, egészséges életmód és környezet, valamint a turizmusra szervezhető kézműves- és kisipari, gasztronómiai szolgáltatások együttes potenciálja - manapság egyre inkább keresett terméke nemcsak a hazai idegenforgalomnak. Az ezekre építhető vállalkozási, pályázati igény és képesség pedig térségi szinten kell, hogy rendelkezésre álljon.

*

Minden egyéb feltétel megléte esetén a turisztikai potenciál kihasználtságának mértéke a fogadóképesség színvonala, ami az elérhetőségi problémáktól kezdve a **turisztikai infrastruktúra hiányosságai**-ig terjedő korlátokat foglalja magába. Az idegenforgalomnak a desztinációk megközelíthetőségével kapcsolatos elvárásai igen differenciáltak, ellentmondóak is lehetnek: egyrészt – főként a rövid távú utazásoknál – az idővesztés nélküli célérés igénye merül fel, szemben a tartós üdülések relatíve közömbös elérési idejével, másrészt sok esetben a közlekedéstől elzárt, forgalommentes területek preferáltak. A vendégek ellátását szolgáló egyéb intézmények kínálata összecseng a lokális fejlettséggel, területi jellemzésük az alábbiakban adható meg.

Vendégfogadás infrastrukturális feltételei nem kielégítőek az alacsony szálláshelyi kapacitással, kevés vendéglátó hellyel, illetve kiskereskedelmi üzlettel rendelkező területeken. E szolgáltatások elérhetősége, megfelelő színvonala, választéka elengedhetetlen feltétele a turizmusfejlesztésnek, különösen a természeti, kulturális és épített környezet adta vonzerők hasznosításához, adott térség jól menedzselts desztinációvá tételéhez. A Duna mente igen változatos turisztikai adottságai közül legjelentősebbek a még meglévő holtágakhoz, egyéb vízpartokhoz köthető természeti értékek, a városok igen gazdag kulturális, épített környezeti és rendezvény kínálata, illetve a háttérterületek tájtermékei, folklórelemei. Erőteljes infrastruktúrafejlesztési és marketingszervezési igény jelentkezik a turisztikai attrakciókban gazdag területeken, amelyeken a tőkeigényes beruházások elindításához a kisvállalkozások működési feltételeinek könnyítésén túl, a pályázati aktivitás és együttműködés erősödése szükséges. A szálláshelyi szolgáltatással leggyengébben ellátott területek elsősorban a középső és alsó Duna-szakasz települései, a kiskereskedelmi és vendéglátó szolgáltatásokban hiányos területek pedig főként a Duna mentétől távolabb eső háttértelepüléseken fordulnak elő. Legmarkánsabb konfliktushelyek a Duna mente attrakciódús, ám turisztikai infrastruktúrával gyengén ellátott területei, amelyek a fejlett, nagyobb városokat nem számítva a Dunakanyar és a felső Duna-szakasz kistérségei, illetve a középső és alsó Duna-szakasz nagyhátárú, illetve alacsony népességű települései.

III. A KONCEPCIÓ MEGALAPOZÁSÁT SZOLGÁLÓ ORSZÁGOS DOKUMENTUMOK

III.1. Az OTK célrendszere

A területfejlesztési politika átfogó céljai 2020-ig

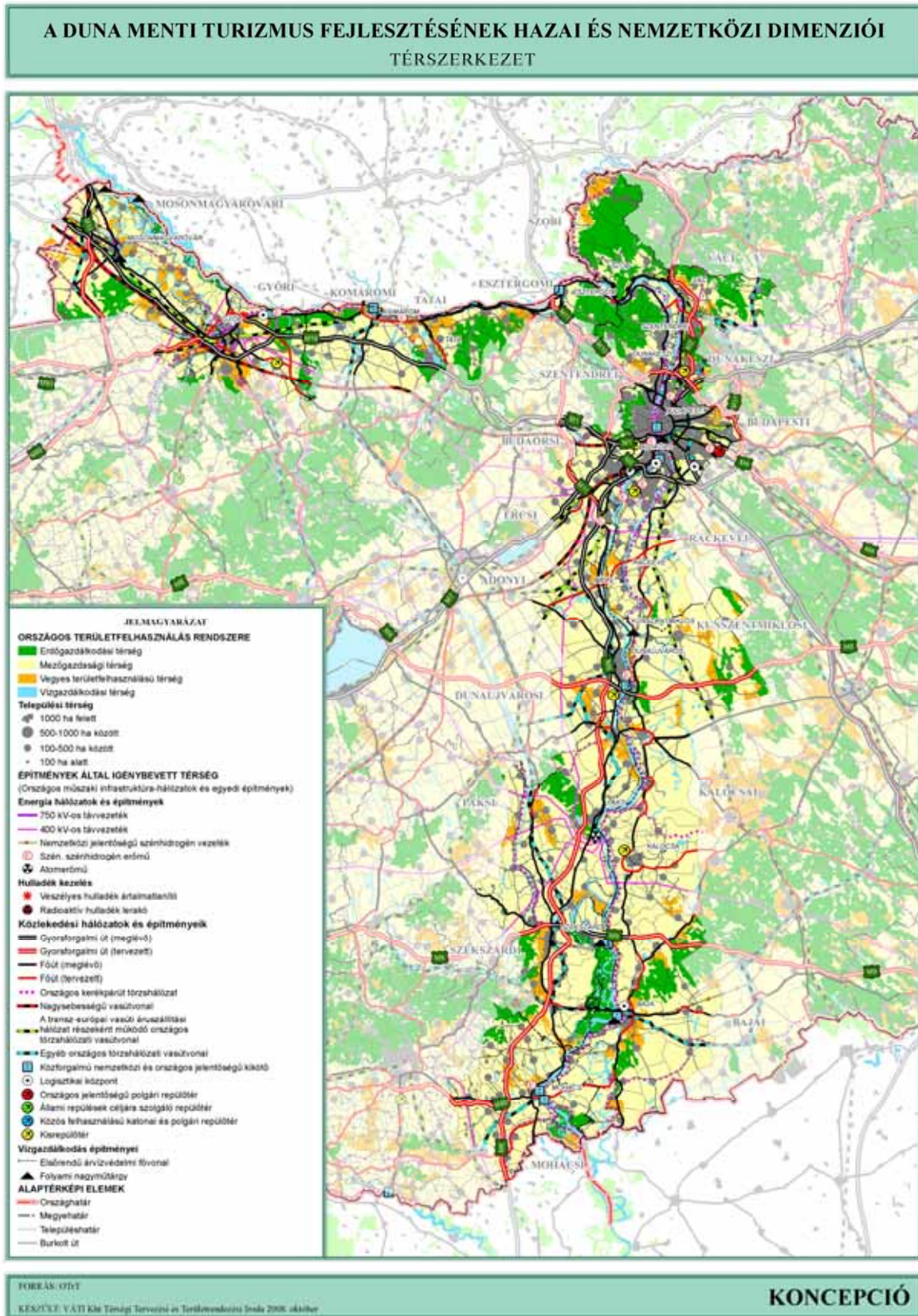
- Térségi versenyképesség
- Területi felzárkózás
- Fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem
- Területi integrálódás Európába
- Decentralizáció és regionalizmus

Középtávú országos területi célok 2013-ig

1. Versenyképes budapesti metropolisz-térség megteremtése
2. A régiókat dinamizáló fejlesztési pólusok megerősítése és a városhálózati kapcsolatrendszer fejlesztése; Elmaradott térségek, külső és belső perifériák felzárkóztatása
3. Országos jelentőségű, integrált fejlesztési térségek és tématerületek
  - a. A Balaton térség (Balaton kiemelt üdülőkörzet) tartós versenyképességének megteremtése a fenntartható térségi rendszer kialakításával.
  - b. A Tisza térség (a Tisza-mente, a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, valamint a Tisza-tó üdülőkörzet által érintett terület) fenntartható felzárkóztatása.
  - c. A Duna-mente (Duna menti kistérségek, beleértve a Duna-Tisza közti Homokhátság teljes területét is) fenntartható fejlesztése
  - d. A termálvíz kincs integrált térségi hasznosítása a területfejlesztési politika országosan kiemelt célja.
  - e. A megújuló energiaforrások részarányának növelése a gazdasági és környezetvédelmi szempontok érvényesítésével a fenntartható fejlődés stratégiájának megfelelően.
4. Határ-menti területek fejlesztése és határon átnyúló térségi együttműködésük erősítése
5. Rurális (továbbiakban vidékies) térségek területileg integrált fejlesztésének prioritásai

III.2. Az OTrT módosítás térszerkezeti elemei

A Duna mente Szaptól az országhatárig terjedő kistérségeinek Budapest nélküli összterülete 1704827ha, az ország területének 17,5%-a, népességének 14%-át tömöríti. Területfelhasználásában a szántóterületek dominálnak (51,4%), amelyeknek 68%-a, tehát az országosnál nagyobb (51%) hányada intenzív hasznosítású, jó adottságú földterület. Említésre méltó még az erdők (16,7%) és vízfelületek (14,4%) aránya; a beépített területek 6,62%-ot foglalnak el.

Az Országos Területrendezési Terv módosítását megalapozó vizsgálatok eredményei alapján a Duna mente erdősültségének növekedése⁶ 5%-ig terjedhet, az országos 27-30%-kal szemben. Ennek oka nagyrészt a kedvező adottságú szántóterületek nagy kiterjedése. A települési területek növekedése az 1000 ha-t meghaladó központi belterületekkel rendelkezők körében 7-8% körül mozog. Ez az érték is elmarad az országos kb. 20%-os emelkedéstől.

A térségen eltérő mértékben ugyan, de áthalad a magyarországi összes páneurópai folyosó (IV, V/B, V/C, VII és X). A tranzit lehetőségek teljes kiépülése esetén a Duna mente része lesz a transz-európai hálózatnak. Közlekedési árnyékterületek a Kalocsai és Bajai térségben, valamint a Mohácsi kistérség aprófalvas részén található, amelyek jobb feltárása 2010-re, az M6-os Pécsig, illetve az országhatárig történő kiépítésével és a transzverzális irányok erősítésével várható. Ez utóbbiak fejlesztése várhatóan szakaszosan történik majd: az M9-es 51-54 sz. főút közé eső részének, valamint az M8-as Dunaújváros-Veszprém és Dunaújváros-Szolnok szakaszának megépítése 2015-re⁷ tehető. A Szobi kistérség zsák-jellegének javításán előreláthatólag a 2007 évi uniós határmódosítások fognak javítani, amennyiben sikerül megfelelő térszerkezeti, együttműködési kapcsolatokat kialakítani a szlovák oldali területekkel a meglévő átkelőhelyeken (Ipolydamásd, Letkés, Vámosmikola, Tésa).

A Duna menti kistérségek településrendszerében a budapesti agglomeráción⁸ kívül, a KSH besorolása szerint, Győr rendelkezik agglomerációval, Szekszárd térségében alakult ki település-együttes, valamint a Tatai kistérség területére átnyúlik Tatabánya település-együttesének vonzáskörzete.

A Duna mente (és egyben az ország) leghangsúlyosabb térszerkezet formáló eleme Budapest, amely jelentős nyomást gyakorol környezetére agglomerációján is túlnyúló befektetési vonzáskörzetének, lakófunkcióinak terjeszkedésével. A jövőbeni fejlődési tengelyek, illetve térségek felvázolásában kapcsolatainak javulása ugyanúgy kiemelkedő, mint a folyó hazai „központjaként” kiteljesedő szervező szerepe. A főváros fejlesztésével foglalkozó Podmaniczky Program lényeges városszerkezeti elemként kezeli a Dunát, és számos ponton tesz javaslatot folyó menti területek hasznosítására: ilyenek többek között a rakpartok közterületi fejlesztése, Duna parti ipari emlékek rehabilitációja (Gázgyár, Közraktárak), kulturális célú hasznosítása, a nemzetközi hajóállomás új területre való áthelyezése, a Duna rekreációs, környezetvédelmi célú fejlesztése (RSD), valamint szerepet szán a folyónak a városi-elővárosi közösségi közlekedésben is.

A fővárosi agglomeráció és a tervezési terület metszetében dinamikus fejlődési potenciál bontakozik ki a folyamatosan épülő M6 út mentén, ahol közigazgatási határookra való tekintet nélkül települnek a kereskedelmi-logisztikai-termelési funkciók. E térségben a zöldmezős beruházások megvalósítására alkalmas nagyterjedésű szabad területek is rendelkezésre állnak. A folyamat következtében várhatóan az Ercsi és Adonyi kistérség urbanizációja, városfejlődése fel fog gyorsulni.

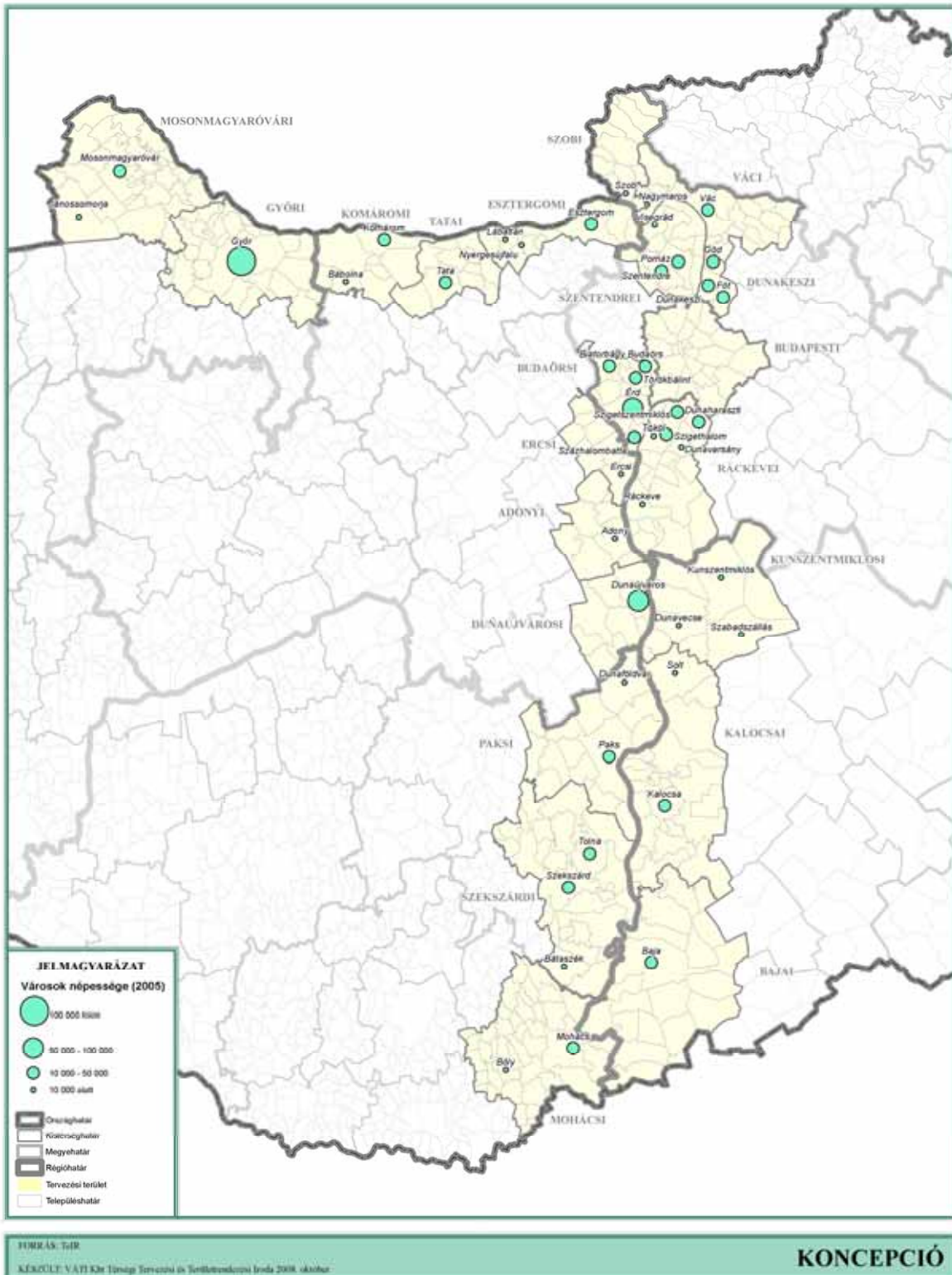
⁶ A SZIE KTI és az ÁÉSZ tervei alapján

⁷ A Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt aktuális ütemezése szerint (www.nif.hu)

⁸ A budapesti agglomeráció területét a 89/1997. (V.28.) sz. kormányrendelet állapította meg, a többi agglomeráció, agglomerálódó térség és település-együttes lehatárolása a KSH által folytatott részletes vizsgálat eredménye.

A DUNA MENTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI
DUNA MENTI KISTÉRSÉGEK VÁROSKATEGÓRIÁI

Jelenleg a Duna mente 45 városából 17 a budapesti agglomerációban található. Az urbanizációs folyamat negatív externáliái közé tartoznak⁹:

⁹ Budapesti Agglomeráció Környezetgazdálkodási Programja 2006 (BAFT)

- romlik a térszerkezet és a településszerkezet
- a zöldfelületek egyre kisebb szorulnak a beépített területek közül, távol a településeken élőkől
- érték- és fejlesztési potenciál csökkenés
- pazarló, koordinálatlan területfelhasználás, verseny a települések között a funkciók letelepítésében, a területek átminősítésében
- a helykiválasztásnál háttérbe szorulnak a térségi érdekek, valamint a területi alkalmasság

Fentiekkel összefüggésben jelentős feladatok hárulnak a távlatos területfejlesztésre, a területrendezési eszközök hatékony érvényesítésére, a természeti és turisztikai potenciál megőrzése érdekében.

III.3. A Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia célrendszere

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia az életminőség javítását tűzte ki célul. A stratégia Duna menti térséget érintő főbb megállapításai szerint a szomszédos, természeti és épített vonzerőállományukat tekintve azonos vagy jobb adottságokkal rendelkező közép-európai országok közül a folyamatosan fejlesztő országok (Szlovákia, Csehország, Lengyelország, Szlovénia) rendkívül erős versenytársat jelentenek, illetve már jelenleg is komoly keresletelvonó tényezők. A fenti versenytársakkal való regionális együttműködés – mint például a Visegrádi Országok esetében – ugyanakkor lehetővé teszi a régió hangsúlyosabb, egyúttal hatékonyabb megjelenését.

Hazánk folyó- és állóvizei megfelelő lehetőséget nyújtanak a vízi turizmus számára. A Duna, a Tisza, illetve mellékfolyói Magyarországon 1360 kilométer hosszan hajózhatók, a Duna nemzetközi vízi útja 412 kilométer hosszú. Mind a motoros hajók használatához, mind a vízi túrázáshoz jól kiépített kiszolgáló infrastruktúra szükséges, amellyel csak részben rendelkezünk. A Rajna-Majna-Duna nemzetközi vízi út, komoly lehetőséget jelent, ugyanakkor a kisebb hajók forgalma a bősi zsiliprendszer megépítése óta nagymértékben lecsökkent, visszavetve a korábban virágzó vízi turizmust. Ez az infrastruktúrát is negatívan befolyásolta, a kis forgalom miatt sok kikötő tönkrement. A hazai nagy folyókon nem adottak a feltételek a motoros vízi turizmus kulturált fogadására és ellátására.

A Duna menti Bécs-Budapest kerékpár-útvonal szakaszosan van készen, a külföldi kerékpáros turisták inkább a színvonalasabban kiépített szlovák kerékpárutakat veszik igénybe. Hiányoznak a megfelelő kerékpáros szolgáltatások (szerviz, szállás, stb.) is.

A Duna turisztikai tengelyszerepének alapját képező hajózás akadályai

A Duna a turizmus szempontjából jó lehetőségekkel rendelkezik, jelenleg azonban számos negatívum befolyásolja a turisztikai hasznosítást. Ilyen a jelentős szennyezettség, a kikötők alacsony száma, a felső szakaszon a bonyolult zsilipelés (és így a Rajna-Majna-Duna útvonal lehetőségei részben kihasználatlanok), valamint megoldatlan az országba való vízi úton történő belépés. Annak ellenére, hogy Budapesten nagy a folyami utasforgalom, nem épült ki megfelelően az infrastruktúra. A Duna többi szakaszán – a Dunakanyar kivételével – szinte egyáltalán nincs kihasználva a folyami hajós turizmus. A Rajna-Majna-Duna csatorna megnyitása miatt egyre jelentősebbé váló folyami kabinos hajózást kiszolgálni képes nemzetközi hajókikötő állapota nem felel meg az igényeknek.

Határon átnyúló együttműködések

A hazánkkal szomszédos országok már a jelenben is, de rövid- és középtávon mindenképpen erős versenytársakat jelentenek. Ezen országok természeti adottságai, turisztikai attrakcióvá fejleszthető vonzerői jelenleg a magyarországinál elmaradottabb infrastruktúra miatt még kihasználatlanok. E potenciális vonzerők jelentős része olyan régiókban helyezkedik el, ahol nagyszámú magyar kisebbség él. Az interregionális együttműködések lehetőséget adnának a határ menti régiók, tájegységek, illetve az egyes termékek fejlesztésére a beruházásoktól a tematikus utak kialakításán át a marketing tevékenységig számos területen. A belső EU határokon megszűnő határforgalmi ellenőrzés is hozzájárulhat a határ menti turisztikai kapcsolatok fejlődéséhez. Szintén kedvező hatással lehet erre a határon átnyúló közúti

kapcsolatok sűrítése, amelyek az EU belső, illetve kisebb mértékben az EU külső határain is megvalósulnak, ez utóbbiaknál a kishatárforgalmi igényeket is figyelembe véve.

A Duna menti térség turisztikai koncepciója és a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia célkitűzéseinek konzisztenciája

A stratégia fő célja az életminőség javítása a turizmus által. Az életminőség javítása, a hosszú távú és fenntartható fejlődés érdekében a turizmus - a gazdasági, a társadalmi és a természeti - környezetével való kapcsolatát a kiegyensúlyozottnak kell jellemeznie, amely a következő átfogó célok (pillérek) megvalósításával érhető el.

A célállapot megközelítése, a stratégia célrendszere

- I. Emberközpontú és hosszútávon jövedelmező fejlődés
- II. attrakciófejlesztés
- III. Turistafogadás feltételeinek javítása
(Többek között Budapest nemzetközi hajókikötője a nemzetközi vízi út minden előnyét kihasználva biztosítja a hajóval érkezők számára a határátlépést, és a technikai feltételek biztosításával a hazai Duna-szakaszon is jellemzővé válik a kishajós turizmus.)
- IV. Emberi erőforrás fejlesztés
- V. Hatékony működési rendszer kialakítása

- VI. Horizontális célok
Élmény-lánc kialakítása
Fenntarthatóság megvalósítása
Esélyegyenlőség
Határon átnyúló turisztikai kapcsolat
Piaci szegmensek

A stratégia prioritásai, eszközei

- A turizmus versenyképességének növelése
- Turisztikai termékfejlesztés
- Innováción alapuló kínálatfejlesztés (Vonzerőkhöz kapcsolódó innovációk)
- Kiemelt desztinációk fejlesztése
- Elérhetőség javítása *(Többek között hajózás: Vízi határállomások fejlesztése, Kikötők szolgáltatásainak továbbfejlesztése, Kikötők megközelíthetőségének javítása, Budapesti nemzetközi hajóállomás fejlesztése, Duna „folyékony főutca” szolgáltatások)*
- Szálláshelykínálat és vendéglátás
- Komfortérzet javítása
- Oktatás, képzés
- Foglalkozási környezet
- Turisztikai intézményrendszer fejlesztése
- Partnerség

III.4. A turizmusról szóló kerettörvény összefüggései

A 1100/2005. (X. 7.) Korm. határozat, valamint a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia alapján kidolgozásra került a turizmusról szóló törvényjavaslat, amelyet nemcsak jogi, hanem

gazdasági szempontok is indokolnak mind a foglalkoztatáshoz, mind pedig a bruttó nemzeti termékhez (GDP) való hozzájárulása alapján.

Az „Új Magyarország – Szabadság és szolidaritás” kormányprogramnak a „Virágzó turizmus, lüktető idegenforgalom” című része szerint: kiemelt turisztikai övezetként, egységes és összehangolt szabályozás keretében segítjük a Balaton térségének, a Duna és Tisza környezetének fejlődését.”

A törvényjavaslat célja, hogy meghatározza a turizmussal kapcsolatos állami és önkormányzati feladatokat, a turizmusban érdekelt állami és egyéb szervezetek együttműködésének kereteit, továbbá hogy elősegítse

- a) a környezetbarát, vendégközpontú turizmus megteremtését és fenntartható fejlődését,
- b) a turisztikai értékek feltárását, megismertetését, hasznosítását,
- c) a turizmus céltudatos fejlesztéséhez szükséges feltételek kialakítását, valamint
- d) a turisztikai vállalkozások piacra jutását, a működő vállalkozások és egyéb szervezetek működését, fejlődését és versenyképességének javítását.

A törvényjavaslat szerint a Kormány irányítja a turizmus állami feladatainak végrehajtását, meghatározza és összehangolja a minisztériumok és a Kormánynak közvetlenül alárendelt más szervezetek turizmussal összefüggő tevékenységét. Így pl. elfogadja a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiát, s arról tájékoztatja az Országgyűlést, gondoskodik annak végrehajtásáról, a turizmust fejlesztő tevékenység keretében érvényesíti azokat a követelményeket, amelyek a turizmus fejlődéséhez szükségesek, és meghatározza az egyes turisztikai vállalkozások létesítésének és működésének feltételeit.

A turizmus nemzetgazdasági szerepének növelése megkívánja a folyamatos fejlesztést. Ennek alapja az Európai Unió költségvetési időszakára megállapított Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia, amelyet a Kormány fogad el, végrehajtását folyamatosan figyelemmel kell kísérni és évente értékelni kell. Fontos követelmény az is, hogy a stratégiában foglaltak az ország társadalmi-gazdasági tervének (Alkotmány 19. §-a (3) bekezdésének c) pontja) meghatározása, a gazdaságpolitikai döntések kialakítása, a terület- és településfejlesztés, a regionális tervezés, továbbá a nemzetgazdaság bármely ágában megvalósuló állami tervezés és a végrehajtás során is érvényre jussanak.

A hazai turisztikai desztinációk versenyképességének növelése érdekében szükséges ezek folyamatos fejlesztése, már csak azért is, hogy csökkenjen a turizmus területi koncentrációja. Ez a tevékenység azonban nemcsak feltételezi, de igényli is a jelenleg egymástól nagyrészt függetlenül működő szervezetek, illetve függetlenül végzett tevékenységek összehangolását. Ezt a feladatot láthatja el az adott célterület menedzsmentje (az ún. desztináció menedzsment). A lényeg az, hogy abban az önkormányzatok, a helyi lakosság és a turisztikai szolgáltatók szorosan együttműködve fejthessék ki tevékenységüket.

III.5. Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia

Az egészségturizmus a nemzetközi piacon magasra értékelt márkájú terméké vált. A termék a legnagyobbra tartott turisztikai értékre épül, az ország termálvíz-készletére. A „teljes egészség” megőrzésére vagy visszaszerzésére vágyók a termálvízre alapozott egyedi és testre szabott szolgáltatások igénybevételével valósítják meg ezt a céljukat.

Fő cél: Magyarország egészségturizmusának termál- és gyógyvízre épülő ága Európa vezető hatalma lesz 2015-ben

I. PRIORITÁS: A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése

Ezen belül a Nemzetközi jelentőségű fürdőhelyek, történelmi, műemléki fürdők, gyógyhelyek kiemelt fejlesztése intézkedés által érintett 17, nemzetközi szintű gyógyfürdő és gyógyhely, köztük Budapest (Gellért, Széchenyi, Rudas, Lukács Gyógyfürdők).

Meglévő országos és regionális jelentőségű turisztikai szolgáltatók fejlesztése (gyógy- és termálfürdők, gyógyhelyek, gyógybarlang, mofetta) intézkedés 60 db országos és regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdőt tartalmaz, továbbá a gyógybarlangokat és mofettát, melyek közül az Duna menti térségben érintett települések Mosonmagyaróvár, Győr, Esztergom, Komárom, Visegrád, Budapest (Dagály és Király gyógyfürdő) és Ráckeve.

A Helyi jelentőségű fürdők szerepének stabilizálása az egészségturizmus piacán intézkedés 110 db helyi jelentőségű termál- és gyógyfürdőt tartalmaz, melyek közül az Duna menti térségben érintett települések Lipót, Dunaföldvár, Érd, Göd, Leányfalu, Szentendre, Vác, Szekszárd, Dávod, Kalocsa, Kunszentmiklós, Solt és Nagybaracska.

II: PRIORITÁS: Az egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása

III. PRIORITÁS: A wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése

Ezen belül Budapest SPA turizmusának nemzetközi színvonalra emelése intézkedés célja Budapest gyógy/spa vendégarányának a jelenlegi 2%-ról 20%-ra történő emelése.

IV. PRIORITÁS: A gyógy- és wellness szállodák fogadóképességének fejlesztése

V. PRIORITÁS: A marketingtevékenység hatékonyabbá tétele

VI. PRIORITÁS: Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása

VII. PRIORITÁS: Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése

A turisztikai desztináció menedzsment (TDM) rendszer kialakítása a 2005-től 2013-ig szóló Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiában meghatározott feladat. A desztináció menedzsment alulról építkező, partnerségen alapuló, széleskörű szakmai tagsággal rendelkező szervezetek létrejötte, melyeknek feladata a turizmus rendszerének kialakítása és működtetésének elősegítése egy adott – földrajzilag jól körülhatárolható – területen.

IV. STRATÉGIAI ELEMELK

Erősségek

- Prosperáló, magas társadalmi-vállalkozói potenciálú térség (Adonyitól és Kunszentmiklósitól északra);
- Sajátos és eredményes alkalmazkodási és túlélési stratégiák;
- Kiterjedt önkormányzati hazai és nemzetközi kapcsolatrendszer;
- Duna és mellékág-sziget rendszerei, holtágai, vizei, valamint a kapcsolódó élőhelyek gazdagsága,
- Kiterjedt hegyvidéki erdőségek, kiránduló területek,
- Dunakanyar, mint tradicionális turisztikai célterület,
- Stratégiai vízbázisok, gazdag termásvízkinccs,
- Mozaikos területhasználat és változatos tájszerkezet,
- Világhírű nagyvadállomány (Börzsöny, gímszarvas – Gemenc, Béda-Karapanca,),
- Kulturális örökségben gazdag városi központok (Győr, Komárom, Esztergom, Visegrád, Kalocsa, Baja stb.),
- Sokszínű kulturális hagyományok (ősi mesterségek, gasztronómia, etnikai néphagyományok stb.),
- Tradicionális borvidékek magas száma (Pannonhalmi, Ászár-Neszmélyi, Etyek-Budai, Tolnai, Szekszárdi, Mecsekaljai, Hajós-Bajai, Kunsági),
- Nagyírű (nemzetközi) gazdaságok (Bábolna, Bóly),
- Sokszínű tájtermékek (bogyósok, kalocsai paprika stb.),
- A főváros, mint turisztikai piac közelsége,
- A budapesti szolgáltatások jó

Gyengeségek

- Alacsony jövedelmezőségű, gyenge népességmegtartó képességű térség (déli kistérségek);
- Oktatás-képzés hiányosságai (dél);
- Nyelvtudás hiánya a vidéki térségekben,
- Rekultiválatlan és nem megfelelően használt bányatavak,
- A felhagyott nyersanyag lelőhelyek, depóniák roncsolt tájképe,
- Vízminőségi problémák, szennyezett strandok,
- Összefüggő iparterület-sávok a Duna partján,
- Összefüggő, rendezetlen, túlterhelt hétvégi házas üdülőterületek (Dunakanyar, RSD, kavicsbányatavak, Fadd-Dombori stb.)
- Budapest bevezető útjainak forgalmi túlterheltsége, levegő- és zajterhelése,
- A szélsőségek növekedése miatt a kiépült védelmi rendszer mellett is: árvízi veszélyeztetettség kiterjedt területen,
- Kiugró antropogén környezetterhelések (Győr, Komáromtól-Esztergomig, Bp-i Agglomeráció, Dunaújváros),
- Teherhajózási igények és ökológiai, turisztikai követelmények ellentmondásai
- Turisztikai vezértermékek, arculat hiánya,
- Minőségi szálláshelyek elégtelensége,
- Rossz információ szolgáltatás,
- Szolgáltatáshiányos, alacsony vállalkozói aktivitású területek (Szobi, Mohácsi, Kunszentmiklósi, Adonyi)
- Komplex turisztikai programcsomagok hiánya,

elérhetősége,

- A Duna Európa legjelentősebb vízi útja, egyben transzeurópai közlekedési folyosó, fejlődő kikötőhálózat,
- A Dunával párhuzamos közlekedési vonalak kedvező kiépültsége,
- Fejlett légiközlekedési feltételek (Pér, Tököl, Kalocsa, Bp., kisrepülőterek: Bőny, Esztergom, Budakeszi, Budaörs, és Dunaújváros stb.)

Turisztikai potenciál kihasználatlansága,

- Az igényekhez képest kevés turisztikai célú kikötő,
- Összefüggő kerékpárút-hálózat hiánya,
- Átkelési lehetőségek hiányosságai,
- Fejletlen agglomerációs elővárosi közösségi közlekedés,
- Településközi, belterületi és külterületi utak hiányosságai és rossz minősége,
- Bp. központú, sugaras vasúthálózat,
- Sok csatornázatlan település
- Közlekedési árnyékterületek

Lehetőségek

- KKV-k támogatása;
- Nemzeti és nemzetközi együttműködések, hazai hálózatok folyóhoz kötődően;
- Civil társadalom erősödése;
- A Duna ökológiai határaihoz igazodó fejlesztési régió létrehozása;
- Környezeti, természeti értékek felértékelődése;
- A Duna zöldfolyosó rendszerének nemzetközi értéke;
- Helyi sajátosságok és tradíciók felértékelődése;
- Belföldi turizmus erősödése (üdülési csekk, többes utazások),
- Vízi és kapcsolódó turizmusformák iránti kereslet növekedése;
- A közlekedési árnyékterületek megközelíthetőségének javulása;
- Az információhoz való hozzájutás elektronikus formáinak terjedése,
- Folyamatosan épülő gyorsforgalmi hálózat,

Veszélyek

- Klímaváltozás okozta szélsőségek gyakorivá válása;
- Víz- és levegőszennyezések erősödése (hazai és határon átnyúló),
- Társadalmi, gazdasági és környezeti összefüggéseket figyelmen kívül hagyó fejlesztési szándékok;
- Hajózási érdekek ökológiai szempontok elé kerülése;
- Az érzékeny területek túlterhelése, túlépítése, urbanizációs környezeti ártalmak erősödése,
- Az értékes stratégiai vízkészletek károsodása,
- A turisztikai forgalom (hazai fizetőképes kereslet, ill. külföldi) csökken, vagy tovább koncentrálódik;
- Helyi érdekek országos képviselőjének hiánya, civil kontroll visszaszorulása;
- Az összehangolt, desztináció-szemléletű turizmusfejlesztés hiánya

V. CÉLPIRAMIS

Jövőkép
Átfogó cél

DUNA: az ország turisztikai tengelye

A térségi turisztikai célterületek tengellyé szervezése a komparatív előnyök integrációjával

Stratégiai célok

Piaci alkalmazkodóképesség javítása	Turisztikai potenciál növelése	A turizmus társadalmi háttérének erősítése	A Duna mente környezeti értékeinek védelme, környezeti állapotjavítás
--	---------------------------------------	---	--

Prioritások

I. A térség kapcsolatainak, elérhetőségének fejlesztése	II. A turizmus gazdasági és települési alapjainak erősítése	III. A Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztése	IV. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése	V. A térségi együttműködések fejlesztése, hálózatosodás	VI. A társadalmi tőke fejlesztése	VII. Táj, természeti értékek megőrzése, fejlesztése	VIII. Környezeti állapot javítása	IX. Környezeti kockázat csökkentése
--	--	--	---	--	--	--	--	--

Intézkedések

I.1. A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése	II.1. Turizmust szolgáló kkv-k erősítése, hálózatépítése	III.1. Épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának fejlesztése	IV.1. Differenciált szálláskínálat megteremtése	V.1. Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése	VI.1. Turisztikai és nyelvi képzések erősítése	VII.1. Természeti és ökológiai értékek védelme, fenntartása	VIII.1. A fejlesztésre kijelölt teherkötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése	IX.1. Az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzése, „teret a folyónak” megoldások erősítése
I.2. Repülőterek turisztikai hasznosításának erősítése	II.2. Tájtermékek turisztikai terméké fejlesztése	III.2. Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése	IV.2. Termálfürdők és azokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése	V.2. A fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése,	VI.2. Társadalmi környezettudatosság növelése	VII.2. Táj értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakítása	VIII.2. Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések	IX.2. Ár- és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztése
I.3. A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése	II.3. Turisztikai desztinációmendzsmen szervezet létesítése, működtetése	III.3. Természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	IV.3. Főváros környéki nagybefogadó képességű szabadidő és turisztikai központok kiépítése a közlekedési csomópontokban			VII.3. Tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok megvalósítása	VIII.3. Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése	IX.3. Mozdásveszélyes magasparkok rendezése
I.4. Az antropogén terhelések csökkentésére irányuló közlekedési nagyberuházások megvalósítása	II.4. Adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, turisztikai marketing, elektronikus turizmusmarketing fejlesztése	III.4. Holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációja, bemutatása, fenntartható turisztikai hasznosítása	IV.4. Megszűnő vasútvonalak turisztikai hasznosítása					
	II.5. Életminőséget javító és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása	III.5. Tavak rekultiválása, turisztikai célú hasznosítása	IV.5. Aktív turizmus feltételeinek fejlesztése					
		III.6. Főváros vonzerejének kiterjesztése az agglomeráció területére						
		III.7. A közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az üzleti/konferencia turizmus feltételeinek javítása						

VI. JÖVŐKÉP

A Duna mente legfőbb küldetése, hogy váljon a

DUNA AZ ORSZÁG TURISZTIKAI TENGELYÉVÉ

ahol a térség turisztikai célterületeinek tengellyé szervezése a komparatív előnyök integrációjával kell megvalósuljon úgy, hogy

a piaci alkalmazkodóképesség javítása,
a turisztikai potenciál növelése,
a turizmus társadalmi hátterének erősítése, valamint
a Duna mente környezeti értékeinek védelme, környezeti állapotjavítása
együttesen, komplex módon teljesüljön.

Ennek érdekében támogatni kell

versenyképesség növelése terén

- *a térség kapcsolatainak, elérhetőségének javítását* a transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével¹⁰, a repülőterek turisztikai hasznosításának erősítésével, a Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítésével, továbbá az antropogén terhelések csökkentésére irányuló nagyberuházások megvalósításával;
- *a turizmus gazdasági és települési alapjainak biztosítását* a turizmust szolgáló kkv-k erősítésével, hálózatépítésével, a tájtermékek turisztikai terméké fejlesztésével, turisztikai desztináció menedzsment szervezet létesítésével, működtetésével, az adottságokon alapuló arculattervezéssel, komplex turisztikai csomagok kialakításával, a turisztikai marketing, elektronikus turizmus marketing fejlesztésével, valamint az életminőséget javító és infrastrukturális beruházások megvalósításával

Az attrakciók bővítése érdekében elő kell segíteni

- *a Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztését* az épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának javításával, a helyi tradíciókon alapuló turizmusformák, rendezvények népszerűsítésével, a természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztésével, a holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációjával, bemutatásával, fenntartható turisztikai hasznosításával, tavak rekultiválásával és turisztikai célú hasznosításával, a főváros vonzerejének kiterjesztésével az agglomeráció területére és végül a közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az üzleti/konferencia turizmus feltételeinek javításával;
- *a turisztikai infrastruktúra fejlesztését* differenciált szálláskínálat megteremtésével, a termálfürdők és hozzá kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével, főváros-környéki közlekedési csomópontokban nagy befogadóképességű szabadidő és sportközpontok kiépítésével, továbbá megszűnő vasútvonalak turisztikai hasznosításával, az aktív turizmus feltételeinek javításával;

Humán területen támogatni kell

---

¹⁰ Stratégiaileg fontos horizontális javaslatok

- *a térségi együttműködések és a hálózatosodást* a Dunához kötődő hazai és nemzetközi kapcsolatok javításával, a fejlesztési programok megalapozottságának növelésével, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztésével;
- *a társadalmi tőke fejlesztését* a turisztikai és nyelvi képzések erősítésével, a társadalom környezettudatosságának növelésével.

A környezeti célok elérése érdekében biztosítani kell

- *a táji, természeti értékek megőrzését, fejlesztését* a természeti és ökológiai értékek védelmével, fenntartásával, a táji értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakításával, valamint a tájvédelem erősítésével és a tájrendezési feladatok megvalósításával;
- *a környezeti állapot javítását* a fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentésével, a stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzésével, vízminőség javító intézkedésekkel, továbbá gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentésével;
- *a környezeti kockázatok csökkentését* az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzésével, a „teret a folyónak” megoldások erősítésével, az ár- és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztésével, valamint a mozgásveszélyes partszakaszok rendezésével.

VII. A MEGVALÓSÍTÁS TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI HATÁSAI

I. prioritás: A térség kapcsolatainak, elérhetőségének fejlesztése

I.1.intézkedés: A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése

Beavatkozási logika: A Duna: Magyarország egyetlen nemzetközi jelentőségű víziútja, és távolsági kommunikációs kapcsolatainak kiterjedtsége révén stratégiai területfejlesztési tényező. Gazdaságos kihasználásának meghatározó eleme az egységes paraméterekkel rendelkező víziút, és a megfelelő sűrűségű kikötő-hálózat. Budapest turisztikai hajóforgalmának zsúfoltságát megfelelő színvonalú új kikötő építésével lehet csak csökkenteni. A víziút kiépítését – a komplex vízgazdálkodás összetett követelményeihez illeszkedően – együtt kell megvalósítani az ökológiai rendszerek állapotának javításával, helyreállításával és a mellékág-rehabilitációval.

Elvart eredmények, hatások: A tervezett beavatkozásoknak köszönhetően a víziút teljes hosszán kiszámíthatóan egységes hajózási feltételek jöhetnek létre. Ez kihasználásuk gazdaságosságának alapvető feltétele. További, a rentabilitást fokozó tényezők: e normák nemzetközi teljesülése, a személyhajó kikötőhálózat (megközelítésükkel együtt) és logisztikai központok fejlesztése, valamint a működtetés összehangolása.

A közlekedésfejlesztések negatív externáliái közé tartoznak: a természetes rendszerekbe, folyamatokba való antropogén beavatkozások és a teherforgalom növekedésével együtt járó környezetterhelés. A Duna menti partszakaszok 60%-a jelenleg természetes állapotban van. Ennek bolygatása elkerülhetetlen következménye a hajózási projektnek, így a fenntarthatóság kritériuma nem teljesül, de sérülnek a turisztikai vonzeró-elemek is. A gazdaságossági megfontolásokat ássa alá továbbá, hogy a folyó beágyazódásának problémáját időszakosan, egyes vélemények szerint, évi 200 ezer m³ homokos kavics utántöltésével lehet csak megakadályozni.

A forgalom növekedésével nő a havaria-jellegű események valószínűsége. Közvetett hatásként jelentkezik még a teherhajó kikötők vízoldali esztétikai megjelenése, vizuális szennyezése is (kapcsolódás a VIII.1. intézkedéshez).

Pozitív hatásai a hajózási kiépítésének a terciér szektor fejlődése, a nemzetközi turisztikai és gazdasági kapcsolatok javulása, valamint az, hogy a szállítási szektorban nő a vízi szállítások aránya, költségeinek relatív alacsonyabb szintje, hiszen egyes számítások szerint egy uszály árumennyisége 25 kamion és 50 tehervagon kiváltását eredményezi. További előny, hogy a hajózási projekt kapcsán megvalósul 9 dunai sziget-mellékág rehabilitációja, és lehetővé válik más mellékágak rendbetétele, valamint turisztikai célú hasznosítása is (kapcsolódás a III.4. intézkedéshez).

Tervezett beavatkozások:

- A hajózási paramétereket javító műszaki beavatkozások megvalósítása a Szap-Szob szakaszon (KözOP) – 2010-től várható
- Személyhajó kikötők kiépítése, felújítása (Bp. Nemzetközi Hajóállomás funkciók biztosítása, magántőke bevonásával – Podmaniczky Program)

- Teherkikötők logisztikai központtá fejlesztése (Baja-Mohács kikötő logisztikai infrastrukturális fejlesztése – KözOP); továbbiak pályázaton keresztül; tervezett még: Győr-Gönyű, Csepel, Harbour park (utóbbiak a Podmaniczky Programban), Dunaújváros (KDROP), turisztikai célú kikötő (Ásványráró)
- Kikötői feltáró utak kiépítése
- Kompáthelyezések

1.2. intézkedés: Repülőterek turisztikai hasznosításának erősítése

Beavatkozási logika: A légi közlekedés, a közlekedés részeként alternatív lehetőségként segítheti egy térség elérését, de önálló turisztikai látványossággá is válhat, hiszen területen található repülőterek (Ferihegy, Pér, Ócsény, Kalocsa, Baracs) különböző szolgáltatási szintűek és színvonalúak, A repülőtéri rendezvények és sétarepülések pedig megfelelő marketing eszközök használatával a turisztikai kínálatot bővíthetik.

Elvárt eredmények, hatások:

A repülőtér fejlesztés a turisztikai kínálat sokszínűségének bővülését eredményezheti. A jelenlegi kisrepülőterek kiépítettsége és jármű parkja, valamint a népszerűsítésükre vonatkozó marketing hiánya miatt nem elég vonzó a turizmus számára. A kisrepülőterek üzemeltetését kis cégek végzik, tulajdonosuk általában a települési önkormányzat, így a repülési lehetőségek lokális szinten jelennek meg, fellendítésükhöz térségi koordinációra lenne szükség.

A repterek fejlesztésével helyi szinten a turisztikai bevételek növekedése és a foglalkoztatás javulása várható.

Légiforgalom növekedése miatt a repülőtér környezetében megnő a környezeti- és természeti terhelés, ez azonban korszerű repülőgépek alkalmazásával csökkenthető.

Tervezett beavatkozások:

- Reptéri rendezvények szervezése
- Repülősporthoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése

1.3. intézkedés: A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése

Beavatkozási logika: A Duna menti kerékpárút kialakítása nem csak országos, de európai érdek is, hiszen ez a nyomvonal az EuroVelo hálózat 6. számú eleme.

A turisztikai célú kerékpározás az utóbbi időben fellendülőben van, melynek oka a természeti helyekre irányuló kirándulás. A Duna-mente fő vonzerejére, a természeti kincsekre alapozva egy egységes és egyedi arculatú turisztikai fejlesztés a cél. Ennek egyik ága lehet az egyre népszerűbb kerékpáros turizmus, ami a turisztika többi ágával (ökoturizmus, falusi turizmus, termálturizmus, lovas turizmus, horgászat, vízi turizmus) turisztikai termékcsomagok létrehozásával lehet fejleszteni.

A Duna mentén néhány szakaszon jelenleg található kerékpárutak nem alkotnak hálózatot. A Duna menti kerékpárúton kívül jelentős gépjármű forgalmú főutak belterületi szakaszai mentén található önálló, kiépített kerékpáros nyomvonalak, melyek belterületi forgalmi igényt elégítenek ki, és a kerékpárosok biztonságát szolgálják.

Elvárt eredmények, hatások: A Dunával párhuzamosan futó és azt hálózattá alakító kerékpárutak kialakításával a jelenleg is egyre növekvő népszerűséggel bíró kerékpáros turizmus vonzereje tovább növekszik. A területre érkező a kerékpározás iránt elkötelezettek a turisztika egyéb ágával is kapcsolatba lépnek, megfelelő szervezéssel egyedi turisztikai terméket képezhetnek, így a vendégforgalom növekedése térségi hatásúvá válik.

Az egyéb forgalomtól elválasztott nyomvonal kialakítással és a kerékpárutak kitáblázásával, felfestésével a turisztikai célú és a hivatásforgalmi kerékpározás biztonságossága nő, így a kerékpáros balesetek csökkenésével lehet számolni.

Tervezett beavatkozások:

- A Duna menti kerékpárút nemzetközi (EuroVelo) paramétereknek megfelelő kialakítása
- Kerékpárutak kiépítése

I.4. intézkedés: Az antropogén terhelések csökkentésére irányuló közlekedési nagyberuházások megvalósítása

Beavatkozási logika: A közúti forgalom a Duna mentén számos főúton gondot okoz. Ennek megoldása: ahol tervezett, a gyorsforgalmi utak mielőbbi kiépítésével (pl. M6), ahol ez nem lehetséges ott a település belterületéről a forgalom kivitelével, elkerülő utak építésével (pl. 51. sz. főút), valamint a forgalom vasútra terelésével lehetséges. A nagyvárosok közelében felhalmozódó hivatásforgalom esetében lehet megoldás a forgalom elővárosi vasútra terhelése.

Elvárt eredmények, hatások: A gyorsforgalmi utak kiépítésével a lassú, településeket átszelő főúti forgalom belterületen kívül helyezésén túl a Duna mente elérhetősége is javulhat, amire a déli szakaszon található közlekedési árnyékterületeken lenne leginkább szükség. Az M6 gyorsforgalmi út kiépítésével a folyam Budapest alatti jobbparti oldalán található települések elérhetősége közvetlenül, a balpartiaké közvetve javul, ami a menetidőt, a települések területén a közúti forgalmat, a közlekedés okozta károsanyag emissziót csökkenti, így a települések környezeti állapotának javulásával jár. Hasonlóan kedvező hatású a települések belterületének életére vonatkozóan a főutak település elkerülő szakaszainak kiépítése is.

Ugyanakkor a településekről kivezetett forgalom levezetésére szolgáló útszakaszok kiépítése általában a mobilizáció növekedését okozza, a külterületeken a közlekedési emisszió és a területfoglalások növekedésével, ez utóbbi miatt a biológiailag aktív területek csökkenésével jár, valamint a vonalas létesítmények elválasztó hatása a természetközeli területek fragmentálódását okozza.

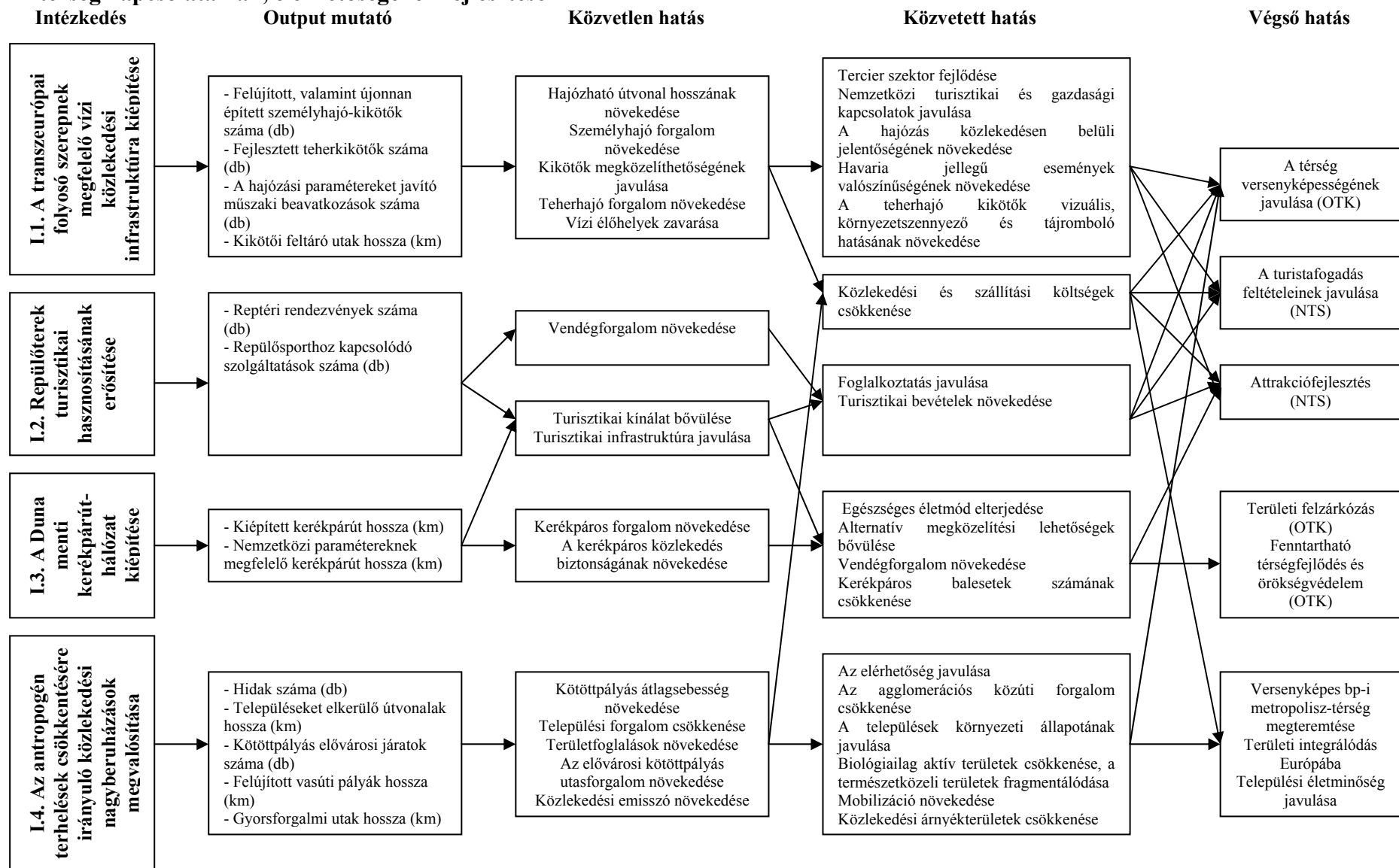
A hivatáscélú közúti forgalom okozta környezeti és zajártalmak csökkentésére hatékonyabb megoldás lehet a forgalom áthelyezése a környezetet a közúti közlekedésnél jobban kímélő elővárosi kötőtpályás közlekedésre, ami annak fejlesztésével, ezáltal a kötőtpályás átlagsebesség növekedésével érhető el. Így a közúti forgalom egy része vasútra terelhető, a vasúti utasforgalom növekszik, az agglomerációs közúti forgalom pedig csökken.

Tervezett beavatkozások:

- Hidak építése
- Településeket elkerülő útvonalak építése
- Kötőtpályás elővárosi járatok kialakítása
- Vasúti pályák felújítása
- Gyorsforgalmi utak megépítése (M6, M2, M56, M0)
- P+R rendszer fejlesztése
- M1 autópálya keleti csomópont és összekötő ág (Mosonmagyaróvár)

I. prioritás hatásútvonal mátrix

A térség kapcsolatainak, elérhetőségének fejlesztése

II. Prioritás: A turizmus gazdasági és települési alapjainak erősítése

II.1. intézkedés: Turizmust szolgáló kkv-k erősítése, hálózatépítése

Beavatkozási logika: A Duna – mint turisztikai célterület – fogadóképességének javításához alapvetően szükséges a szolgáltatással, kiskereskedelemmel foglalkozó kis- és középvállalkozások helyzetének megerősítése. A színvonalas vendégfogadáshoz felkészült, szakmai ismeretekkel és stabil pénzügyi háttérrel rendelkező vállalkozások szükségesek. A vállalkozások számában akkor várható pozitív változás, ha adóterhek csökkennek, pénzügyi lehetőségeik viszont bővülnek, tehát javul a vállalkozói környezet. A hatékonyság javítása érdekében növelni kell a vállalkozók közötti együttműködések számát. Ha a kulturált szálláshelyeket kínáló, vendéglátóhelyeket, kölcsönzőhelyeket üzemeltető, ill. az élelmiszer- és kultúrcikk üzlethálózatot vezető vállalkozások összehangolt láncot alkotnak, financiai előnyökhöz juthatnak, növelhetik a térség vonzerejét, miközben gazdaságos működési egységet hoznak létre. E horizontális kapcsolat kialakulásával, mely a turizmusszakma egészére jellemző, hasznos, stabil turisztikai szolgáltatóhálózat épülhet ki.

Elvárt eredmény, hatás: A biztonságosabb működési feltételeket nyújtó vállalkozási környezet a vállalkozási készség, ezzel a vállalkozók számának növekedését idézi elő, mely a foglalkoztatottságra, jövedelemtermelő képességre is pozitív hatást fejt ki. A vállalkozói együttműködések hatására nő a versenyképes vállalkozások száma, a vállalkozások piaci részesedése, a turisztikai szolgáltatások színvonala, javul a térség fogadóképessége, a gazdasági szereplők innovációs képessége, valamint az információáramlás minősége. A bővülő szolgáltatási formák, lehetőségek, innovatív ötletek elősegítik a gazdasági diverzifikáció növekedését. Végül soron a vendégforgalom növekedésével, a hatékony működési rendszer kialakulásával, a térség versenyképességének hosszú távú növekedésével lehet számolni.

Tervezett beavatkozások:

- Forrásokhoz való hozzájutás segítése /kedvező kamatozású, kisvállalkozói hitelcsomagok turisztikai szolgáltató vállalkozások számára/
- Tájékoztató kiadványok, ismertető terjesztése a vállalkozások működtetési feltételeiről, lehetőségeiről
- Képzés, adózási, üzleti tanácsadás, technikai segítségnyújtás, inkubátorházak létesítése, pályázat segítése a vállalkozás elindításához, működtetéséhez a kkv-k részére
- Turisztikai klaszterek, piaci kapcsolatok létrehozása, elősegítése, működtetése
- Kkv-k innovatív fejlesztéseinek (technológia, termék) támogatása (Európai Regionális Fejlesztési Alap /ERFA/, „1. K+F, innováció és vállalkozás”), GOP, ROP

II.2. intézkedés: Tájtermékek turisztikai terméké fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna menti településeken, a parttól távolabb elhelyezkedő háttértelepüléseken is számos egyedi, tájjellegű, ill. ökoterméket termesztnek, készítenek. Jelenleg kevés azon területek száma, ahol e termékeket bekapcsolták a turisztikai termékcsomagok kínálatába. A turisztikai vonzerő növelése, a kínálat bővítése, az egészséges, hazai termékfogyasztás elősegítése érdekében célszerű e termékek előállításán túl a feldolgozottsági szintet emelni, a csomagolás minőségét javítani, illetve az értékesítési helyeket, hálózatokat kialakítani, bővíteni. A termékvertikum kiépítése, a

márkavédjegyeztetés, az adott területhez kapcsolt termék népszerűsítése, marketingje kiváló adottságot teremt az agro-, gasztro- és borturizmus számára, vendégasztalok minőségi kialakítására, szervezésére. A Duna mentén előforduló egyedi termékek, agráradottságok közül megemlítendők a Pannonhalmi, Szekszárdi, Hajós-Bajai, Ászár-Neszmélyi borvidékek termékei, a Szobi kistérség bogyós gyümölcsei, a Tahitótfalui eper, a Kalocsai fűszerpaprika, a Dunai hal (pl. Baja), a Gemenci vad, a Hartai kolbász. A térségben előállított termék korszerű feldolgozással értékes árut ad, mely hozzájárul a helyi gazdasági teljesítmény, a hozzáadott érték növeléséhez.

Elvárt eredmény, hatás: A termékvertikum kiépítésével, ágazatközi összehangolásával a helyben termelt áru feldolgozási foka növekszik, nő a munkaerő-foglalkoztatás és a jövedelemtermelés hatékonysága, alternatív jövedelemszerzésre nyílik lehetőség, aminek következtében nő a gazdasági diverzifikáció és a helyi multiplikáció. Az aktív, minőségi marketing, valamint az agrár- és a turisztikai ágazat közötti horizontális együttműködés a kereslet növekedését, az innovatív termékek, piaci lehetőségek terjedését, a gazdasági eredmények és a térségi együttműködések javulását eredményezi. A márkavédjegyes termékek kínálatával, a turisztikai igények minőségi kiszolgálásával nő a turisztikai vonzerő, a térség ismertsége. Mindezek eredményeként nő a térség versenyképessége, megvalósítható a rurális térségek területileg integrált fejlesztése.

Tervezett beavatkozások:

- Helyi termékpiac kialakítása
- Egyedi termékek márkavédelme
- Helyi feldolgozó üzemek telepítése, korszerűsítése
- Tájtermékre szerveződő termelői értékesítői szövetkezők támogatása
- Tájtermékek agro-, gasztro- és borturizmushoz, falusi turizmushoz kapcsolódása (Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap, ÚMVP III. intézkedéscsoport)

II.3. Duna Turisztikai Desztinációmenedzsment Szervezet létesítése, működtetése

Beavatkozási logika: A turisztikai desztináció menedzsment rendszer kialakítása a 2005-től 2013-ig szóló Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiában meghatározott feladat. A desztináció menedzsment alulról építkező, partnerségen alapuló, széleskörű szakmai tagsággal rendelkező szervezetek létrejötte, melyeknek feladata a turizmus rendszerének kialakítása és működtetésének elősegítése egy adott – földrajzilag jól körülhatárolható – területen. A Duna menti térségben fellelhető attrakciók, a turisztikai potenciál, illetve a desztináció – valódi – menedzselésére komplex feladatok ellátására alkalmas szervezetet kell létrehozni. A tengelyszerepénél fogva egységként kezelendő Duna menti térség turizmusával kapcsolatos teendőket a megalakítandó interregionális Duna Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet végezné. A szervezet az önkormányzatok, kistérségek, turisztikai régiók társulásában a lakosság és a turisztikai szolgáltatók szoros együttműködésével végezné a turisztikai termékek, szolgáltatások fejlesztését és promócióját. A szervezet feladata lehet a termékfejlesztés, a turisztikai promóció, az információszolgáltatás és értékesítés, a turisztikai vállalkozások versenyképességéhez való hozzájárulás, tourinform iroda működtetése, együttműködés, hálózatépítés, ezzel együtt a turisztikai vonzerők megfelelő gondozása, megismertetése. A non-profit szervezet tömörítheti a térségben működő szolgáltatókat is (szállásadók, vendéglátók, programszervezők képviselői) a közös tevékenységhez való (arculat, minőségi kritériumok biztosítása) együttműködési szándék esetén.

Elvart eredmények, hatások: Egységes, alulról építkező szervezeti rendszer létrejöttével bővül a turisztikai kínálat, a turisztikai szolgáltató vállalkozások erősödnek, a célterület ismertsége növekszik, így nő a népességmegtartó képesség és erősödik az identitástudat is. A rendszer hatékony működése esetén erősödik a térség imázsa, kiforrottá válik az arculata, márkája, ezzel párhuzamosan nő a vendégéjszakák száma, a vendégek költési kedve, ennek következtében nőnek a turisztikai bevételek így erősödik a térség versenyképessége.

Tervezett beavatkozások:

- Turisztika szervezeti fejlesztése, Duna Desztináció Menedzsment Szervezet fölállítása
- Vertikális/horizontális partnerek közötti együttműködés kialakítása
- Technikai, informatikai intézményi háttér kialakítása

ROP

II.4. Adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, turisztikai marketing, elektronikus turizmus marketing fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna menti térség ismertségének növeléséhez és fejlesztéséhez a külső források megszerzésében jelentős szerepet játszik a térség egységes megjelenése, arculata. Ehhez ki kell alakítani egy olyan képet, amely hordozza a jellemző vonásokat, a helyi társadalom azonosulni tud vele és az érdekérvényesítésben sikeres. Jelenleg a Duna menti térség nem számít önálló turisztikai célterületnek (desztináció). Az egységes térségi arculat és térségi marketing kulcseleme a térséget azonosító, könnyen megjegyezhető és kommunikálható üzenet megfogalmazása, márkavédjegyek kialakítása. Az arculattervezéssel foglalkozó, a helyi adottságokat jól ismerő szakemberek és a helyi döntéshozók közös munkájának eredményeként születik meg a térségi image. Ennek minél szélesebb körben való megismertetése a térség hírnevét alapozza meg. Ehhez ötletpályázatok kiírására, s az arculat (image) kialakításának támogatására van szükség. A Duna mente kiváló természeti és kulturális adottságokkal és sokszínű idegenforgalmi kínálattal rendelkező térség, azonban további jelentékenyebb arány a gazdaság részesedéséből csak az adottságok turisztikai vonzerővé és terméké fejlesztésével érhető el. Megtervezett és szervezett komplex turisztikai csomagokra van szükség a térség adottságaihoz illeszkedő, és azokat láncként felfűző tematikus utak formájában, amely érinti a vízi turizmus, vízparti üdülés, kerékpáros turizmus, ökoturizmus, lovasturizmus, borászat, vadászat, falusi turizmus és kulturális turizmus szegmenseit. A turisztikai termékek, mint minden termék a modern piacokon csak tudatosan felépített marketing tevékenységgel juthatnak el a célközönséghez és fogyasztókhoz. A települések, ritkábban a kistérségek és egyes tájegységek megkezdték településük, illetve turisztikai termékeik marketingjét, de a Duna menti térség turisztikai céljainak eléréséhez ezen, egymástól elszigetelt marketing erőfeszítéseket egyesíteni kell. A tájékoztatás terén bővítendő a térségi kiadványok és egyéb propagáló termékek, reklámok. Pozitív jelenség, hogy megjelentek a települések határában az egységes üdvözlő és információs táblák, viszont az információs vételi lehetőségek szűkösek. A vendégekkel közvetlenül kapcsolatba kerülő turisztikai szervezetek a tourinform irodák, valamint részben az utazási irodák, az idegenforgalmi társulások és egyesületek non profit szervezetként hatékonyan hozzájárulhatnak a turisztikai termékfejlesztési programok kialakításához, rendezvények szervezéséhez, marketing tevékenységhez és érdekképviselőkhöz. Az információhoz jutás forrásait vizsgálva, megállapítható, hogy a Duna menti térségnek nincs egy egységes komplex honlapja, térségi bontású, ill. tematikus lapok érhetőek el. A szálláshelykereső weblapok

kínálata a legtágabb. Legfontosabb cél, hogy valóságos igényeken alapuló, interaktív, integrált információs lánc alakuljon ki a térségben.

Elvárt eredmények, hatások: Az arcualattervezés eredményeképpen létrejön az egyedi térségi arculat, melynek propagálása során a térség ismertsége nő. A kistérség megismertetésének hármas célja van: egyrészt az idegenforgalom növelése, turizmus fejlesztése, másrészt a befektetések ösztönzése, valamint a pályázati források megszerzése a gazdaságfejlesztés realizálásához. Mindegyik cél eléréséhez számos intézkedés megtétele szükséges, ezáltal a külső megjelenés, a hírnév fontossága emelendő ki. A térségbe érkező turisták számának emelkedésével nő a helyi bevételek nagysága, a szolgáltatások javulásával emelkedik az eltöltött napok száma, s ezzel együtt a helyben igénybe vett szolgáltatások mennyisége.

A térség sokrétű turisztikai adottságainak minőségi fejlesztésével, a térségspecifikus turisztikai termékek – vezértermékek köré csoportosítva – kialakításával, a komplex turisztikai programcsomagok megteremtésével a látogatottság, vendégforgalom növekedése, így a bevételek gyarapodása, a foglalkoztatottság bővülése prognosztizálható. A turisztikai kiadványok megjelenése, a tájékoztatási felületek növekedése, a média megjelenések és a rendezvényeken való részvétel hatékonyan járul hozzá a turisztikai kínálat közzétételéhez, s a kultúra kínálatának emeléséhez nemcsak a fejlettebb, hanem a hátrányos helyzetben lévő településeken, az aprófalvakban és a perifériális területeken is. Fontos, hogy létrejöjjön egy jól működő, koncentrált, felhasználóbarát térségi portál, ezáltal a térség belső integráltsága erősödik. Az információ-áramlás gyorsá válik, az elérhető adatok mennyisége növekszik. A partnerségi kapcsolatok révén is javul az információáramlás, a térségi együttműködés és a turizmus szervezethez. A turisztikai szolgáltatások elérésének szélesebb körűvé válása magasabb vendégforgalmat eredményez, mely hosszabb távon a térségi versenyképesség növekedésének irányába hat.

Tervezett beavatkozások:

- Egységes térségi, települési arculat megtervezése
- Térségi turisztikai, testvérvárosi kapcsolatok támogatása
- Kommunikációs eszközök igénybevétele a térségi image megismertetése érdekében, a helyi média szerepének erősítése, feladatainak támogatása
- Turisztikai programcsomagok kialakítása
- Turisztikai információs rendszer kialakítása, a kistérségi közös kommunikációs csatornák (honlapok, hírportálok, e-média stb.) létrehozásának támogatása
- Információs térség létrehozása: teleházak és közösségi internet hozzáférési helyek, turisztikai irodák létrehozása, illetve eszközállomány bővítés, korszerűsítés
- Kiadványok szerkesztése, terjesztése

Regionális Operatív Programok

II.5. intézkedés: Életminőséget javító és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása

Beavatkozási logika: A településekre érkező turisták első benyomásait a környezet és a településkép határozza meg, így a kellemes környezet, a rendezett településkép kialakítása a településen élők életterének javításán túl az idegenforgalom fellendítésének alapja.

A Duna mente egyes településeinek közműollója, a közcsatorna-hálózat kiépítetlensége miatt nyitott, aminek néhol domborzati okai vannak.

A települések gyalogos-, kerékpáros- és belterületi közútjai számos településen burkolatlanok.

Elvárt eredmények, hatások: A közművek fejlesztésével javul a térség környezeti állapota, magasabb komfortfokozatú települések jönnek létre, melyek a településképet rendezetté, a települést élhetőbbé teszik.

A turisztikai színvonal emelése érdekében az alacsony komfortfokozatú lakások számának csökkentése, illetve javuló környezeti állapot érdekében szükséges a meglévő vízi közművek (ivóvízhálózat, szennyvízkezelés) fejlesztése, illetve bővítése.

Feladat a meglévő tisztítók fejlesztése, a rákötési arány növelése. Ezen kívül a gazdaságosan nem csatornázható településrészekeken külterületi lakott helyeken ösztönözni kell az egyedi szennyvízkezelési beruházásokat.

Több helyen probléma az ivóvíz minősége is, így a közművek fejlesztésével és a hálózatok folyamatos korszerűsítése az egészségesebb ivóvízhez jutás megkönnyítése válik lehetővé.

A javuló tömegközlekedési feltételek a turisztikai és hivatásforgalmi elérhetőséget javítják, a település látogatásának esélyét növelik.

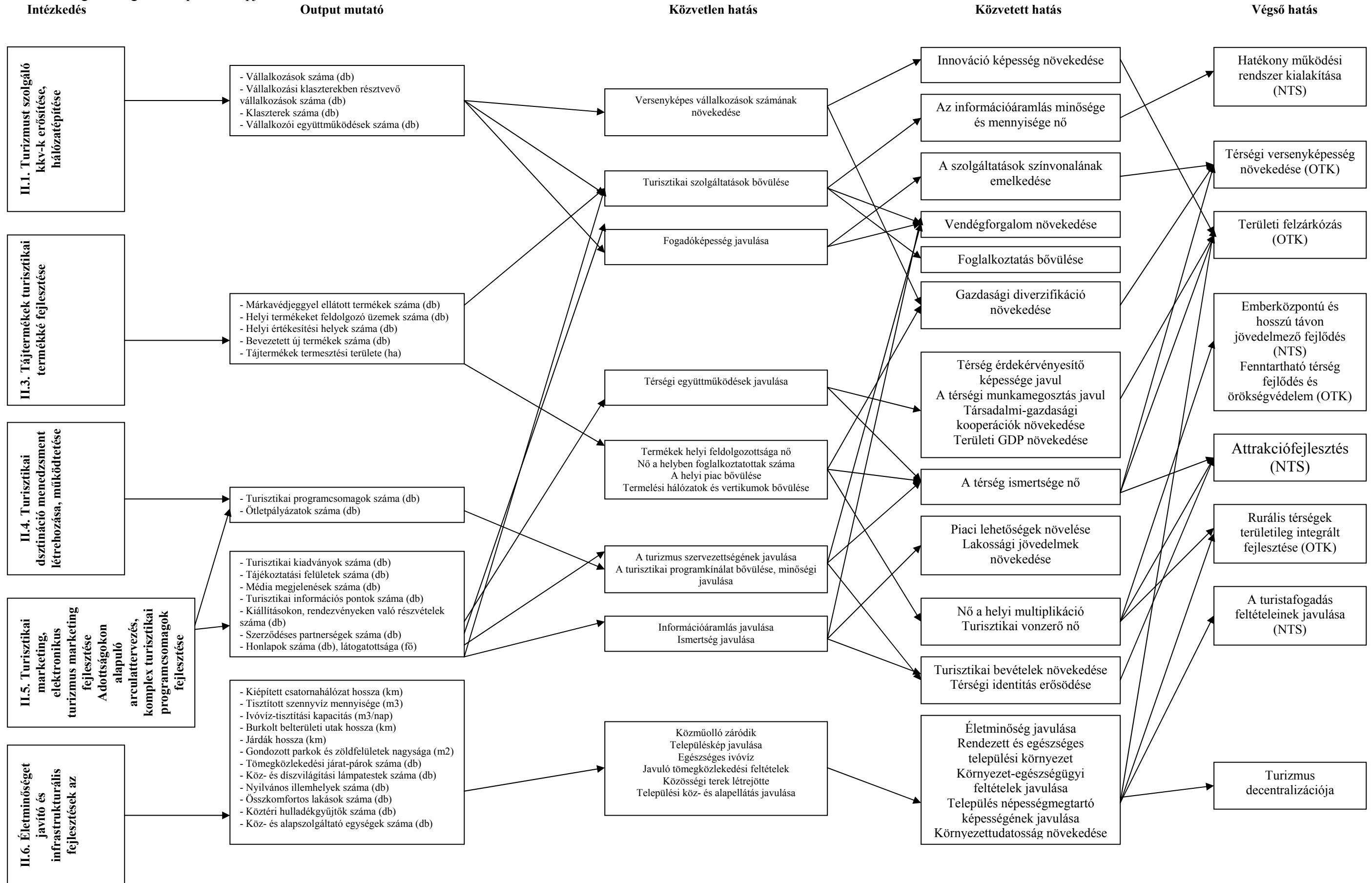
Közösségi terek, a gondozott parkok létrejötte, a települési köztéri szolgáltatások kialakítása és megfelelő szinten való üzemeltetése rendezett, szép, egészséges és vonzó környezetet teremtenek a turisztikai lehetőségek kialakítására.

Tervezett beavatkozások:

- Szennyvíz tisztítás mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Ivóvíz-tisztítási kapacitás bővítése
- Belterületi utak, járdák burkolása
- Település rehabilitáció, parkok és zöldfelületek kialakítása, köz- és díszkivilágítás kiépítése
- Helyi tömegközlekedés pályaudvarok fejlesztése, járatszámok növelése
- Sport- és szabadidőközpontok építése, fejlesztése
- Közösségi és alapszolgáltató intézmények fejlesztése
- Mellékútfejlesztés, építés
- Vasútvonalak korszerűsítése
- Nyilvános illemhelyek létrehozása
- Köztéri hulladékgyűjtők kialakítása
- Nagytérségi hulladékgazdálkodás

II. prioritás hatásútvonal mátrix

A turizmus gazdasági és települési alapjainak erősítése

III. Prioritás: A Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztése

III.1. intézkedés: Épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna mentén fellelhető épített örökségi és kulturális értékek mint potenciális turisztikai attrakciók, kiváló lehetőséget teremtenek a Magyarországra jellemző főszezon hosszabbítására, valamint a kedvezőtlen időjárás esetén kínálható programok kiejánlására. A térségben számos vár, várom, történelmi emlék, kastély, kúria, székesegyház, kegytemplom és zarándokhely, hazánk híres szülötteinek szülőháza, lakhelye, valamint múzeum, helytörténeti gyűjtemény, színház található, melyek látogatottsága ismeretlensége és esetenként leromlott állapota miatt elmarad a kívánatostól. Megfelelő menedzselés, fenntartásba, helyreállításba bevont partnerség, illetve figyelemfelhívó, ismertető kampányok segítségével e nagy értékű létesítmények nemcsak a helyszínre látogató vendégek, hanem a helyi lakosság számára is érdeklődést felkeltő, identitástudat-erősítő, népességmegtartó vonzerővé válhatnak. Az épített környezet adta értékek renoválása, állagmegóvása, üzemeltetése töke- és költségigényes tevékenység, az állami, önkormányzati források gyakran nem elegendők, civil támogatók, magántőke bevonása is szükségessé válik.

Elvárt eredmény, hatás: A partnerségben helyreállított, bemutatható történeti és kulturális értékek növelik a térség ismertségét, a látogatók számát, ezzel a turisztikai bevételeket. E létesítmények ismertté tételével, kiejánlásával, termékcsoportba történő bekapcsolásával nyújtható a turisztikai szezon, nő az általános műveltség, biztosítható kulturális örökségünk hosszú távú védelme, szélesedik az attrakciókínálat, erősödik a helyi identitástudat és a népességmegtartó képesség.

Tervezett beavatkozások:

- Épített értékek felújítása, védelme, hasznosítása
- Világörökség várományos területek menedzselése

ROP, ÚMVP III. intézkedéscsoport

III.2. Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése

Beavatkozási logika: A térség sokszínű népi kultúrája és hagyományainak sokfélesége adja meg a turizmus számára is vonzó, máshoz nem hasonlítható, egyedi arculatát. Különösen fontos a kulturális hagyományok őrzése napjaink globalizált, európai identitást hangsúlyozó világában. Valamennyi település önkormányzata és civil szervezete fontosnak tartja és ápolja a helyi hagyományokat, feleleveníti a népszokásokat, rendezvényekkel, kiállításokkal színesíti a kulturális életet. Minden településen őrzik a fennmaradt emlékeket, beépítik azokat terveikbe és a mindennapok részévé teszik. A helyi tradíciók turisztikai termékként való kiejánlására a bor-, gasztro-, falusi-, és kulturális-rendezvény turizmus keretében kerül sor. A tágabb környezetű, tájakat átfogó kulturális örökség megőrzésének kifejezése a térségi együttműködésekkel létrejövő közös rendezvények, kulturális találkozók szervezése, kulturális tematikus utak, térségi események láncolatának kialakítása, testvérvárosi kapcsolatok ápolása. A rendezvények népszerűsítése hatékony marketing módszerekkel, az elektronikus tájékoztatás eszközével (kapcsolódás a II. 5. intézkedéshez) valósítható meg.

Elvárt eredmények, hatások: A rendezvények és civil egyesületek megszervezése és működtetése révén a térségre jellemző kulturális hagyományok, népszokások fennmaradnak és a következő nemzedékek is megismerik. A térség hagyományai, kultúrája megőrzésével hozzájárul a helyi közösség és társadalom összefogásához, az emberi kapcsolatok minőségi javulásához, a falvak népességmegtartó erejének erősödéséhez, valamint az európai kultúrák fejlődéséhez. A térség vonzerőinek bővülésével a térség látogatottsága, ismertsége növekszik, s mindez a fenntartható fejlődést és örökségvédelmet szolgálja.

Tervezett beavatkozások:

- Kulturális rendezvények szervezése, bemutatóhelyek kialakítása
- Néprajzi, helytörténeti és történelmi hagyományok megőrzése, szervezetek támogatása
- Kistérségi identitástudatot erősítő turisztikai és kulturális programok, akciók
- Kisközösségek hagyományainak újraélesztése
- A helyi szellemi értékek felkutatása, hasznosíthatóságuk tervezése kistérségi együttműködésben
- Népi és kézműves mesterségek elterjesztését, egyéb helyi képzési igényeket kielégítő képzési programok, kulturális kapcsolatok erősítése (térségi, régiós, országos, határ menti, európai)
- Civil szervezetek munkájának támogatása (Mohács-Bóly Térségi Fehérborút Egyesület)
- Közgyűjtemények védelme és fejlesztése

Regionális Operatív Programok, ÚMVP III. intézkedéscsoport

III.3 Természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna mente kedvező természeti adottságai a természetközeli turizmus (ökoturizmus, természetjáró turizmus, falusi turizmus) számára ideális feltételeket teremt. A Duna és partszakasza a vízi sportok mellett kellemes környezetet biztosít az üdülés, a természetjárás kedvelőinek. További bázist jelent a folyókat követő holtág-rendszer, horgászati lehetőséget biztosító mesterséges csatornahálózat, valamint az egyéb törendszerek. E mellett a térség gazdag néprajzi emlékekkel várja az idelátogatókat, ami a természetközeli turizmust élvezők számára kiegészítő üdülési formát biztosít. A térségben előforduló számos védett természeti terület, hegyek, erdőségek a természetjárás, az ökoturizmus számára jelent kínálatot.

A meglévő adottságok turisztikai igénybevételéhez a megfelelő infrastruktúra kiépítése szükséges. A természeti látnivalókat jelzett ösvényeken, túraútvonalakon szervezve tájékoztató táblák, esőbeállók, erdei tornapályák segítségével lehet bemutatni. Ökoturisztikai bázisok kialakítása is javasolt. A falusi vendéglátók képzettsége, tájékozottsága, nyelvtudása (a VI.1. intézkedésben), és a szolgáltatási színvonal széles szórást mutatnak, továbbá a termékszerkezet egysíkú, és ritkán lépi túl az egyszerű „szobakiadást falun”. Az azonos minősítésű házak széles minőségi szórású sávba esnek, és a kínálat jelentős része nincs minősítve.

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett beavatkozásoknak köszönhetően a természetközeli turizmust kiszolgáló infrastrukturális elemek kiépülnek ill. javulnak, mely egyben attrakcióként is vonzó tényezőt jelent az odaérkezőknek. A jelzett túraútvonalak, pihenők, vendéglátóhelyek, komfortos minőségbiztosított falusi szálláshelyek mind-mind olyan tényezőjévé válnak a természetközeli turizmus számára, amely a táji adottságokat természetbarát módon kiegészíti, szezonját meghosszabbítja ezzel használhatóvá, eladhatóvá teszi. A fejlesztések révén növekszik a bemutatható értékek száma, mely növekvő

vendégforgalmat produkál. Ezáltal nő a térség turisztikai bevétele és ismertsége, megalapozva távlatban a visszatérő ill. új vendégek látogatását.

Tervezett beavatkozások:

- A falusi turizmus fejlesztése, „vendégasztal” rendszerének kialakítása
- A magán szállásadás minőségbiztosításának kiszélesítése
- Nemzeti parkok „látogatóbarát” fejlesztése, ökoturisztikai bázisok létrehozása, bemutatóhelyek, tanösvények kialakítása, védett területek látogathatóságának megszervezése
- Erdei iskolák, táborok szervezése
- Erdei kirándulóhelyek, pihenőparkok, kirándulóközpontok, turista utak létesítése és fenntartása
- Horgász-viziturizmus fejlesztése

Regionális Operatív Programok

III.4. intézkedés: Holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációja, bemutatása, fenntartható turisztikai hasznosítása

Beavatkozási logika: A Duna nemzetközi közlekedési szerepe mellett kiemelten fontos, európai jelentőségű élőhely, az európai ökológiai hálózat egyik gerince. A Duna ökológiai szerepe – mint élőhely, táplálkozó és szaporodó hely, vándorlási útvonal, ökológiai folyosó stb.– a különböző antropogén hatások (folyószabályozás, ipartelepítés, szennyvízterhelés stb.) ellenére ma is jelentős. A terhelések következtében a Duna, mint ökológiai rendszer állapota sokat romlott, amely nem csak a folyóhoz szervesen kapcsolódó állat- és növényvilágra, hanem a part menti települések megjelenésére, rekreációs és turisztikai lehetőségeire is kedvezőtlen hatással van. A tervezett hajóút fejlesztés munkálatai jelentős védett és természeti értékeket tartalmazó folyóvízben fognak lezajlani. A hajózás fejlesztésére irányuló beavatkozások (folyószabályozási, mederalakítási) a táji, természeti értékekre további jelentős hatással lesznek.

Ezért a víziút kiépítésével egy időben megvalósuló mellékág-rehabilitáció több célt is szolgál. Az ökológiai szempontú rehabilitáció mellett lehetőséget biztosít bizonyos turisztikai fejlesztések, fenntartható használatok kialakítására. (Kapcsolódás: IV.1. és IV.5.)

Elvárt eredmények, hatások: A Duna hajózhatóságának vizsgálata során részletes elemzések (botanikai-, halbiológiai felmérések, makro-zoológiai megfigyelések, valamint mederfelmérések) készültek a mellékág-rehabilitáció megalapozására, ami alapján kiválaszthatók a legelőnyösebben rehabilitálható mellékágak. A vizsgálatok célja az is, hogy meghatározható legyen, hol befolyásolhatja a hajóút fejlesztése az ökológiai szempontú mellékág-rehabilitációt és a kapcsolódó fejlesztéseket. Másrészt meg kell határozni, hogy a kiemelt értékű öko-rendszerek (mellékágak-szigetek) rehabilitációja a folyó mely szakaszain korlátozza a folyó más funkcióit (szállítás, turisztika stb.). A felmérés alapján rendelkezésre álló információkból meghatározható a szükséges kiegészítő intézkedések köre és azok becsült költségigénye.

A régi mellékágak rehabilitációja, kotrása és vízutánpótlása jelentős mértékben megnövelné a mellékágrendszerek, mint vizes élőhelyek területét és várhatóan nagyobb élőhelyi sokféleség kialakulását eredményezné. A mellékágak rehabilitációja kedvező hatással lesz a főmeder ökológiai állapotára is.

A rehabilitált mellékágak kedvezőbb feltételeket, hasznosítási lehetőségeket kínálnak közösségi célok számára is. A mellékág-rehabilitációhoz kapcsolódó turisztikai, rekreációs

fejlesztések tervezése eredményesebbé válik az ökológiai szempontok és az egyéb fejlesztések összehangolásával, hatásainak elemzésével.

A mellékág-rehabilitáció elvégzése mérsékli a tervezett hajózóút kialakításához szükséges beavatkozások várható negatív környezeti hatásait is.

Tervezett beavatkozások:

- Rehabilitációs tervek készítése
- Rehabilitáció (mederkotrás, vízutánpótlás, partvonal rendezés)
- Tanösvény kialakítása

III.5. intézkedés: Tavak rekultiválása és turisztikai célú hasznosítása

Beavatkozási logika: A Duna mentén található mesterséges állóvizeket egyrészt a vízfolyásokon, állandó vízhozamú csatornákon kialakított tározók, másrészt a különböző bányászati tevékenység után kialakult bányatavak (elsősorban a felszíni fejtés után a Váci, a kavics és homokbányászat után a Győri és Ráckevei, a tőzegbányászat után a Bajai kistérségekben) képviselik. A mesterséges tavak hasznosítása igen változatos üdülési, pihenési, horgászati, halgazdasági vagy öntözővíz ellátási célokat szolgálnak, de sok esetben mint vizes élőhelyek természetvédelmi jelentőségük sem elhanyagolható.

Kiemelt figyelmet igényel a kavicsbánya-tavak és környezetük vízminőség-védelmi szempontú kezelése, hiszen a talajvízzel való mennyiségi és minőségi kapcsolat miatt, a felhagyott bányatavakon keresztül a szennyezések akadálytalanul juthatnak el a felszín alatti értékes vízkészletekhez. Szintén kiemelt figyelmet igényel a vizsgálati térség legnagyobb mesterséges tava a Tatai Öreg-tó, amelyre elhelyezkedése, ökológiai helyzete és többcélú hasznosítása miatt számos vízminőségi, és vízmennyiségi probléma jellemző.

A tervezett intézkedés egyrészt a stratégiai vízkészletek hosszú távú védelmét, a kialakított, kialakult mesterséges állóvizek megőrzését célozza. Ennek megfelelően fontos a vízszennyezések csökkentése a közművek kiépítésével, a tavak terhelhetőségének megállapításával és a terhelések korlátozásával, valamint a környező területhasználat szabályozásával. Ugyanakkor szükséges jól elkülöníthető vízparti területeken vizes élőhelyek, természetközeli területek kialakítása.

A másik cél a tavak elsősorban rekreációs célokra történő hasznosítási lehetőségeinek biztosítása. Ennek keretében javasolt a partvonalak biztonságos rendezése, a zöldfelületek kialakítása, kezelése, vízisport bázisok, strandok, fürdőhelyek, horgászbázisok létrehozása. (Kapcsolódás: IV.1. és IV.5.)

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett víz- és természetvédelmi beavatkozásokkal a vízszennyezések csökkennek, javul a tavak vízminősége, tájképi megjelenése, természeti értéke. Hosszú távú stratégiai vízkészletek megmaradnak, javulnak a klimatikus viszonyok, az ökológiai hálózat bővül.

A rekreációs lehetőségek kialakításával egyrészt a térség turisztikai értéke nő, növekszik a látogatók száma és ezzel a gazdasági diverzifikáció kialakulásának lehetősége. Ugyanakkor a mesterséges tavak fenntartható hasznosításával a lakossági rekreációs lehetőségek is bővülnek, amellyel javul az egészségi állapot.

Tervezett beavatkozások:

- Természetközeli területek rendezése, erdősítés
- Horgásztavak kialakítása

- Vízközei üdülőterületek csatornázása
- Tatai öreg-tó rehabilitációja

III.6. intézkedés: A főváros turisztikai vonzerejéből származó előnyök kiterjesztése az agglomeráció területére

Beavatkozási logika: Az ország legkeresettebb és egyben egyetlen nemzetközileg is versenyképes turisztikai célterülete a főváros. E kedvező földrajzi helyzetből azonban az agglomeráció jelenleg nem profitál kellő mértékben. A számos kulturális és sportrendezvény, természeti és épített érték ellenére a szálláshelyi vendégforgalom, illetve a látogatók száma elmarad a kívánatostól. A Budapestre induló vendégek lakhelyük közelsége miatt általában szállást nem vesznek igénybe, ellenben színvonalas vendéglátóhelyekre, célszerűen kapcsolt programcsomagokra, rekreációs lehetőségekre a hajszolt életmódot élő városiak részéről fokozott igény jelentkezik. Az agglomerációban létesült szálláshelyek a távolabbról érkező vendégek számára nyújthatnak kedvezőbb alternatívát a főváros magasabb költségigényű szállodaival szemben. A fővárosból induló programok hasznos kiegészítői lehetnek az agglomerációban található természeti vonzerők, időjárás- és szezonfüggetlen wellness-fitness lehetőségek. Megfelelő közlekedési feltételek biztosítása esetén (kapcsolódás az I.4. prioritáshoz) a főváros környék szerepet kaphat a Budapestre látogató (külföldi) turisták programkínálatában, valamint a vendégfogadásban (szállás, gasztronómia stb.) is. A szervezendő programokról aktív marketinggel kell tájékoztatni a potenciális vendégkört.

Elvart eredmények, hatások: A főváros és az agglomeráció területén szervezett, aktívan reklámozott, jól kapcsolt programok elősegítik a látogatók számának növekedését, az agglomeráció adottságainak ismertté válását, a turisztikai vonzerő növekedését. A turisztikai bevételek növekedésével pozitív gazdasági eredmények, növekvő foglalkoztatottság várható. A széles kínálati skálának köszönhetően feltehetően nő a tartózkodási idő, a szálláshelyek kihasználtsága, így javul a turisztikai szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások eredményessége. A kereslet egyenletesebb területi eloszlásával csökkenhet a főváros egyoldalú, erős leterheltsége, megvalósulhat a turisztikai decentralizáció.

Tervezett beavatkozások:

- Színvonalas szálláshelyek létesítése az agglomerációban, elővárosi tömegközlekedési csomópontokban
- Főváros és környéke komplex programok szervezése, kiajánlása
- Reklámok, hirdetmények, tájékoztató kiadványok készítése, terjesztése
- Turisztikai információs és szervező irodák ajánlatainak kiszélesítése a fővárosi agglomerációra

ROP

III.7. Közlekedési gócpontok közelében az üzleti/konferenciaturizmus feltételeinek javítása

Beavatkozási logika: A dinamikusan fejlődő ipar és kereskedelem a hivatásturizmuson belül az üzleti, konferencia, incentív turizmus ágakat dinamizálja. A szakmai fejlődést, a hatékony munkavégzést, a csapatszellem, a céghűség és az üzleti partnerkapcsolatok erősítését szolgáló rendezvények, utazások a turizmus legdinamikusabban fejlődő üzletága. A külföldi és hazai vállalkozók utazási igénye, a mozgalmas szakmai rendezvények, munkahelyi tréningek minőségi szálláshelyek és szolgáltatások kiépítését igénylik, melyeknek leginkább a fővárosban ill. közlekedési szempontból előnyös helyeken kell koncentrálniuk. E

helyszíneknek egyúttal turisztikai vonzerővel kell rendelkezniük a komplex igénykielégítéshez. Országos szinten Budapest vonzó úti cél, de - megfelelő méretű konferenciaközpont hiánya miatt - nem sok eséllyel pályázik jelentős, nagy létszámú, nemzetközi tudományos és gazdasági konferenciák elnyeréséért. A Dunakanyarban, a Soroksári-Duna ág mentén és a fővárosból kivezető közlekedési útvonalak hatósugarában Budapest közelsége lehetővé teszi a kisebb volumenű üzleti turizmus tovább fejlődését, Győr, Dunaújváros környékén pedig ennek kialakulását. Jelenleg azonban magas kategóriájú szállodák, nagy kapacitású konferencia létesítmények kevés helyen - Ráckeviden a Savoyai kastély, továbbá Budaörsön a Holiday Inn, Dobogókőn Nimród, Pilis és Visegrádon a Silvanus - található, amelyek többnapos konferencia rendezésére alkalmasak volnának. Az igénybevevők javarészt magyar érdekeltségű kis- és középvállalatok.

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett beavatkozások az üzleti turizmus számára a magas szintű szolgáltatást nyújtó szállásférőhelyek és konferencia termek létrejöttét eredményezik. A szervezett konferenciák és a látogatók száma ezáltal növekedésnek indul, ami a település általános vonzerőkifejtésére is pozitív hatással lesz. A szállásférőhelyek optimális kihasználtságához hozzájárul a jellegzetesen üdülési holt szezonban megrendezett konferenciák vendégforgalma.

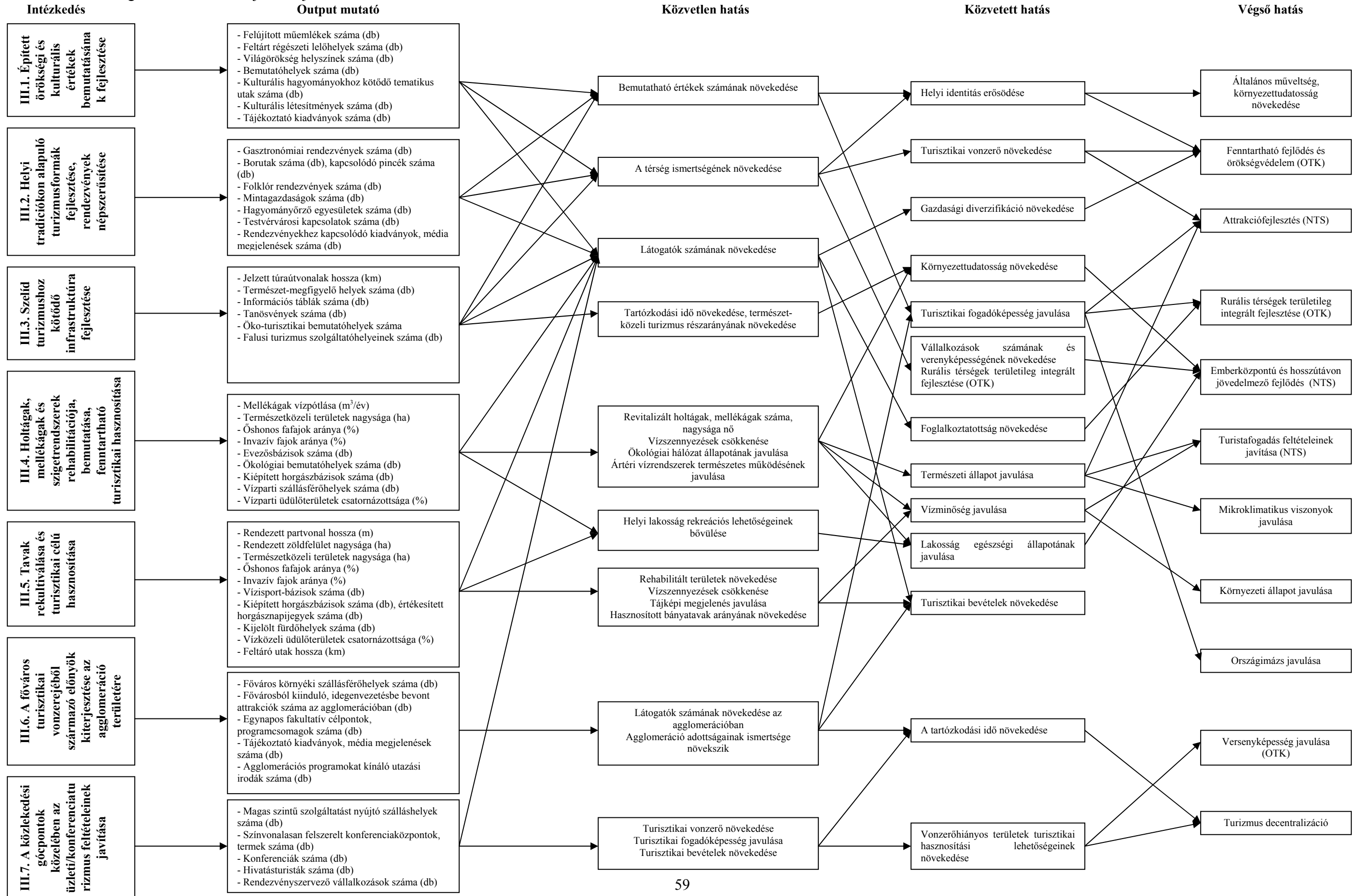
Tervezett beavatkozások:

- Konferenciatermek kialakítása
- Komplex konferencia központok kialakítása

ROP

III. prioritás hatásútvonal mátrix

A Duna menti térség turisztikai vonzerejének fejlesztése

IV. Prioritás: Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

IV.1 Differenciált szálláskínálat megteremtése

Beavatkozási logika: A térség legfőbb hiányossága az attrakciókhoz kapcsolódó szolgáltatások szűkössége és alacsony színvonala, a magas színvonalú, minőségi szálláshelyek alacsony száma. Ezen belül főként a térség szállodai-éttermi kapacitása és minősége nem elégséges.

A differenciált szálláshelyek kialakítása elsődleges feladat a térségben, ezért a legmagasabb színvonalú, komplex szolgáltatásokat nyújtó szállodáktól a legegyszerűbb vendégszobákig, tanyákig szükséges a fejlesztés. A gyógy- és élményturizmusra alapozva komplex szolgáltatásokat nyújtó szálláshelyek biztosítása, a tranzitturizmus kiszolgálására motelek építése, a falusi turizmushoz kapcsolódóan fogadók, kempingek, vendégházak kiépítése szükséges. Ez utóbbiak a diák és családi pihenés legkeresettebb szálláshelyei. Speciális elemként a lovas panziók, a vadászházak, lakóhajók, gátórházak és horgásztanyák parti mobil faházai színesíthetik a szálláshelyek körét. A vadkempingezés felszámolását az alacsony kategóriájú egyszerű parti szálláshelyekkel lehet kiváltani. A turisztikai szektor fejlesztésének elengedhetetlen tényezője a professzionális és vendég-orientált megközelítés. Jelenleg azonban mind a készpényszintek, mind az ügyfélkezelés terén hiányosságok tapasztalhatók a szektorban.

Elvárt eredmények, hatások: A turisztikai termékeknek megfelelő speciális szálláshelyek bővítése és minőségi javítása folytán bővül a turisztikai fogadóképesség, amely távlatban nagyobb vendégforgalmat vonz, miközben csökken a szezonális is. A szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások kiépülésével a foglalkoztatottság nő.

Tervezett beavatkozások:

- Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek (szállodák, panziók) fejlesztése
- Vízparti szálláshelyek (kemping, táborhely, üdülőtelepek, nyaralóházak) kiépítése
- Egyéb, olcsó árkatóriájú kereskedelmi szálláshelyek kialakítása (turistaszállás, ifjúsági szállás)
- A magán szállásadás hálózatának kiszélesítése
- Speciális üdülési formákhoz, sportoláshoz köthető szálláshelyek (lovabázisok, horgásztanyák, vadászházak) fejlesztése

ROP

IV.2 Termálfürdők és azokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna menti térség termálfürdői kedvező szerepet töltenek be a nyári szezontól független üdültetésben és a távoli turizmus idevonzásában. A térségben a fürdők magas hőfokú, elismert gyógyhatású termálvízre alapulnak, azonban a medencék száma, elhelyezkedése, szolgáltatásai, a kapcsolható egyéb települési szolgáltatások már nem minden esetben felelnek meg a modern kereslet követelményeinek. A már meglévő színvonalas fürdők mellett (Győr, Esztergom) esetenként nagyarányú fejlesztések szükségesek, hogy nemzetközileg is versenyképes termálfürdővé, élmény-termálfürdővé váljanak (pl. Mosonmagyaróvár, Komárom, Visegrád, Ráckeve, valamint helyi jelentőségűek közül Dunaföldvár, Göd, Vác, Dávod, Nagybaracska). Ezeknél a fürdőknél pl. vízforgató

berendezés, téliesítés, élménymedence, szálláslehetőségek és kiszolgáló egységek kialakítása stb. beavatkozások szükségesek. A termál- és gyógyvízre épülő széles körű és magas színvonalú szolgáltatásoknak fontos szerepük van nemcsak a különböző mozgásszervi és reumatikus, illetve nőgyógyászati betegségek gyógyításában, hanem az egészség megőrzésében is, az erre a motívumra épülő wellness terméksoport kialakításában. Megvalósulásuk esetén az egészségturizmus palettája jelentékenyen bővül. Az országos egészségturizmus fejlesztési stratégiával összhangban új fürdő építése nem javasolt, a fejlesztéseket a meglévő adottságokra célszerű alapozni. Mindenek előtt Budapesten javasolt egy a fürdővárosi múltjához méltó fürdőkomplexum kialakítása.

Elvárt eredmények, hatások: Az egészségturisztika és gyógyturisztika minőségi és mennyiségi fejlesztése során felújított termálfürdők épülnek ki, amelyek megfelelnek a nemzetközi elvárásoknak (minimális fürdőterület, medencék száma, minősített gyógyvíz, technikai berendezések, téliesített, fedett rész stb.). A hozzátartozó gyógy- és wellness szolgáltatások is bővülnek, s teret kapnak a fürdő környezetében a különböző színvonalú szálláshelyek - szállodák, panziók, üdülőtelepek, kempingek (kapcsolódás IV.1. intézkedéshez). Az egy területen megvalósuló fürdőcentrumok, rekreációs központok létrehozása - amely egybeesik a nemzetközi és országos fejlődési irányokkal – magában rejti a komplex programcsomagok kialakításának lehetőségét is. Az attrakciófejlesztés ezen formája a turisztikai ágazat egyik legmagasabb bevételét eredményezi, így hozzájárul a versenyképesség javulásához.

Tervezett beavatkozások:

- Gyógy és termálfürdők fejlesztése (felújítás, bővítés, téliesítés, szolgáltatásbővítés) /főként Budapest, Mosonmagyaróvár, Győr, Komárom, Esztergom, Visegrád, Ráckeve/
- Gyógyszolgáltatások kiépítése
- Wellness szolgáltatások kiépítése

ROP

IV.3. intézkedés: Főváros környéki nagybefogadó képességű szabadidő és sport központok kiépítése a közlekedési csomópontokban

Beavatkozási logika: A főváros Magyarország legnagyobb turisztikai igénykibocsátója. agglomerációjával való kölcsönkapcsolata a lakó- és gazdasági stb. funkciókon túl kiterjed – elsősorban a hétféle - rekreációra is. Annak érdekében, hogy a lökészerű, tömeges forgalom ne a környezetileg érzékeny városkörnyéki területeket, valamint az erősen telített budapesti kivezető utakat vegye igénybe, kevésbé értékes, (elsősorban elővárosi tömegközlekedéssel, célzott járatokkal) jó elérhetőségű helyeken nagy befogadóképességű szabadidő- és sportközpontok építése szükséges (különböző fedett sportpályákkal, eszköz kölcsönzéssel, szakboltokkal, szakszervezetekkel, fürdési-, étkezési stb. lehetőségekkel).

Elvárt eredmények, hatások: A beavatkozás által nőnek a lakosság rekreációs lehetőségei akár vonzerőhiányos területeken is. A forgalom koncentrált levezetése hozzájárul az értékes természeti területek, az úthálózat tehermentesítéséhez, mégpedig úgy, hogy közben az egészséges életmód terjedését is elősegíti. Az attrakciók gyarapodásával nő a helyben foglalkoztatottság a terciér szektorban, valamint a turisztikai bevétel.

Tervezett beavatkozások:

- Komplex szabadidő-, szórakoztató- és sportközpontok kialakítása (területi opciók: Dunakeszi, Budaörs-Százhalombatta térsége, Csepel-sziget M0-ás menti sávjában)

IV.4. Megszűnő és keskeny nyomtávú vasútvonalak turisztikai hasznosítása

Beavatkozási logika: A GKM a közlekedési reform részeként 2007 március eleje óta több vasúti mellékvonalon szünetelteti a személyszállítást, de terveiben további szakaszokon is tervezett a forgalom leállítását. Ezek között olyanok is szerepelnek (ill. szerepelhetnek), amelyek turisztikailag kiemelkedő jelentőségűek, nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, műemléki látnivalók, – azaz turisztikai vonzerők – környezetbarát megközelítését biztosíthatják. Fontos említeni a kerékpárszállítás lehetőségét, a diák- és ifjúsági turizmus kiszolgálását, a sok esetben önmagában is élményt nyújtó utazást. A vasútvonal helyenként része lehet az adott táj turisztikai kínálatának is.

A Duna menti térségben szüneteltetésre ítélt vonalak:

- a 75-ös sz. Vác–Diósjenő–Drégelypalánk–Balassagyarmat vasúti vonal érintett. A nagyforgalmú Bp.–Vác–Szob fővonalhoz csatlakozó, egyre inkább az agglomerációs közlekedésben is szerepet játszó vonal a Duna–Ipoly Nemzeti Park borsönyi tájegységébe vezető turistautak megközelítésében, a kerékpártúrák szervezésében elengedhetetlenül fontos. Fejlesztésével csökkenthető a 2-es főút terhelése, gyorsabban elérhetővé válna a fővárosiak ökoturisztikai rekreációs területe, valamint a magyar-szlovák határon átnyúló vasúti összeköttetés visszaállításával új közlekedési távlatok nyílnának.¹¹
- 2-es sz. (régi 4-es) Almásfüzitő-Esztergom-Kertváros vasúti vonal
- 5-ös sz. Komárom-Székesfehérvár vasúti vonal
- 42-es sz. Mezőfalva-Paks vasúti vonal
- 77-es sz. Vácrátót-Galgamácsa vasúti vonal

A Szob-Márianosztra újjáépülő kisvasúton a pályaépítési munkák befejeződtek, Márianosztrán felújították az állomást. A kisvasút építése Márianosztrától Nagyirtásig tervezett, melynek révén a Nagybörzsönyből induló kisvasúttal létrejön az összeköttetés, az újjáépítés jelenleg előkészítés alatt van. Javasolt a Nagyirtás-Nagybörzsöny szakasz fenntartására, felújítására figyelmet fordítani. További hálózatbővítés javasolt a Börzsönyben, a Kismaros-Királyrét vonalon Kóspallag-Kisinóc felé, hosszabb távon Nagybörzsönybe. Nostalgiaüzem és eszközbemutatói célokra is alkalmas a Kemencei kisvasút, melynek további helyreállítása tervezett Hajagos állomásig.

Elvárt eredmények, hatások: A vasútvonalak szüneteltetése a gyakorlatban sok esetben megszüntetésüket jelenti, mivel az őrzés és gondozás nélkül maradó létesítmények pusztulásnak indulnak. Ez a gazdasági kár a vagyonszűrés mellett a turisztikai vállalkozásokat is hátrányosan érinti. A szüneteltetésre javasolt vasúti vonalak lehetőség szerint minél több helyen való megtartása által - új funkció és üzemeltetési mód megtalálásával - a térség vonzerejévé válhatnak, a népszerűsítő kiadványok, programok révén az utaslétszám is növekedésnek indulhat. Végző soron a térség turisztikai kínálatára színesedhet, ami a szektor bevételeit növeli.

Tervezett beavatkozások:

- Szüneteltetett vasúti vonalak egyéb – menetrendszerinti személyszállítástól eltérő - célú kihasználását, üzemeltetési lehetőségét vizsgáló hatástanulmányok készítése

---

¹¹ Előterjesztés az Országgyűlés Turisztikai és Sport Bizottsága ill. Környezetvédelmi Bizottsága számára a GKM által szüneteltetésre javasolt, de turisztikailag országos jelentőségű MÁV vasútvonalak jövőjével kapcsolatban 2007. június 11. Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)

- A keskeny-nyomközű vasúti vonal kiépítése, hálózatbővítés, állomások kiépítése, állomás-közelbeli szolgáltatások kialakítása, járműbeszerzési támogatás nyújtása
- Turisztikai célú vasút fenntartása, pálya- és járműfejlesztés
- Turisztikai célú vasút népszerűsítése, kiadványok készítése, rendezvények szervezése

IV.5. Aktív turizmus feltételeinek fejlesztése

Beavatkozási logika: Az aktív turizmus részint önállóan, részint más turisztikai termékcsoporthoz részeként jelenleg is fontos elem a térség kínálatában. Elsődlegesen a vízi turizmus kapcsolható a Duna és mellékágaihoz, holtágaihoz és a csatornákhöz. A nem gépi hajtású vízi turizmus (a kenuk, a kajakok, a keelboat-ok és az evezős csónakok) infrastruktúra kiépítéséhez támasztott igényei: a 30-40 fkm-enként kikötők megállóhelyek, sátorozó helyek, WC, tisztálkodási, valamint az étkezési és bevásárlási lehetőség kialakítása, melyek előfeltétele a vizek rehabilitációja (III. 4. intézkedésben). A kerékpáros turizmus számára a Duna menti kerékpárút kiépítésével (I.3 intézkedésben) egyidejűleg pihenő-, szállás, vendéglátóhelyek kialakítása, tájékoztató táblák elhelyezése szükséges. A fürdő turizmus érdekében a strandok karbantartása, infrastrukturális fejlesztése több helyen megoldandó feladat, ill. újabb szabadstrandok kialakítását tervezik a települések. Az üdülőövezetben közparkok, véderdősávok, a vízpartnál gyalog- és kerékpárút kiépítése javasolt. A országos szinten is egyre elterjedtebbé váló lovas turizmus infrastrukturális feltételei a Duna menti vonzó táj és a jelölt lovastúra útvonalak, kiépített pihenő, legeltető helyek megléte. A vadász turizmus esetében az ezzel foglalkozó utazási irodák, társaságok és szállásadók összefogása szükséges. A horgászok számára a rendezett, szabályozott horgászállások, kunyhók, higiénés helyek megteremtése a feladat. Az egyéb sportok üzése a helyi terepi alkalmasság, és piaci igények függvényeként alakul a térségben. A repülősport, golfozás, terepautózás, motorozás ill. az erre települő rendezvények, versenyek a leglátogatottabbak. Ezeknél az általában nagy helyigényű sporttérshoz kialakításához, lebonyolításához a megfelelő környezetvédelmi előírások betartása, településképi beillesztése szükséges.

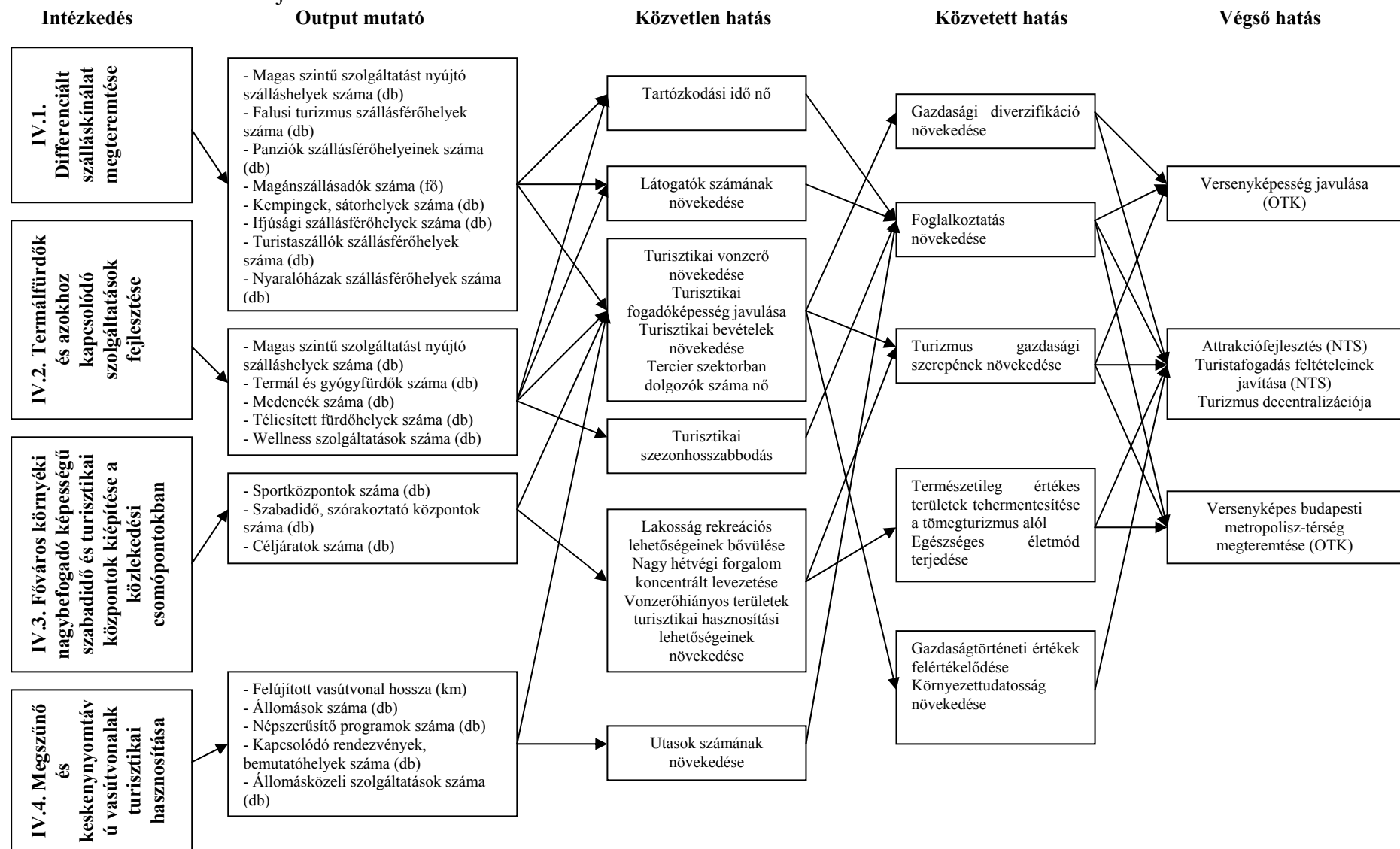
Elvárt eredmények, hatások: A tervezett beavatkozásoknak köszönhetően az aktív turizmust kiszolgáló infrastrukturális elemek kiépülnek ill. javulnak, amelyek egyben attrakcióként is vonzó tényezőket jelentenek az odaérkezőknek. A kialakított kikötők, jelzett vízi, lovas túraútvonalak, pihenők, vendéglátó és szálláshelyek az adott térség bemutatható értékeit is gyarapítják ill. a látogatók komfortérzetét növelik. A fejlesztések révén növekszik a vendégforgalom, ami által nő a térség turisztikai bevétele és ismertsége, megalapozva távlatban a visszatérő ill. új vendégek látogatását.

Tervezett beavatkozások:

- Vízi turizmus fejlesztése (személyhajó- és kishajó kikötők és egyéb szolgáltatások létesítése és fejlesztése)
  - Kerékpáros turizmushoz kötődő szolgáltatások és létesítmények kialakítása
  - Természetes fürdőhelyek és vízi turizmus bázishelyeinek szabályszerű kialakítása, megfelelő higiéniai körülmények megteremtése.
  - Lovasbázisok, lovas pihenők hálózatának kiépítése, lovastúra-útvonalak kijelölése
  - Strandfejlesztés (nem termál)
  - Sport (horgász, vadász, golf, extrém) és egészség (wellness) turizmus fejlesztése
- ROP

IV. prioritás hatásútvonal mátrix

Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

V. Prioritás: A térségi együttműködések fejlesztése, hálózatosodás

V.1. intézkedés: Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése

Beavatkozási logika: A Duna menti térség nemzetközisége és heterogenitása ellenére integrált megközelítést, egységes – tudatos érdekazonosságon alapuló – fellépést igényel. A közös identitás kialakulása szempontjából fontos, hogy a mindennapi élet részleteit összefüggésbe tudják hozni a táji meghatározottsággal, az ezzel összefüggő gazdálkodás-történettel, a közös felelősséggel a mai természeti erőforrások és épített értékek állapotát, védelmét illetően.

Jelenleg a Duna mentén 5 különálló településszövetség létezik, kisebb-nagyobb eredményességgel, valamint a Közép-magyarországi Régióban Duna lobby kezdte meg működését. Számos nagytérségi-regionális, valamint határon átnyúló szervezet, közösségi kezdeményezés létezik már napjainkban is.

Elvárt eredmények, hatások: A térségi és határon átnyúló együttműködések elterjedése kitérít az adminisztratív korlátokkal mesterségesen elválasztott közös tradíciójú és érdekeltégű területek közötti tapasztalatszeréket, közös fellépések, érdekérvényesítő képesség lehetőségeit, nő az információáramlás, valamint a párhuzamosságok kiküszöbölésével a beavatkozások tudatossága, hatékonysága. Bizonyos településeken új funkciók jelennek meg az optimális feladatmegosztás érdekében (egyres települések organikus fejlődésük következtében maguk kezdeményezhetik funkcióik bővítését). A településközi együttműködések reprezentáló szövetségek, társulások számának növekedésével erősödik a helyi identitástudat a közösségi programok révén, valamint a PPP-együttműködések fokozott megjelenésével.

Tervezett beavatkozások:

- Testvérvárosok, -szervezetek kapcsolatainak kiterjesztése
- Duna menti sajtótermékek rendszeres megjelentetése
- Közös hazai és nemzetközi projektek kidolgozása

V.2. intézkedés: Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi, gazdasági, környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése

Beavatkozási logika: A különböző szintű és területi kiterjedésű fejlesztési programok eredményessége érdekében szükséges – közös alapelveinek rögzítésén, a szándékok egymásra épülésén túl – azok társadalmisítása, elfogadtatása. A közösségi tudatformáláshoz, a távlatos gondolkodás alátámasztásához a döntéshozatal lényeges eleme a reálfolyamatok megértése, elhelyezése az országon belüli rendszerben. A fenntarthatóság értékelését szolgáló monitoring hálózat a társadalmi érdekeket emeli közös nevezőre, segítve a széleskörű informáláson keresztül a térségi kohéziót, együttműködést a parciális érdekérvényesítéssel, a fejlesztések párhuzamosságával szemben.

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett beavatkozások eredményeképpen nő a helyi társadalom tájékozottsága, ami elengedhetetlen feltétele a térségi együttműködések kialakulásának. A beavatottság érzését tovább növeli a lakosság bevonása a fejlesztési folyamatokba, erősíti a környezeti tudatosságot. A helyi irányítási rendszerek jobb működési

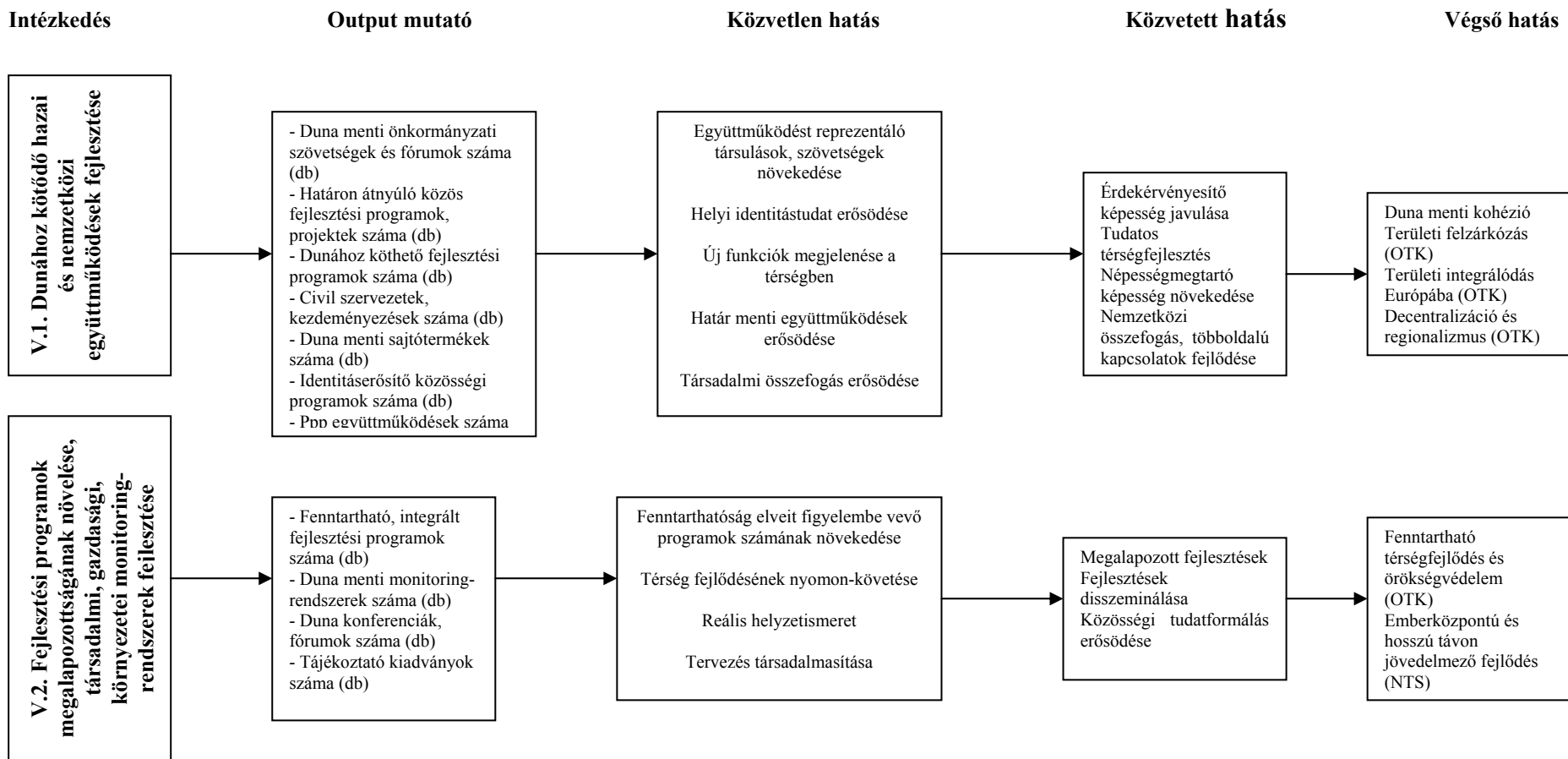
folyamata a helyi viszonyok reális helyzetismeretén és helyzetelemzésén alapul. A monitoring rendszerek felállítása – a fejlődési folyamatok nyomon követése céljából – elősegíti, hogy a helyi társadalom a fenntartható fejlődés irányába haladjon úgy a döntéshozók, mint a lakosság szintjén.

Tervezett beavatkozások:

- A Duna mentére vonatkozó programok társadalmosítása, helyi sajtóban való megjelentetése
- Duna konferenciák, előadássorozatok szervezése
- Fejlesztésekkel kapcsolatos ötletpályázatok megvalósítása
- Társadalmi monitoring rendszer létrehozása
- Gazdasági monitoring rendszer létrehozása
- Ökológiai monitoring rendszer létrehozása
- Környezetvédelmi monitoring rendszer kialakítása

V. prioritás hatásútvonal mátrix

A térségi együttműködések fejlesztése, hálózatosodás

VI. Prioritás: Társadalmi tőke fejlesztése

VI.1. intézkedés: Turisztikai és nyelvi képzések erősítése

Beavatkozási logika: Az 1970-es években Nyugat-Európában¹² a rurális térségekben a mezőgazdasági tevékenység kiváltására a turizmus-vendégfogadás fejlesztését kívánták elősegíteni. Ennek érdekében elsődleges feladatként az általános, szakképzési és felnőttoktatási rendszert, továbbá szaktanácsadói hálózat létrejöttét támogatták. A Duna mentén a társadalmi tőke fejlesztése elsősorban a rurális területeken igényel hatékony beavatkozásokat. A nyelvi képzések szerepe az egész Duna mentén fejlesztendő terület.

Elvárt eredmények, hatások: Az iskolázottsági, képzettségi színvonal növekedésével nő a lakosság (elsősorban a vendéglátásban dolgozók) piaci alkalmazkodóképessége. A beavatkozások hatására csökken a munkanélküliség és javul a humán fogadóképesség.

Tervezett beavatkozások:

- Turisztikai, idegen nyelvi képzések szervezése
- Térségi oktatási-képzési központok/alközpontok létrehozása
- Vállalkozói ismeretek, menedzser képzések elindítása
- Az oktatás-képzési és gazdasági szereplők közötti szerződéses gyakornoki rendszer bevezetése

VI.2. intézkedés: Társadalmi környezettudatosság növelése

Beavatkozási logika: A természeti erőforrások biztonsága, a környezet teljesítőképességének megőrzése, az iható víz, tiszta levegő, a szennyezés mentes környezet, a táj esztétikuma mind a létezésünkhöz szükséges, pénzben nem kifejezhető értékek. Mindezek hiányosságai leértékelik a természeti erőforrásokat, szűkítik az azokra épülő gazdasági lehetőségeket (turizmus, jövedelmező agrárgazdálkodás) és rontják a lakosság életminőségét. A káros folyamatok megállítására a lakosság környezettudatosságának növelésére van szükség.

Elvárt eredmények, hatások: A beavatkozások eredményeképpen nő a lakosság környezettudatossága, és a szennyeződések csökkenésével javulnak a környezet-egészségügyi feltételek. Ezáltal kedvezően alakul a lakossági életminőség, valamint a térség turisztikai vonzereje.

Tervezett beavatkozások:

- Erdei iskolák, természettudományi táborok szervezése a diákok számára
- Környezetvédelmi, természettudományi oktatás szervezése
- Ismeretterjesztő előadások, rendezvények szervezése
- Környezetszépítő programok, akciók szervezése
- Civil szerveződések támogatás

---

¹² Erdősi Ferenc-Gál Zoltán-Hrubi László-Kovács Teréz-Raffay Zoltán: A gazdaság-, a szolgáltatás- és az iparstruktúra területfejlesztési kérdései, a Duna-völgy gazdasági fejlődési lehetőségei, Magyarország az ezredfordulón, MTA 2002

VI. prioritás hatásútvonal mátrix

Társadalmi tőke fejlesztése

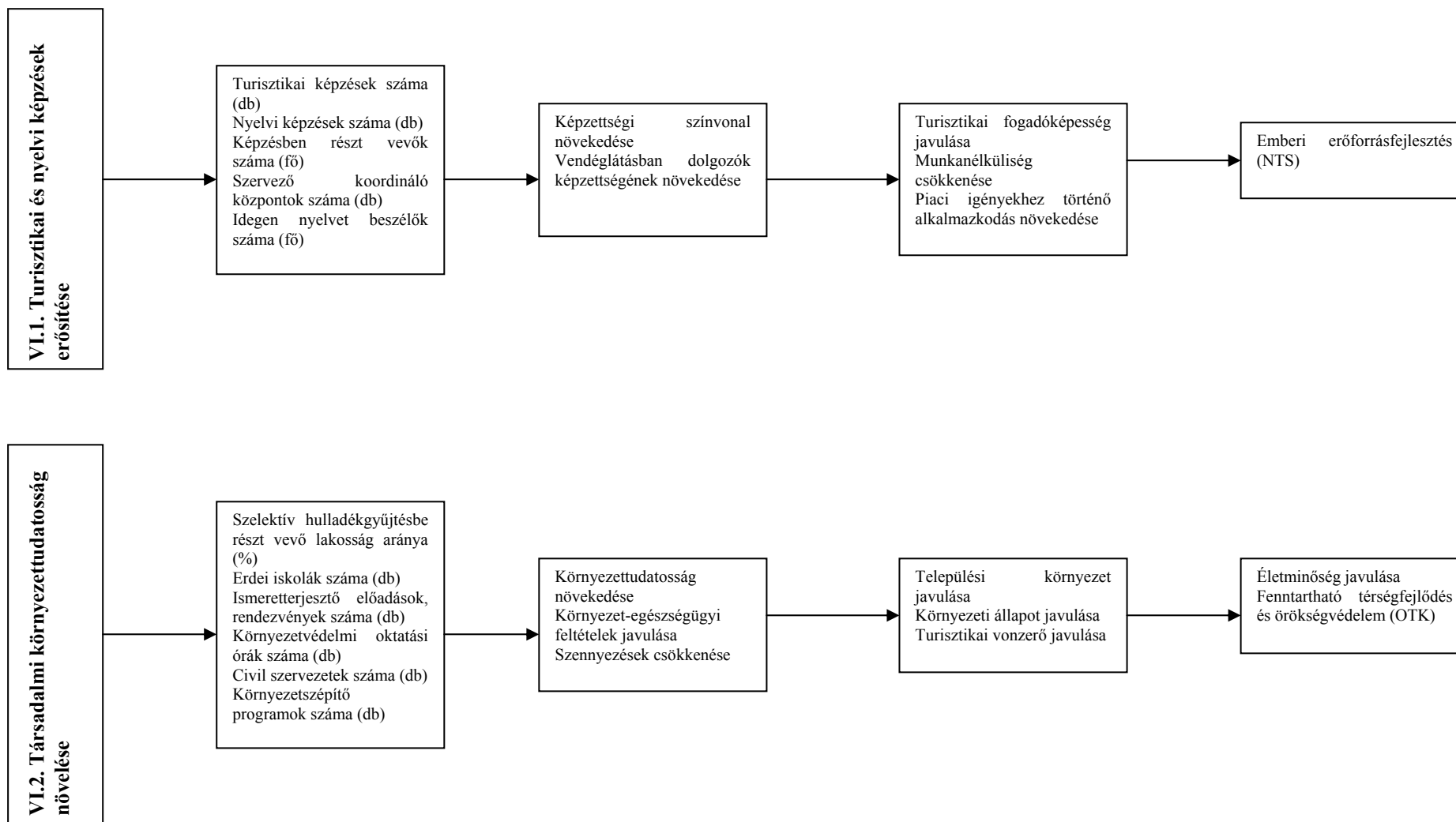
Intézkedés

Output

Közvetlen hatás

Közvetett hatás

Végző hatás

VII. Prioritás: Táj-természeti értékek megőrzése, fejlesztése

VII.1. intézkedés: Természeti és ökológiai értékek védelme, fenntartása

Beavatkozási logika: A Duna menti térség turisztikai értékét jelentősen emeli a változatos természeti és táji környezet megléte. A természeti értékek hosszú távú megőrzése érdekében biztosítani kell a különleges élőhelyek megőrzését, a természetes flóra és fauna megmaradását. A legértékesebb élőhelyek az erdős, vizes és gyepes területek, amelyek sok esetben védett, vagy Natura 2000 területek, ezek megőrzésére különösen nagy hangsúlyt kell fektetni. A megőrzésben a természetvédelmi kezelőn (nemzeti parkok) kívül a természetközeli gazdálkodás megvalósítása esetén komoly szerepet kapnak a térség mezőgazdasági vállalkozói is.

Elvárt eredmények, hatások: Az intézkedés hatására a térségben nő a természetközeli területek nagysága, az őshonos, védett fajok száma, csökken az intenzíven művelt területek nagysága, mérséklődnek a természet-károsító folyamatok. Ezáltal nő a térség biodiverzitása, az ökológiai hálózat bővül. Csökken a talajdegradáció, javulnak a mikroklimatikus viszonyok és a tájképi megjelenés. Mindezzel a lakosság számára biztosítottá válik az egészséges környezet, növekszik a térség turisztikai vonzereje.

Tervezett beavatkozások:

- Élőhelyvédelem, -helyreállítás, -fejlesztés (KEOP)
- Vízfolyások revitalizációja (KEOP, ROP)
- Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (KEOP)
- Természetközeli gazdálkodás elterjesztése (UMVT)

VII.2. intézkedés: Táj értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakítása

Beavatkozási logika: Európában a tájak védelmének, kezelésének, megőrzésének és fenntartásának kereteit a 2000 júliusában az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott, 2004 márciusában hatályba lépett Európai Tájegyezmény határozza meg. A Tájegyezmény a tagállamok, regionális és helyi önkormányzati szervek, továbbá az állampolgárok és civil szervezetek közös felelősségévé teszi a tájat. Ennek megfelelően a Duna menti táj megőrzése érdekében szükséges a nemzetközi együttműködések erősítése, határon átnyúló programok kialakítása (V.1. intézkedésben). Amelyeknek célja nemcsak a közös táji értékek megőrzése, hanem olyan gazdasági, társadalmi együttműködések megvalósítása, amelyek a táj használatát a fenntartás és gazdagítás érdekében határozza meg.

Elvárt eredmények, hatások: Az intézkedés eredményeként a Duna mentén erősödik a tájhoz kötődő identitás, javul a környezettudatosság, csökkennek a környezetszennyező tevékenységek. A közös védett területek, natúrparkok kialakításának köszönhetően bővül az ökológiai hálózat, nő a biodiverzitás. Mindezen eredmények hatására javulnak a mikroklimatikus viszonyok, egészségesebb környezet alakul ki. Ugyanakkor javul a térség tájképi megjelenése, növekszik a turisztikai vonzerő. Erősödnek a nemzetközi kapcsolatok, erősödnek a határon átnyúló térségi együttműködések.

Tervezett beavatkozások:

- Határon átnyúló természetvédelmi programok kialakítása
- Natúrparkok létrehozása
- Nemzetközi faj- és élőhelymentő programok kialakítása

VII.3. intézkedés: Tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok megvalósítása

Beavatkozási logika: A térség turisztikai vonzerejét jelentősen befolyásolja a tájképi megjelenés és a környezet állapota. Ezek javítása érdekében rendezni kell a felhagyott bányákat, anyaggyödröket, hulladéklerakókat. A hagyományosan ipari térségekben igen nagy területeket foglalnak el a felhagyott barnamezős illetve környezetileg szennyezett területek - ezek rendezése, kármentesítése komoly feladat. A roncsolt felületek, tájak megjelenésének javítására tájképjavító fásítás, erdősítés javasolt. Elsősorban a budapesti agglomeráció területén található, a 1970-es években ad hoc jelleggel kialakított, beépült zártkertek és üdülőházas területek rendezetlen megjelenése jelentős tájképpromboló hatással bír. Ezen területek rendezési, szabályozási terveinek átgondolt felülvizsgálata, elkészítése lehetővé teszi üdülőtérségek egységesebb megjelenését és a tájképi hatás kedvezőbbé válását.

Elvárt eredmények, hatások: Az intézkedések hatására csökkennek a talaj-, víz- és vizuális szennyezések. Javul az erdősültség, bővül az ökológiai hálózat, nő a térség biodiverzitása. A javuló tájképi megjelenés, egészségesebb környezet növeli a térség turisztikai vonzerejét.

Tervezett beavatkozások:

- Tájsebek rekultivációja
- Barnamezős iparterületek kármentesítése, rendezése
- Zártkertek, üdülőterületek rendezési, szabályozási tervének elkészítése
- Tájképjavító fásítás

Végső hatás: A prioritás intézkedéseinek hatására lehetővé válik a természeti erőforrások és környezeti értékek fennmaradása és fenntartható hasznosítása. Erősödik a fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem. Javul a lakosság életminősége.

VII. prioritás hatásútvonal mátrix

Táji, természeti értékek megőrzése, fejlesztése

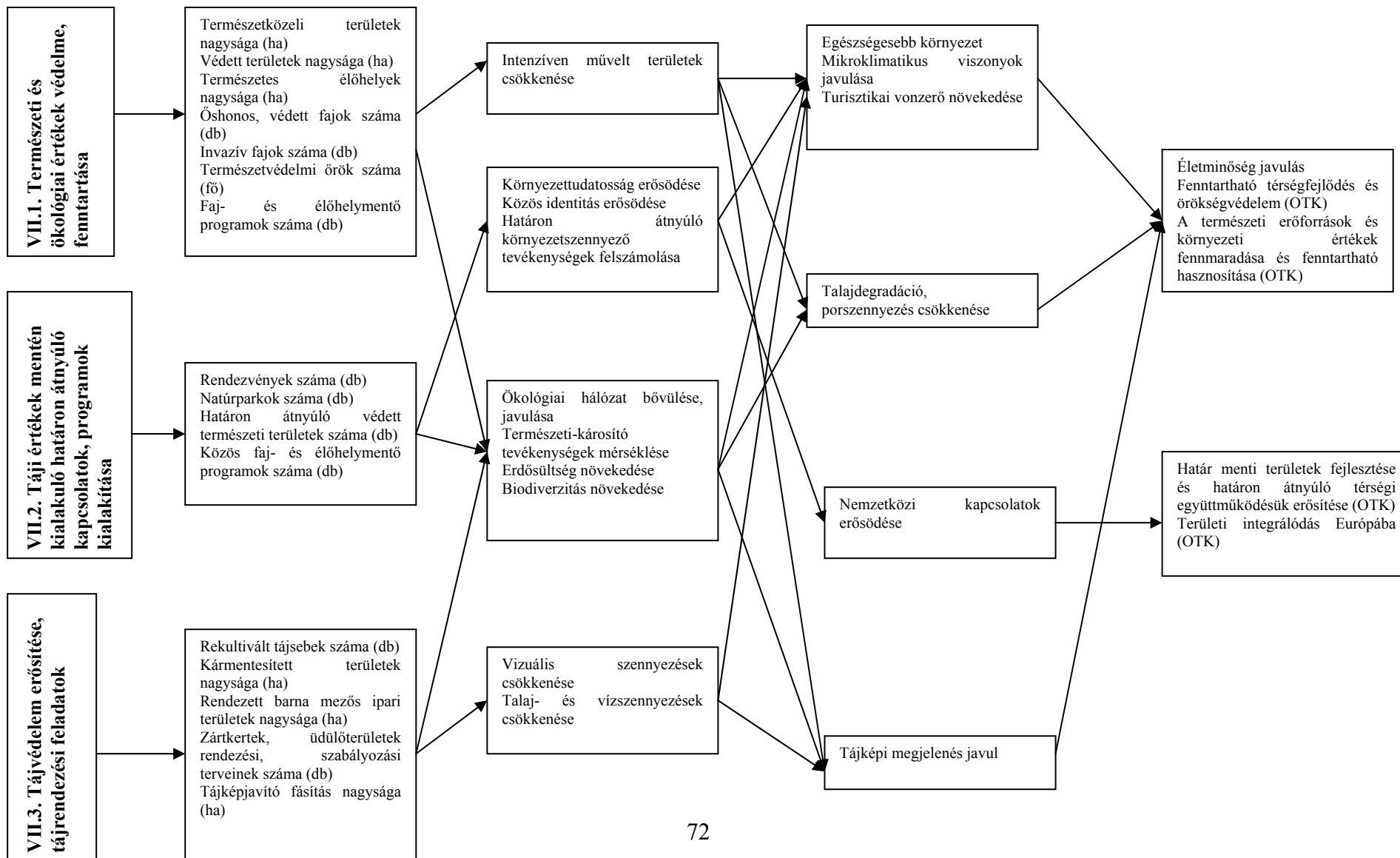
Intézkedés

Output

Közvetlen hatások

Közvetett hatások

Végső hatások

VIII. Prioritás: Környezeti állapot javítása

VIII.1. intézkedés: A fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése

Beavatkozási logika: A Duna menti, várhatóan nagy forgalmú teherkikötők és azokhoz kapcsolódó logisztikai központok – Gönyű, Komárom, Esztergom, Csepel, Dunaújváros, Szekszárd, Baja, Mohács – jelentős tájformáló hatásukkal és közúti forgalmat generáló tevékenységükkel befolyásolhatják a környezeti állapotot, a táj vonzerejét és az ott élő népesség életminőségét. A negatív hatások mérséklése érdekében tájképjavító fásítások, véderdők telepítése javasolt. A környezeti állapot megóvását szolgálja a beruházás során esetleges szennyezéssel terhelt területek kármentesítése, valamint a teherkikötő által generált közúti forgalom levezetését szolgáló elkerülő utak építése.

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett intézkedés hatására csökken a vizuális szennyezés, a természetkárosító folyamatok mérséklődnek és növekszik a terület erdősültsége. Ezek hatására javul a környezeti állapot, valamint a kikötők és környező létesítményeik tájképi megjelenése, amely elősegíti az érintett térség turisztikai vonzerejének megmaradását, esetleges növekedését.

Tervezett beavatkozások:

- Környezeti kármentesítés
- Tájképjavító víz felőli fásítás
- Véderdők kialakítása
- Teherforgalmat levezető elkerülő utak kialakítása

VIII.2. intézkedés: Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések

Beavatkozási logika: Az Európai Tanács és az Európai Unió Bizottsága 2000. október 23-án hagyta jóvá a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000/60/EK számú „Víz Keretirányelv” dokumentumot. Ennek általános célkitűzése: a vizekkel kapcsolatban lévő ökoszisztémák védelme, állapotuk javítása; a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználat elősegítése; a szennyezőanyagok kibocsátásának (emissziójának) csökkentésével a vízminőség javítása; a felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentése, és további szennyezésük megakadályozása; az árvizek és aszályok hatásának mérséklése.

Elvárt eredmények, hatások: A tudatos, komplex vízgyűjtő-gazdálkodás hatására csökken a vizek mennyiségi terhelése. Közvetlen hatásként a meglévő vízkészletek hosszú távon fenntarthatókká válnak, nő az ellátásbiztonság, hatékony természeti-erőforrás gazdálkodás alakul ki a térségben. Az egészségesebb környezet hatására javul a térség lakosságának egészségi állapota.

Tervezett beavatkozások:

- Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítése (KEOP)
- Vízbázis-védelmi területek kijelölése

VIII.3. intézkedés: Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése

Beavatkozási logika: A Duna menti térség jelentős szerepet játszik az ország ipari termelésében. Számos jelentős iparváros (Győr, Komárom, Esztergom, Dunaújváros és Paks) valamint országos viszonylatban is meghatározó üzem található a térségben (Audi, Nokia, Dunaferr, Hankook, Paksi Atomerőmű, Duna-Dráva Cementgyár). Ezek az ipari létesítmények jelentős terhelést okoznak a felszíni és felszín alatti vizekre, a levegőre valamint a tájra. Ezen negatív hatások mérséklése érdekében javasolt a környezetkímélő és energiahatékonyságot növelő technológiai fejlesztések ösztönzése, a keletkezett gyártási hulladékok újrahasznosítása. Fontos feladat a már kialakult szennyező források – felhagyott hulladéklerakók, bányaterületek – rekultivációja. A környezeti erőforrások hosszú távú megőrzése érdekében a gazdasági tevékenységek szervezésekor kiemelt cél a térségi anyag- és energiahatékonyság megteremtése, az újrahasznosítást biztosító komplex rendszerek kialakítása. Az ipari terhelések mellett a második legnagyobb környezetterhelést a gazdasági tevékenységekhez kapcsolódó közlekedés okozza, amely elsősorban a budapesti agglomerációban és a nagyvárosokban jelent problémát. Ennek csökkentése elsősorban a közlekedési hálózat, a hajózás és a tömegközlekedés fejlesztésével lehetséges, amely tevékenységek külön intézkedésekben lettek meghatározva (kapcsolat I.1; I.4.).

Elvárt eredmények, hatások: A tervezett technológiai fejlesztések, környezeti kármentesítések biztosítják a környezetterhelések csökkentését, és ezzel a felszíni és felszín alatti vízminőség, valamint a légszennyezettségi index javulását. E mellett a tervezett anyag- és energia-körforgást elősegítő rendszerek kialakítása lehetőséget biztosít a természeti-erőforrás gazdálkodás hatékonyságának javítására. Az elvárt eredmények hatására javul a térség környezeti állapota, így az egészséges környezet biztosítottá válik az itt élők számára, ezzel javul a lakosság egészségi állapota. Ugyanakkor növekszik a térségben a környezetbiztonság és a lakosság környezettudatossága (VI.2. intézkedésben). A turizmus környezeti feltételei javulnak.

Tervezett beavatkozások:

- Környezetkímélő technológiai fejlesztések
- Energiahatékonyságot növelő technológiai fejlesztések
- Környezeti kármentesítés
- Hulladékgazdálkodási programok (hulladékcsökkentés – szelektív gyűjtés – újrahasznosítás)

Végső hatás: A prioritás intézkedései lehetővé teszik a Duna menti természeti erőforrások és környezeti értékek fennmaradását és fenntartható hasznosítását, a klimatikus viszonyok javulását és ezek hatására a térségben élők életminőségének jobbítását. Nemzetgazdasági szinten javul az energiahatékonyság, csökkennek az egészségügyi kiadások, javul a versenyképesség.

VIII. prioritás hatásútvonal mátrix

Környezeti állapot javítása

Intézkedés

VIII.1. A fejlesztésre kijelölt teherkötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése

VIII.2. Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések

VIII.3. Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése

Output

A kármentesítéssel megtisztított terület nagysága (ha)
Tájékpjavító vízfelöli fásítás nagysága (ha)
Teherforgalmat levezető elkerülő utak hossza (km)

Véderdők nagysága (ha)

Jó állapotú víztestek száma (db)
Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek száma (db)
Kijelölt vízbázis-védelmi területek nagysága (ha)
Az élővízbe bevezetett szennyvizek tisztíttósági foka (kat.)
Az élővízbe bevezetett tisztított szennyvizek mennyisége (m3)
Közműöllő nagysága (%)
A területen felhasznált műtrágyák mennyisége (t/ha)
Víz kivételek nagysága (m3)
Talajvíz mélysége (m)
Kisvízszint (cm)

Környezetkímélő technológiai fejlesztések száma (db)
Beépített korszerű légszűrő berendezések száma (db)
Keletkezett hulladék mennyisége (m3)
Újrahasznosított hulladék aránya (%)
A szelektív hulladékgyűjtés aránya (%)
Keletkezett veszélyes hulladékok mennyisége (m3)
Kibocsátott légszennyező anyagok mennyisége (m3)
Zajterhelés nagysága (Db)
Roncsolt felületek nagysága (ha)
Megújuló energiaforrással termelt hő/villamos mennyiség (Pj/év)
Energiahatékonyságot növelő beruházások száma (db)

Közvetlen hatás

Vizuális szennyezések csökkenése
Erdősültség növekedése

Természeti-károsító tevékenységek mérséklése
Környezetterhelés csökkenése

Javuló felszíni és felszín alatti vízminőség

Vízkészletek mennyiségi megőrzése
Tudatos komplex vízgazdálkodás

Légszennyezettségi index javulása

Hatékony természeti-erőforrás gazdálkodás

Lerakott hulladék mennyiségének csökkenése

Közvetett hatás

Turisztikai vonzerő növekedése
Tájképi megjelenés javul

Hosszú távon fenntartható vízkészlet-gazdálkodás
Ellátás biztonsága

Környezeti állapot javulása
Egészségesebb környezet
Lakosság egészségi állapotának javulása

Turizmus környezeti feltételeinek javulása

Környezettudatosság erősödése
Környezetbiztonság javulása

Végső hatás

A természeti erőforrások és környezeti értékek fennmaradása és fenntartható hasznosítása (OTK)

Klimatikus viszonyok javulása

Életminőség javulása
Csökkenő egészségügyi kiadások
Energiahatékonyság növekedése

IX. Prioritás: Környezeti kockázat csökkentése

IX.1. intézkedés: Az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzése, „teret a folyónak” megoldások erősítése

IX.2. Ár és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztése

A Duna védelmi Nemzetközi Bizottság (ICDPR) „A Duna-medence fenntartható árvízvédelmi cselekvési programja” című dokumentumban az árvízi kockázatok csökkentésére három fő irányt jelölt meg, amelyek: a „természetes vízvisszatartás”, a „szerkezeti árvízvédelem” és a „vízgyűjtő-szintű megközelítés”. A Duna menti környezeti kockázatok csökkentésének tervezésekor figyelembe veendő másik dokumentum „az árvízveszélyek értékeléséről és kezeléséről” szóló 2007/60/EK irányelv. Ezek alapján a térség árvízi kockázatának kezelésére, csökkentésére és a hosszú távú vagyoni- és értékvédelem fejlesztésére a fenti két intézkedés megvalósítása javasolt.

Beavatkozási logika: Az árvízi veszélyeztetettséget a folyó menti területeken, a természeti viszonyokból és az éghajlatváltozásból adódóan, teljes mértékben nem lehet műszaki beavatkozásokkal megszüntetni. Ennek tükrében a keletkező károk csökkentése érdekében kiemelt szerepet kell kapnia az érintett területek, települések kockázatot figyelembevevő szabályozásának, és az ott élők folyamatos tájékoztatásának a lehetséges veszélyekről.

Az árvízi kockázatok csökkentésére előtérbe kell helyezni a „teret a folyónak” megoldások alkalmazását. „Annak érdekében, hogy a folyók nagyobb helyet kapjanak, ahol lehetséges, meg kell fontolni az árterületek fenntartását és/vagy helyreállítását és az emberi egészséget, a környezetet, a kulturális örökséget és a gazdasági tevékenységet érő károk megakadályozására és csökkentésére szolgáló intézkedéseket”¹³. Az említett elvek mentén az intézkedés keretében javasolt a vízvisszatartó területek, elsősorban vizes élőhelyek és erdők nagyságának növelése; a hullámtéri területek és az ott található erdők árvízvédelmi szempontú kezelése; az árvízcsúcsok levezetését lehetővé tevő vízpótló vízrendszerek kialakítása.

A szerkezeti árvízvédelem elemeinek fejlesztése fontos feladat marad a Duna menti térségben. Az árterületen a műszaki árvízvédelem javításához a meglévő elsőrendű védelmi műveknek az előírt szintre történő kiépítését kell elvégezni, valamint gondoskodni kell a védművek nélküli, mély fekvésű területeken található értékes és sűrűn lakott települések, településrészek megfelelő védelméről.

A hegyvidéki területek településeinek védelme érdekében kiemelt feladat a hirtelen keletkező nagyvizek kezelése. Ehhez szükséges a települési csapadékvíz elvezetés javítása, a hegy- és dombvidéki vízrendszerek fenntartása, valamint vésztározók kialakítása.

Elvárt eredmények: A dunai árvízvédelem fejlesztésének várható eredménye a folyam legkritikusabb védvonal-szakaszain az előírt árvízi biztonság megteremtése. A belterületi vízvezetés megoldásával a hegyvidéki települések biztonsága növekszik. A folyó menti területek árvízi kockázatának csökkenése mellett a „teret a folyónak” típusú intézkedésekkel növekszik a természetközeli területek kiterjedése, amely hozzájárul a vízgazdálkodás hatékonyságának javulásához. Az érintett lakosság körében, az árvízi kockázat ismeretének és a szabályozásnak köszönhetően javul a területhasználat tudatossága.

---

¹³ 2007/60/EK irányelv

Tervezett beavatkozások:

- Hullámtéri területeken a lefolyást biztosító területhasználat kialakítása
- Vízvisszatartó (erdők, vizes élőhelyek) területek kialakítása, kezelése
- Árvízzel kapcsolatos ismeretek átadása, lakossági tájékoztatás
- Kockázatot figyelembevevő szabályozási tervek készítése
- Elsőrendű árvízvédelmi vonal kiépítése, fenntartása
- Lokalizációs töltések kiépítése, fenntartása
- Vésztározók kialakítása
- Belterületi csapadékvíz-elvezetés megoldása, csatornák karbantartása

IX.3. intézkedés: Mozgásveszélyes magasparkok rendezése

Beavatkozási logika: A Duna menti területek üledékes kőzeteinek jellemző képződményei a magasparkok. Ezek sok helyen a visszaduzzasztott rétegvizek, illetve a bioszférikus hatások (fagy, csapóeső) és gyökérerózió hatására mozgásveszélyessé válnak. A települések területén lévő mozgásveszélyes partfalak, lejtők és rézsűk sok esetben jelentős épített értéket veszélyeztetnek. A veszélyeztetettség csökkentése érdekében szükséges a magasparkok közvetlen és járulékos partfal-stabilizációjának elvégzése.

Elvárt eredmények: A partfalak megerősítése csökkenti a veszélyeztetett területek nagyságát és a lehetséges károk mértékét. Ezzel nő az érintett településeken az élet- és vagyonbiztonság.

Tervezett beavatkozások:

- Támfalak, rézsűk kialakítása
- Vízelevezés megoldása

Végső hatások: A prioritáson belül tervezett intézkedések hatására a térségben növekszik az élet és vagyonbiztonság. Erősödik a gazdálkodás biztonsága, javulnak a klimatikus viszonyok. Mind emellett csökken a védekezéshez szükséges költségek nagysága. Ezek a hatások elősegítik az életminőség javulását, és lehetővé teszik a természeti erőforrások és környezeti értékek fennmaradását és fenntartható hasznosítását.

IX. prioritás hatásútvonal mátrix

Környezeti kockázat csökkentése

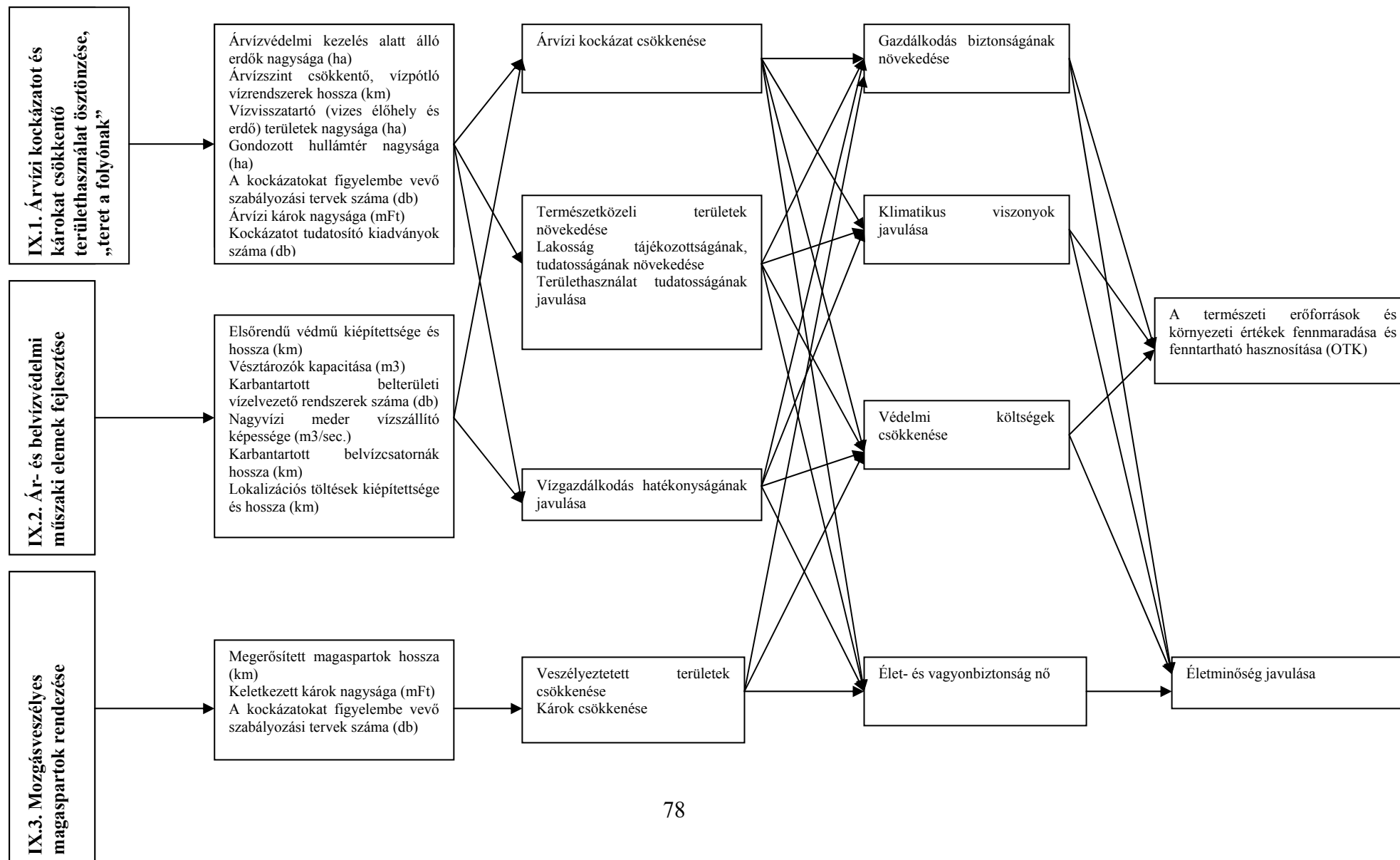
Intézkedés

Output mutató

Közvetlen hatás

Közvetett hatás

Végső hatás

VIII. A JAVASLATTÓL VALÓ ELTÉRÉS VÁRHATÓ HATÁSAI

A Duna mente távlati céljainak megvalósítása szükségessé teszi, hogy a térség potenciális lehetőségeit maximálisan kiteljesítve hasznosítsa. Napjaink globalizációs folyamataiban a folyó-völgy népességének egyszerre kell számolnia a Duna magisztrális jelentőségével és a páratlan természeti környezete nyújtotta lehetőségekkel ugyanúgy, mint a főváros közelségének áldásos fejlesztő, s egyben egyre inkább terhevé váló hatásaival. Az éleződő piaci versenyben a térségnek új versenyelőnyökre van szüksége, amelyek a komparatív előnyök kiaknázására építenek.¹⁴A belső erőforrások mozgósítása csak a tartós kohézió, partnerség talaján képzelhető el.

Amennyiben a koncepcionális javaslat nem valósul meg, a turisztikai fejlesztések rendszer-szemléletének hiányát tükröző, a hely-specifikus társadalmi-gazdasági és környezeti adottságokat figyelmen kívül hagyó, a térségi együttműködést nélkülöző, ezáltal egyrészt alacsony rentabilitású, másrészt újabb egyenlőtlenségeket és szélsőségeket generáló fejlődési forgatókönyv merül fel.

A dunai hajózás feltételeinek megteremtése összefüggő problémakört képez. A hajózás a legkörnyezetkímélőbb teherszállítási forma abban az esetben, ha a hajózóút kialakítása nem jár a folyó vízháztartásának és ökológiai viszonyainak felborításával. Az EU döntésének értelmében éppen ezért a hajózási paraméterek biztosításának elmaradása 2014 után szankcionált. A megvalósulás viszont – ahogy arról már a hatásvizsgálatban szó esett – jelentős antropogén beavatkozással jár. A dunai hajózás megvalósítása többféle módon képzelhető el: egyrészt a jelenlegi tervek szerinti merülési mélység növeléssel, amely folyamatos hajózóút karbantartást igényel, ezzel megkérdőjelezve a fenntarthatóságát. Másrészt egyes vélemények szerint optimális megoldás lenne a Duna-völgy jelenlegi állapotának megőrzése, és alacsony merülésű hajók alkalmazása. A kérdés eldöntése a kidolgozás alatt álló megvalósíthatósági tanulmányok feladata.

A turisztikai kikötő hálózat hiányosságainak fennmaradása a Duna potenciáljának alacsony fokú kihasználását állandósítaná. A vízparti területek természetessége ez esetben viszont megmaradna, biztosítva a Duna menti zöldfolyosó folyamatosságát.

A térségi kapcsolatok, elérhetőség javulása akkor következik be, ha a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése mellett a ráhordó belső, elosztó úthálózat kiépítése is megvalósul, ellenkező esetben a nemzetközi folyosók csupán tranzit-folyosókként tudnak működni, és nem járulhatnak hozzá eléggé a térség gazdasági potenciáljának növekedéséhez. A hálózati hiányosságok korlátozzák a kooperációs lehetőségeket, fokozzák a centrumok funkció-halmazódását, azokban kényszerfejlesztéseket idéznek elő. A szerepkörök koncentrációja a mobilitási lehetőségek és igények alacsony színvonalával párosulva a szelektív elvándorlásokon keresztül növelik a vidék társadalmi szegregációját, szociális terheit. Mindezek közvetett módon a társadalmi költségeket növelik.

Az alacsony gazdasági aktivitású, humán potenciálú területeken a térségi stabilitás megteremtése az elsődleges cél. Az iskolázottság, képzettség növelése kulcsszerepet játszik úgy az általános, mint a turisztikai piaci igényekhez való alkalmazkodásban, a magasabb foglalkoztatottság elérésében, és ezeken keresztül a kiszolgáltatottság csökkentésében. A térségi szempontból átgondolt és összehangolt humán-erőforrásfejlesztés hiányában a

---

¹⁴ Erdősi Ferenc-Gál Zoltán-Hrubi László-Kovács Teréz-Raffay Zoltán: A gazdaság-, a szolgáltatás- és az iparstruktúra területfejlesztési kérdései, a Duna-völgy gazdasági fejlődési lehetőségei, Magyarország az ezredfordulón, MTA 2002

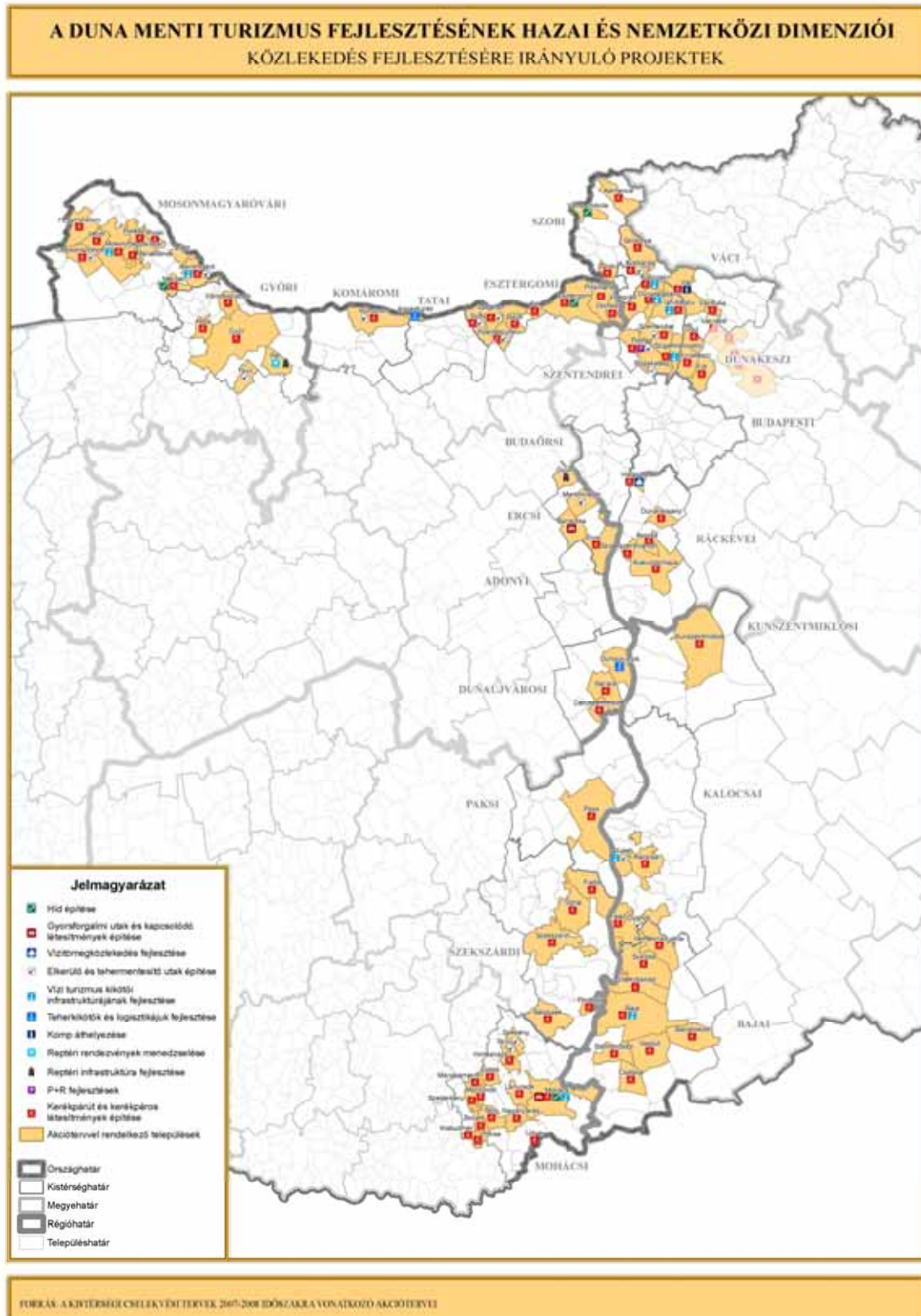
turisztikai infrastruktúra- és vonzerőfejlesztések eszközei a szükségesnél és a lehetségesnél kevésbé érhetnek célba. Csökken az abszorpciós képesség, aminek kulcsszerepe lenne a fejlesztési szándékok társadalmasításában, a helyi igények és kezdeményezések összefogásában, artikulálásában. A belső kohézió és együttműködés hiányosságai, a multiplikatív hatások, valamint az egyedi arcukat képviselő marketing elmaradása egyaránt gyengíti a térség gazdasági-turisztikai pozícióit, aminek következtében egy drágább ad hoc jellegű és területi különbségeket növelő fejlődés következik be a rendszerszerűsügből származó szinergiák nélkül. A frekvenciált turisztikai célpontok forgalom koncentrációja továbbra is megmarad, az időszakos zsúfoltság egyre inkább növekszik az utakon és a célterületeken egyaránt.

Az antropogén beavatkozások, a zsúfoltság, agglomerálódás, valamint a gazdasági tevékenységek környezetkárosító hatásai tartósan megváltoztathatják a Duna-völgy természeti viszonyait, instabillá teszik ökológiai rendszerét. E rendszer annyiban mondható hatékonnak, illetve költségkímélőnek, amilyen mértékben önműködő, természetes, és nem igényel további, az állapot fenntartását szolgáló energia(költség) bevitelt. Az ökológiai állapot romlása a tájpotenciál csökkenésén keresztül a lakosság életminőségére, egészségi állapotára is hatással van, befolyásolja a turisztikai célpontok megválasztását. E folyamat következtében felértékelődnek a még megmaradt természetközeli területek, amelyek degradációja egyre inkább már csak a védelemmel, forgalom- és használati korlátozással lesz elkerülhető.

A nemzetközi kapcsolatok, együttműködések elterjedése lényeges eleme a tájhoz kapcsolódó identitás, települési szerep-rendszer valamikor létező visszaépítésének. Korlátozásának, elmaradásának hatásai ismertek, az aktuális helyzet ezt reprezentálja. A mai határ menti perifériák, vákuumterületek kialakulásának, a határokon túlról származó szennyeződések fennmaradásának, az infrastrukturális diszfunkciónak a határ menti kapcsolatfelvétel és kooperáció, illetve a nemzetközi partnerség egyaránt megoldást jelent.

IX. A KISTÉRSÉGI CSELEKVÉSI TERVEKBEN JAVASOLT TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK ÖSSZEVETÉSE A JAVASOLT BEAVATKOZÁSOKKAL HIÁNYZÓ ELEMEL, TÚLFEJLESZTÉSEK BEAZONOSÍTÁSA

IX.1. Közlekedés fejlesztésére irányuló projektek

1.1. A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése intézkedéshez tervezett beavatkozások legtöbbje megtalálható a vizsgált programok valamelyikében:

A hajózási paramétereket javító műszaki beavatkozások megvalósítása a Szap-Szob szakaszon (KözOP) – 2010-től várható

Személyhajó kikötők kiépítése, felújítása (Bp. Nemzetközi Hajóállomás funkciók biztosítása, magántőke bevonásával – Podmaniczky Program). Személyhajó kikötők fejlesztésére azonban Budapesten kívül is szükség lenne a Duna-mente területén.

Teherkikötők logisztikai központtá fejlesztése (Baja-Mohács kikötő logisztikai infrastrukturális fejlesztése – KözOP); továbbiak pályázaton keresztül; tervezett még: Győr-Gönyű, Csepel, Harbour park (utóbbiak a Podmaniczky Programban), Dunaújváros (KDROP) Komp áthelyezés (KMOP)

A Kikötői feltáró utak kiépítése tervezett beavatkozáshoz közvetlenül nem található megfelelő projekt az akciótervekben, de a fent felsorolt támogatási lehetőségekhez szorosan hozzá tartozik, így az ott felsorolt esetekben támogathatósága megoldottnak tekinthető. A már említett Budapesten kívül esedékes személyhajó kikötőkhöz vezető utak fejlesztése szükséges, de nem szerepel a települések akciótervében. A vízi turizmus kikötőihez vezető utak fejlesztését a regionális OP-kból a Szentendrei-sziget és a Duna alsó szakaszán található települések igényelnek támogatást, azonban a Duna Rajka-Győr Győr és Szob közötti, valamint a Budapest és Kalocsa közötti szakaszán is szükség lenne a fejlesztésre, hiszen a vízi túrázási feltételeket a folyó teljes szakaszán biztosítva lehet egységes túraútvonalakat kijelölni. Sőt külön figyelmet kell fordítani a Rajka-Győr közötti Mosoni-Duna vízi turizmushoz kapcsolódó kikötőfejlesztésekre.

1.2. Repülőterek turisztikai hasznosításának erősítése intézkedéshez a jelen tanulmány a tervezett beavatkozások közé sorolja a Reptéri rendezvények szervezésé-t és a Repülősporthoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztésé-t, utóbbi kettő megjelenik Pér, valamint az utóbbi Gyúró akciótervében, azonban szükség lenne a többi (Ócsény, Kalocsa, Baracs) reptér turisztikai hasznosításának támogatására is.

1.3 A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése intézkedéshez felvetett tervezett beavatkozások A Duna menti kerékpárút nemzetközi (EuroVelo) paramétereknek megfelelő kialakítása” és a Kerékpárutak kiépítése mintegy 93 esetben szerepelnek a települések akciótervében. E települések jelentős része a Mosonmagyaróvári és Győri kistérségben, Dunakanyarban, illetve a Duna magyarországi szakaszának déli részén található, a többi esetben inkább elszigetelten jelentkeznek ilyen igények, ami megnehezíti kerékpárutak hálózattá alakítását. Külön figyelmet érdemel az a törekvés, mely a Szigetközi és Hansági települések közötti kerékpárút hálózatra fektet hangsúlyt. Az elszigeteltség kiküszöbölése megfelelő koordináció esetén lehetséges lenne, amit azonban a települések közötti verseny megnehezít.

1.4. Az antropogén terhelések csökkentésére irányuló közlekedési nagyberuházások megvalósítása intézkedés alatt tervezett nagy beavatkozások általában nem települési, illetve kistérségi finanszírozásból létesülnek. A jelen tanulmányban szükséges beavatkozásnak ítélt híd és települési elkerülő út építése, valamint az elővárosi vasutak fejlesztése a települések akciótervében szerepel. A felmerülő hídtervezésre és -építésre vonatkozó igény lefedi jelen tanulmány által meghatározott szükséges projekteket. Az akciótervekben megjelenő elkerülő úti igények néhol túlzók (kisforgalmú alacsonyrendű utakon), ahol pedig indokolt lenne, nem jelenik meg (vagy nincs akció terve ezeknek a településeknek).

Tanulmányunk által a terület turisztikájának fellendítéséhez szükséges gyorsforgalmi út építés államilag koordinált, így befolyásolására nincs mód. Szükséges lenne a vasúti pályák állapotának javítása, de ez sem kistérségi vagy települési léptékű elhatározás.

A budapesti agglomeráció napi munkába járása által okozott közúti forgalom antropogén hatásainak csökkentésére a települések akciótervében a P+R és a vízi tömegközlekedés fejlesztése is szerepel, de csak elvétve és nem koordináltan.

egyik fontos pillérét adja. A kistérségi cselekvési tervek e két éves időszakban nem, vagy igen csekély mértékben tartalmaznak ilyen jellegű fejlesztési elképzeléseket, így a kitűzött turizmusfejlesztési célok eléréséhez feltétlenül javasolt a következő két éves tervidőszakban a kereskedelmi – szolgáltató szektor és a kisvállalkozások szerepének erősítését szerepeltetni.

Az intézkedéshez tartozó beavatkozások: forrásokhoz való hozzájutás segítése turisztikai szolgáltató vállalkozások számára, képzés, üzleti tanácsadás, technikai segítségnyújtás, turisztikai klaszterek, piaci kapcsolatok létrehozása, innovatív fejlesztések támogatása. A kistérségi cselekvési tervek nem tartalmaznak kapcsolódó projekteket

II.2. Tájtermékek turisztikai terméké fejlesztése intézkedés

A helyi adottságokhoz alkalmazkodva a koncepció célul tűzi a tájtermékek turisztikai terméké fejlesztését, mely a kistérségi cselekvési tervek e két évre szóló elképzelései között nem, illetve igen kis mértékben szerepel. Az egyedi tájjellegű termékek lehetőséget kínálnak a nagyvárosok, népszerűbb parti üdülőterületek mellett a kisebb, ma még kevésbé vonzó háttértelepülések turisztikai programhálóba történő bekapcsolására is. A Duna mentén előforduló egyedi termékek, agráradottságok közül megemlítendők a Pannonhalmi, Szekszárdi, Hajós-Bajai, Ászár-Neszmélyi borvidékek termékei, a Szobi kistérség bogyós gyümölcsei, a Tahitótfalui eper, a Kalocsai fűszerpaprika, a Dunai hal (pl. Baja), a Gemenci vad, a Hartai kolbász.

A tervezett beavatkozások közül a Helyi termékpiac kialakítását, egyedi termékek márkavédelmét, korszerű helyi feldolgozó üzemek létesítését és a tájtermékre szerveződő termelői értékesítési szövetkezők támogatását elsősorban az ÚMVP keretéből lehet megvalósítani. A kistérségi cselekvési tervekben nem szerepelnek a mezőgazdasághoz és vidékfejlesztéshez kapcsolódó projektek. A vertikum kiépítését, fejlesztését, működtetését azonban a következő két éves tervezés keretében célszerű figyelembe venni.

Az intézkedés ötödik beavatkozási területe a tájjellegű termékek agro,- gasztro,- borturizmushoz, falusi turizmushoz kapcsolását jelenti, amelyhez Mohácson, Lánycsokon és Szekszárdon tervezett borturizmus fejlesztését célzó projektek kapcsolódnak.

II. 3. Turisztikai desztináció menedzsment szervezet létesítése, működtetése, II.4. Adottságokon alapuló arcuattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése és elektronikus turizmus marketing fejlesztése c. intézkedésekbe illeszthető kistérségi akciótervek nem, vagy igen csekély mértékben kerültek kidolgozásra annak ellenére, hogy a kistérségi vizsgálatokra alapozott, Duna mentére elkészült vizsgálat több térségben is kimutatta ennek hiányát (honlapok, turisztikai irodák). A továbbiakban, a következő két éves tervidőszakban feltétlenül javasolt a koncepció intézkedési leírásában kifejtett térségi-kistérségi image megteremtése és propagálása, valamint a turisztikai termékek, programcsomagok kiajánlása. A jó marketing tevékenység – ezen belül a növekvő igényt mutató e-marketing – a térség bevételeinek növekedését pozitívan befolyásolja, hozzájárul a versenyképesség megteremtéséhez.

II.5. Életminőséget javító és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása intézkedéshez Mellékútfejlesztés, építés tervezett beavatkozással leginkább a Mohácsi és Ercsi kistérségek akció terve van összhangban, a többi kistérség csak kis számú és egymástól független fejlesztési igényt fogalmaz meg.

A belterületi utak, járdák felújításá-t a Duna menti 316 település közül 173 célul tűzte ki az elkövetkező akcióidőszakban. Különösen nagy hangsúlyt kapott a kérdés a Komáromi, Szobi,

Váci, Szentendrei, Ráckevei, Ercsi, Adonyi, Dunaújvárosi, Kunszentmiklósi, Kalocsai, Mohácsi és Baja kistérségekben.

A vizsgálati területen a felszíni és felszín alatti vizeket elsősorban a kommunális szennyvizek terhelik, ennek megfelelően a szennyvízkezelés megoldásával egészségesebb és vonzóbb környezeti állapot alakulhat ki a Duna mentén. Az alacsony csatornázottság (a közcsatorna hálózatba kapcsolt lakások aránya 60 % alatti) a Kalocsai, Budaörsi, Bajai, Szobi és Kunszentmiklósi kistérségben jelent gondot. Ezen kistérségek cselekvési terveit vizsgálva megállapítható, hogy a Budaörsi kistérségben nem; a Kalocsaiban, Szobiban két településnél; a Kunszentmiklósiban egy településnél; míg a Bajaiban a települések többségénél megjelenik a szennyvízkezelés kérdésének megoldása. A szennyvízkezelés hangsúlyos elem ezen kívül a Szentendrei, a Ráckevei, a Paksi, Szekszárdi és Mohácsi kistérségekben.

Az ivóvízminőség javítást 2009 decemberéig (201/2001. kor. Rend.) 57 településen kell elvégezni a Duna mentén, amelyek közül 9 település jelzett ivóvízminőség javítási projektet a kistérségi cselekvési tervekben. Ezen kívül 23 település tervezi az ivóvízhálózat bővítését, felújítását, az ivóvízminőség javítását a következő két éves tervek között. Az alapvető infrastruktúrahálózat fejlesztéseként Pilisszentlászló gázellátás kiépítését tervezi.

A település rehabilitáció, parkkialakítás, közvilágítás fejlesztése minden településen szükséges lehet, mindenhol az életminőség és a turisztikai fogadóképesség javítását szolgálja. Ennek ellenére e beavatkozáshoz köthető projektet csupán 27 település tervez a következő 2 évben, amelyek között megtalálhatók a nagyobb városok – Komárom, Tata, Esztergom, Pomáz, Szentendre, Vác, Fót, Dunakeszi, Dunaharaszti, Tolna, Kalocsa, Szekszárd és Baja –, valamint a kistérségek, elsősorban a Győri, Komáromi, Tatai, Szobi, Váci, Szentendrei, Ráckevei, Paksi és Mohácsi kistérségből.

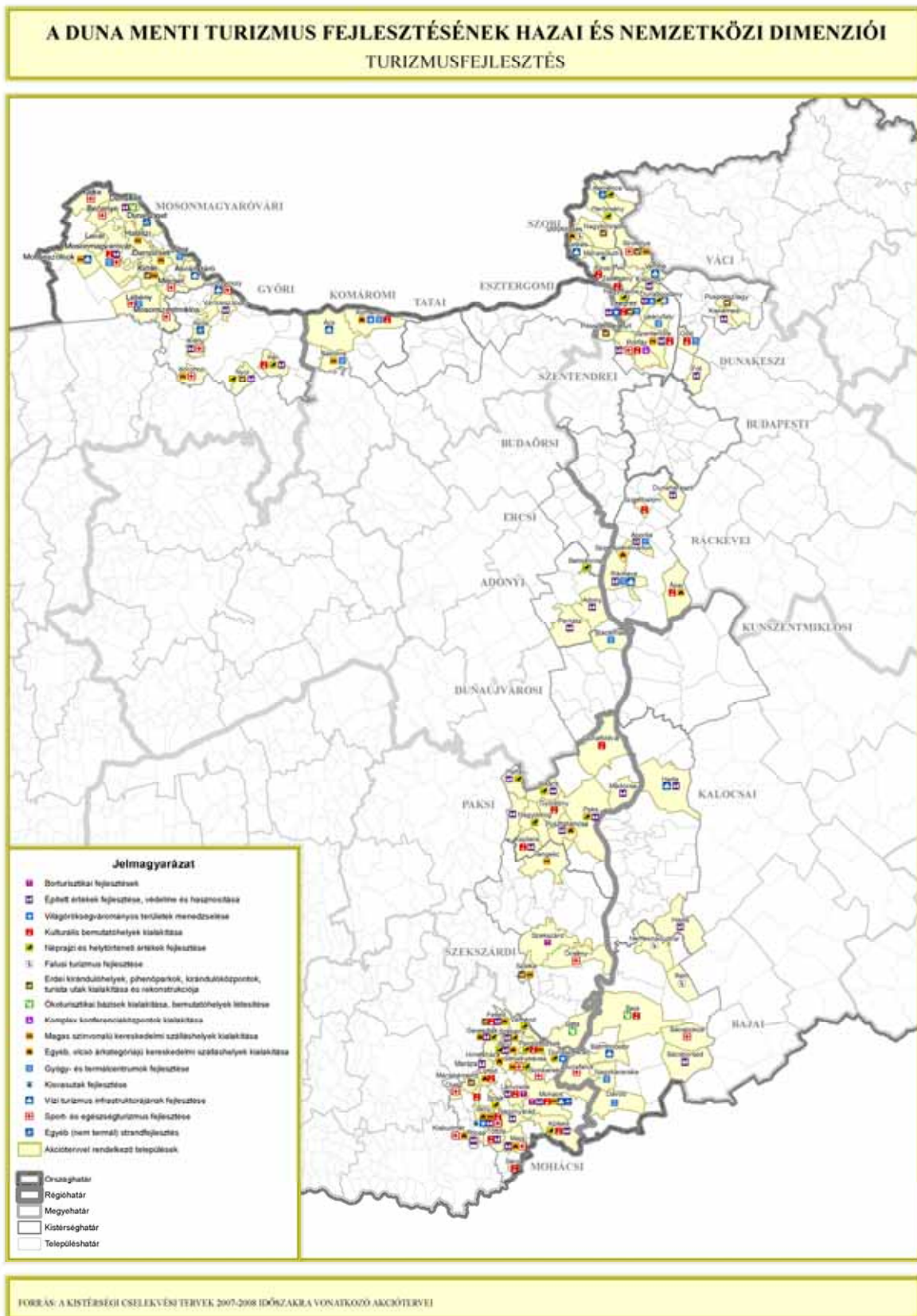
A helyi tömegközlekedés feltételeinek javítását tervezik elsősorban a buszmegállók fejlesztésével Tolna, Mohács, Gara, Érsekcsanád és Fajszi településeken. A tömegközlekedés általános fejlesztését arányozták elő a Szentendrei kistérségben Dunabogdány és Pomáz települések és az Ercsi kistérség. A beavatkozás elsősorban a budapesti agglomerációban fontos az életminőség javítása érdekében, ennek ellenére az összekapcsolódó fejlesztések hiányoznak a térségből.

A kistérségi cselekvési tervekben 16 település tervezi sport- és szabadidőközpontok kialakítását. Az érintettek közül 9 a budapesti agglomerációban található.

A kistérségi cselekvési tervekbe 58 település építette be a szolgáltató intézmények (művelődési intézmények, közösségi terek, egészségcentrumok, piac) fejlesztésére irányuló projektjeit. Ezeket - Komárom és Dunaharaszti kivételével - elsősorban kistérségekbe tervezték.

IX.3. Turizmusfejlesztésre irányuló projektek

III.1. Épített örökségi és kulturális értékek bemutatásának fejlesztése intézkedés

A kulturális értékek megőrzése, hasznosítása, fejlesztése tekintetében a Duna menti térség koncepciója és a kistérségi akciótervek beavatkozási javaslatai többé-kevésbé összhangban vannak, eltérés elsősorban a területi megoszlásban tapasztalható. A térségben számos vár, várom, történelmi emlék, kastély, kúria, székesegyház, kegytemplom és zarándokhely, hazánk híres szülötteinek szülőháza, lakhelye, valamint múzeum, helytörténeti gyűjtemény, színház található, melyek látogatottsága ismeretlensége és esetenként leromlott állapota miatt elmarad a kívánatostól.

A felső Duna-szakasz fejlettségi mutatói általában erősebbek a fővárostól délre eső szakaszénál, azonban a Tatai és Esztergomi kistérség e két évre eső, hiányzó fejlesztési elképzelései szembeesnek. A kijelölhető és fejleszthető értékek közül megemlítenők többek között a római kori kőbányák és a Csokonai emlékek Dunaalmáson, Dunaszentmiklós lyukpincéi, a Tekevár Kocson, a hajóskanzen Neszmélyen, a Tatai Öregvár, Péliföldszentkereszt zarándokhely, Esztergomi bazilika, Kincstár, Keresztény múzeum, a Kernstok galéria Nyergesújfalun, Római erőd maradványa Pilismaróton, bálványprések Süttön.

A középső és alsó Duna-szakaszon tapasztalható alacsonyabb turisztikai vonzerő alacsony fejlesztési kedvvel párosul. Nem született projektjavaslat sok kulturális érték tekintetében. A következő két éves tervezési időszak számba vehető kulturális alapadottságai közül a teljesség igénye nélkül kiemelhető a Brunszvik kastély Martonvásáron, az Árpád kori régészeti park Budaörsön, a Magyar Földrajzi Múzeum Érden, Zámorhegyi remeteség Pusztazámoron, régészeti park Százhalombattán, pincesor Tárnokon, Mondbach-kúria és gőzmalom, Római Kőtár és Romkert Dunaújvárosban, pincesor, ófaló Rácalmáson, Petőfi emlékhely Dunavecén, Selyem-tanya Kunszentmiklóson, Faluközpont Szalkszentmártonban, Pataji Múzeum Dunapatajon, pincefaló Hajóson, Főszékesegyház, Páparika múzeum Kalocsán, pincefaló Solton, tájház Decsen, sörégyártó torony Kölesden, Apponyi-kastély Medinán, pincefaló Sióagárdon.

Az épített és kulturális örökség megőrzésére az adottságokhoz képest nem kellő hangsúly helyeződött az Ercsi, Budaörsi, Dunaújvárosi, Kunszentmiklósi, Kalocsai és Szekszárdi kistérségben, ellenben igen aktív, gazdag projektelemekben a Mohácsi kistérség.

A kulturális értékek, rendezvények lehetőséget kínálnak a nagyvárosok, népszerűbb parti üdülőterületek mellett a kisebb, ma még kevésbé vonzó háttértelepülések turisztikai programhálóba történő bekapcsolására is.

A kistérségi cselekvési tervek az alábbi beavatkozások tekintetében terveznek projekteket:

Épített értékek fejlesztése, védelme és hasznosítása (Lébény, Mosonszentmiklós, Dunakiliti, Vámoszabadi, Ikrény, Kisoroszi, Visegrád, Dunabogdány, Szentendre, Pomáz, Kisnémedi, Fót, Dunaharaszti, Ráckeve, Áporka, Adony, Perkáta, Harta, Madocsa, Pálfa, Bikács, Paks, Pusztahencse, Kajdacs, Hajós, Bácsborsód, Feked, Geresdlak, Szebény, Szúr, Maráza, Lánycsók, Kölked, Bóly, Mohács, Majs, Pócsa.)

Világörökségvárományos területek menedzselése (Komárom, Dunabogdány, Visegrád, Dunaszekcső, Bóly)

Kulturális bemutatóhelyek kialakítása

A helyi tradíciók turisztikai termékként való kínálására alkalmas bemutatóhelyek kialakítását több település is tervezi. Kiemelkedik a Mohácsi kistérség, ahol a legnagyobb arányban pályáznak a települések ilyen témában (Feked, Palotabozsok, Liptód, Lánycsók, Mohács, Kölked, Sárok, Töttös, Bóly). A Szobi kistérségben (Szob, Zebegény), a Szentendrei kistérségben (Visegrád, Szentendre, Pomáz) és a Paksi kistérségben (Dunaföldvár, Györköny,

Kajdacs) magas még a kulturális turizmus területén akcióttervet benyújtó települések száma. Ezen kívül még egy-egy szórtan elhelyezkedő település (Pér, Komárom, Göd, Szigethalom, Apaj, , Baja) rendelkezik elképzeléssel a települése, térsége kulturális értékeinek bemutatása terén. Az akcióttervek a koncepció *III.2 Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése* c. intézkedésébe illeszthető, mely a kulturális, falusi és gasztroturizmus attrakciónövelését eredményezi.

III.2 Helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztése, rendezvények népszerűsítése

Az intézkedéssel összhangban lévő másik akciótterv tematika a néprajzi és helytörténeti értékek fejlesztése, mely a tágabb környezetű, tájakat átfogó kulturális örökség megőrzésének kifejezése a térségi együttműködésekkel létrejövő közös rendezvények, kulturális találkozók, kulturális tematikus utak kialakítása révén. A Mohácsi kistérség települései (Véménd, Szébeny, Geresdlak, Palotabozsok, Szúr, Szajk, Kölked) a legaktívabbak a kulturális örökség megőrzésében és élővé tételében. Ezen kívül még számos település (Nyúl, Pér, Kemence, Perócsény, Nagymaros, Dunabogdány, Beloianisz, Pálfa, Bikács, Paks, Nagydorog) szándékozik a hagyományait ápolni, megismertetni, ezáltal átörökíteni.

III.3 Természetközeli turizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése intézkedéshez

A falusi turizmus fejlesztésé-t több település tervezi, a Szobi kistérségben Ipolytölgyes, a Bajai kistérségben Nemesnádudvar és Rém. Ezen gyűjtőfogalommal illetett fejlesztések alatt a falusi szállásadás és vendéglátás infrastruktúrájának, attrakcióinak és szervezési feladatainak javítása értendő. A falusi turizmushoz kapcsolódó szállásférőhely-bővítés, erdei kirándulólhelyek vagy néprajzi és helytörténeti értékek fejlesztése témakörében kidolgozott akcióttervek már konkrétabb célokat fogalmazznak meg a Duna menti térség jelentős számú településében. Így összességében a falusi turizmus fejlesztésében a fent említett három településnél jóval többen érintett, azonban hiányzó elemnek tekintendők – más intézkedésekbe sorolva - falusi vendéglátók képzettségére, nyelvtudására (VI.1. intézkedésben), vendégasztal terjesztésére, a minőségbiztosításra vonatkozó beavatkozások.

Erdei kirándulólhelyek, pihenőparkok, kiránduló központok, turista utak kialakítása és rekonstrukciója beavatkozási területen a természetjáró (bakancsos) turizmus infrastrukturális feltételeinek javítását a jellegzetesen a dunakanyari települések, a hegyvidéki területeiken tervezik (pl. Visegrád, Pilisszentkereszt, Nagyörzsöny). Emellett a megjelenik még a Szekszárdi-dombság, Baranyai-dombsági területeken is (pl. Szálka, Feked) a természetjárás népszerűsítése céljából. A síkvidéki Felső és Közép Duna szakasz mentén szinte teljesen hiányzik, habár a természeti környezet kedvező feltételeket biztosít a természetközeli turizmus ezen ágának. A települések leginkább erdei kirándulólhelyeket, pihenőparkokat, kiránduló központokat, turista utakat terveznek kialakítani és felújítani.

Ökoturisztikai bázisok kialakítása, bemutatólhelyek létesítése: a térségben előforduló számos védett természeti terület, hegyek, erdőségek az ökoturizmus számára jelent kínálatot, melyet a települések is kezdenek felismerni és kapcsolódva a nemzeti parki fejlesztésekhez, saját erőt is hozzáadva tervezik ökoturisztikai bázisok kialakítását, bemutatólhelyek létesítését. Az érintett települések Szigetközhez és Gemenchez kapcsolódnak, Dunasziget, Ásványráró, Bata és Baja. Az erdei iskolák rendszerének fejlesztése az iskolai képzéssel kapcsolatos akcióttervek keretében kerültek előtérbe (VI.2. intézkedésben).

III. 6. A főváros turisztikai vonzerejéből származó előnyök kiterjesztése az agglomeráció területére intézkedéshez

Az ország legkeresettebb turisztikai célterülete – a Balaton mellett – a főváros. E kedvező földrajzi helyzetből azonban az agglomeráció jelenleg nem profitál kellő mértékben.

A Duna menti térség koncepciója szerint figyelmet érdemlő tény a kistérségi cselekvési tervekben nem, vagy csak nyomokban jelenik meg, javasolt tehát a következő két éves tervidőszakban az alábbi beavatkozási lehetőségek számba vétele: Főváros és környéke komplex programok szervezése, kijánlása mindössze két – az agglomerációba már nem tartozó – de agglomerálódó területen elhelyezkedő településen tervezett programcsomag (Apaj, Dömsöd). A színvonalas szálláshelyek létesítése az agglomerációban; reklámok, hirdetések, tájékoztató kiadványok készítése, terjesztése; turisztikai információs és szervező irodák ajánlatainak kiszélesítése a fővárosi agglomerációra beavatkozásokhoz a kistérségi cselekvési tervekben projektötletek nem kapcsolódnak.

III.7. Közlekedési gócpontok közelében az üzleti/konferenciaturizmus feltételeinek javítása intézkedéshez

Komplex konferenciaközpontok kialakítása: A dinamikusan fejlődő ipar üzleti-, konferencia-, incentiv turizmust nem támasztják alá a kistérségi akciótervek, a települések közül csak egy tervezi konferenciaközpont kialakítását. A koncepció tervezett beavatkozásai így hiányoznak az akciótervekből. Sem konferenciatermek korszerűsítéséről, bővítéséről, sem újak kialakításáról nincs települési elképzelés. A vizsgálatban megállapítottak szerint a Dunakanyarban (Visegrád), a Soroksári-Duna-ág mentén (Ráckeve) és a fővárosból kivezető közlekedési útvonalak mentén (Budaörs, Dunakeszi, Göd) Budapest közelsége lehetővé teszi az üzleti idegenforgalom tovább fejlődését, Győr és Dunaújváros környékén pedig ennek kialakulását.

IV.1 Differenciált szálláskínálat megteremtése intézkedéshez

Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek kialakítása-t felölelő akciótervek magas száma a térség ilyen irányú hiányosságát mutatja. Ezen belül főként a térség szállodai-éttermi kapacitása és minősége nem elégséges. A szálláshely kialakítás speciális eleme a gyógy- és élményturizmusra alapozott komplex szolgáltatásokat nyújtó szálláshelyek biztosítása. Az érintett települések között megtalálhatóak a már ilyen szálláshellyel rendelkezők (Tengelic, Somberek), melyeknél a további bővülés és minőségi megújulás a cél, valamint az országos és nemzetközi piacra belépni szándékozó települések (Bóly, Koroncó), ahol a minőségi szálláshely kialakítás az attrakció minőségi hozzáférhetőségét segíti.

Egyéb, olcsó kategóriájú szálláshelyek kialakítása: A differenciált szálláshelyek kialakításán belül az olcsó kategóriájú szálláshelyek fejlesztése - falusi vendégházak, kempingek, ifjúsági szálláshelyek - a fiatalok és családok üdülés számára kiemelt jelentőségű. Speciális elemként a lovas panziók, a vadászházak, lakóhajók, gátórházak, és horgásztanyák parti mobil faházak színesíthetik a szálláshelyek körét, melyek az akciótervekben már kevésbé jelentkeznek. Azokban több, főként vízparti (Darnózseli, Kimle, Halászi, Komárom, Ipolytölgyes, Szigetszentmárton) ill. a Mohácsi kistérség (Liptód, Kisbudmér, Majs) települései jelennek meg.

IV.2 Termálfürdők és azokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése intézkedéséhez

Gyógy- és termálcentrumok fejlesztése: a gyógy- és termálcentrumok fejlesztése a már meglévő, s részben újonnan kiépült termálfürdők, termálstrandok további korszerűsítését, szolgáltatásainak bővítését jelenti a koncepcióhoz is kapcsolódva. A Mosonmagyaróvári kistérségben Mosonmagyaróváron, Komáromi kistérségben Komáromban és Bábólnán, a

Szentendrei kistérségben Visegrádon és Leányfalun, a Ráckevei kistérségben Ráckevén és Áporkán, az Adonyi kistérségben Rácalmásán, valamint a Bajai kistérségben Nagybaracskán és Dávodon terveznek fejlesztéseket. A meglévőknél nemzetközileg is versenyképes termál gyógy- és élménycentrummá alakulás a cél, míg az újonnan kiépülőknél a térségi, országos vonzerő kialakítása. A koncepció által meghatározott beavatkozásokkal és helyszínekkel az akciótervek összhangban állnak, egy-egy település kivételével (Göd, Százhalombatta, Pilismarót), melyeket a vizsgálat alkalmasnak és szükségszerűnek tart a termálfejlesztésre.

IV.3. Főváros környéki nagybefogadó képességű szabadidő és turisztikai központok kiépítése a közlekedési csomópontokban intézkedés

Komplex szabadidő-, szórakoztató- és sportközpontok kialakítása (területi opciók: Dunakeszi, Százhalombatta térsége, Csepel-sziget M0-ás menti sávjában) beavatkozási területen nincsenek akciótervek, illetve a településeken tervezett szabadidőközpontok nem a fenti funkciót szolgálják, így ezek megvalósítása továbbra is fontos cél marad.

IV.4. Megszűnő és keskenynyomtávú vasútvonalak turisztikai hasznosítása intézkedéséhez

Kisvasutak fejlesztése: A keskenynyomtávú vasútvonalak fejlesztése a kistérségi akciótervekben két településen – Márianosztrán és Bólyon – jelenik meg, mely a koncepcióhoz kapcsolható.

Márianosztra fejlesztési elképzelése és számos civil szervezet által is támogatva a Nagyörzsöny-Szob újjáépülő keskenynyomtávú vasút összekötését célozza meg, a hiányzó Márianosztra-Nagyirtáspusztá szakasz kiépítésével. Bólyon idegenforgalmi célú lóvontatta kisvasút kiépítését tervezik.

Az akciótervek nem tükrözik teljes körűen az intézkedés tervezett beavatkozásait. Gyakorlatilag a szüneteltetésre, távlatban megszüntetésre javasolt vasútvonalak közül egyik vonalszakasz idegenforgalmi célú hasznosítását, üzemben tartását sem vállalják fel a települések, kistérségek.

IV.5. Aktív turizmus feltételeinek fejlesztése intézkedéséhez

A koncepció intézkedésébe illeszkedő vízi turizmus infrastruktúrájának fejlesztése csak kevés település akciótervében jelenik meg fejlesztési célként. Ezek: Győrzámoly, Ács, Kemence, Letkés, Verőce, Dunabogdány, Ráckeve, Harta, Bátmonostor, Mohács. Tekintettel arra, hogy a Duna menti turizmus egyik húzóágazata lehetne a víziturizmus és a vizsgálat is elmaradottnak állapította meg az infrastrukturális alátámasztottságát (kikötők, pihenők, szálláshelyek, higiénés helyek), több településen lehetne és szükséges volna ezek kiépítése, fejlesztése a következő ciklusban.

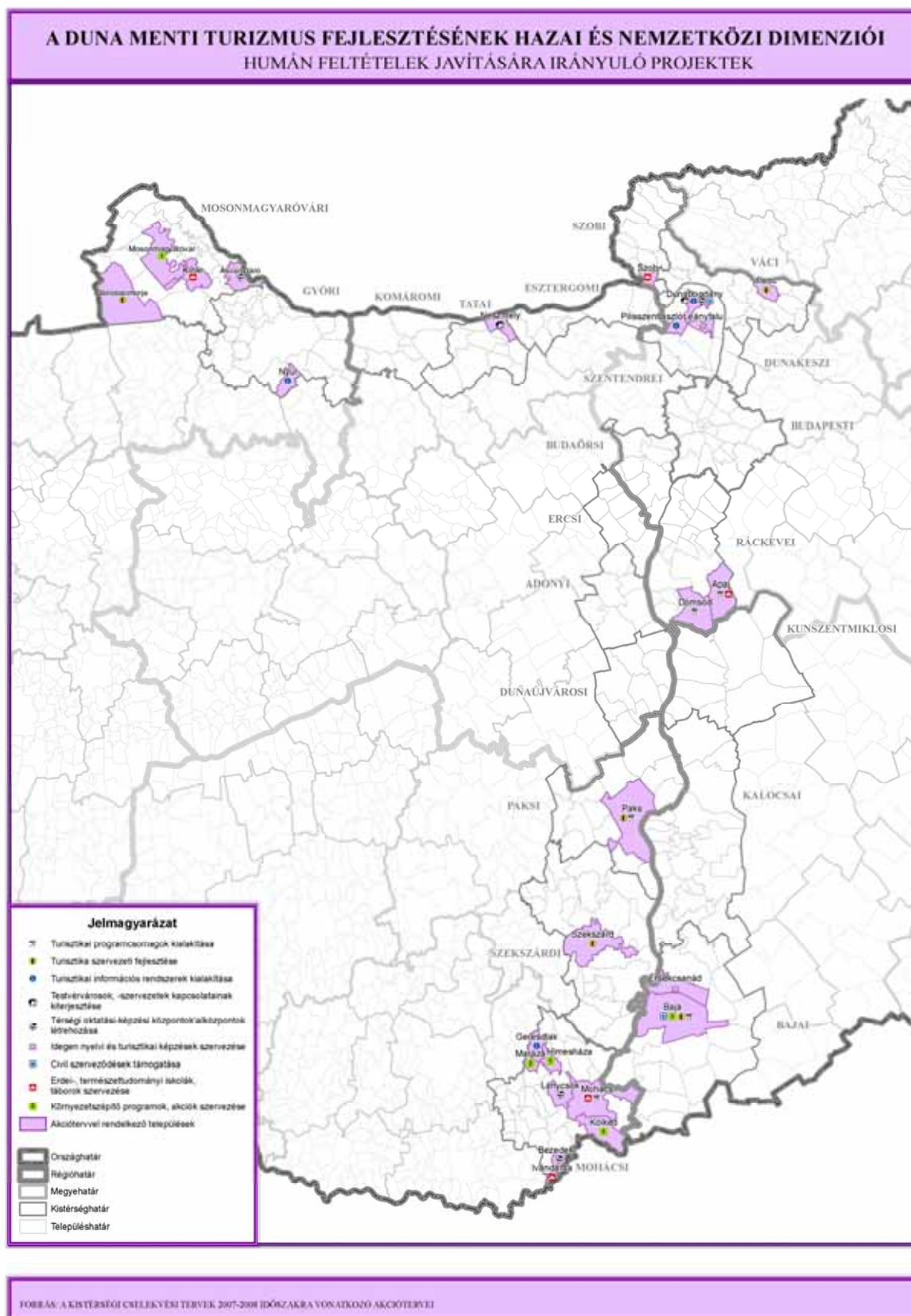
Sport- és egészségturizmus fejlesztése

Az intézkedéshez tartozó egyéb sportturizmus formák a lovas, vadász, horgász, vízisí, golf, repülősport és terepautózás infrastrukturális feltételeink kiépítését, rendezvények szervezését tekintik a települések elérendő célnak az akciótervek kidolgozása során. Jellemzően nem a vízparti települések gondolják ezt a fejlesztési irányt dominánsnak a turizmuson belül, hanem inkább az ún. háttértelepülések (Ikrény, Koroncó, Szokoló, Pomáz, Bácsbokod, Kisbudmér). Leggyakoribb támogatandó tevékenységek a lovas, horgász és golf turizmus terén jelentkeznek. (A kerékpárút fejlesztés az I.3. intézkedésben).

Egyéb (nem termál) strandfejlesztés

A fürdő turizmus érdekében a strandok karbantartása, infrastrukturális fejlesztése több helyen megoldandó feladat, ill. újabb szabad strandok kialakítását tervezik a települések (Abda, Kemence, Mohács).

IX. 4. Humán fejlesztésre irányuló projektek

A koncepció által megfogalmazott intézkedések a hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztését, a fejlesztési programok megalapozottságának növelését, monitoring rendszerének kiépítését, a turisztikai és nyelvi képzések erősítését, valamint a társadalmi környezettudatosság növelését javasolják. A 2007-08 időszakra vonatkozó kistérségi cselekvési tervek elsősorban az alábbi beavatkozások mentén terveznek projekteket.

V.1. Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése intézkedés

Testvérvárosok, -szervezetek kapcsolatainak kiterjesztése: mindössze egy településen tervezett a térségben (Dunabogdány).

A Duna menti sajtótermékek rendszeres megjelenítése, valamint a Közös hazai és nemzetközi projektek kidolgozása beavatkozásokhoz a cselekvési tervekben nincsenek kapcsolódó projektek.

A hiányzó projektek tartalmát a koncepció a Duna menti transznacionális programba javasolja beépíteni.

V.2. Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi, gazdasági, környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése intézkedéshez nincsenek kapcsolódó projektek.

A javasolt beavatkozási területeket az akciótervek nem tartalmazzák

- A Duna mentére vonatkozó programok társadalmiasítása, helyi sajtóban való megjelenítése
- Duna konferenciák, előadássorozatok szervezése
- Fejlesztésekkel kapcsolatos ötletpályázatok megvalósítása
- Társadalmi monitoring rendszer létrehozása
- Gazdasági monitoring rendszer létrehozása
- Ökológiai monitoring rendszer létrehozása
- Környezetvédelmi monitoring rendszer kialakítása

A hiányzó projektek tartalmát a koncepció a Duna menti transznacionális programba javasolja beépíteni.

VI. 1. Turisztikai és nyelvi képzések erősítése intézkedés

Turisztikai, idegen nyelvi képzések szervezése négy településben tervezett a 2007-08 időszakban (Penc, Paks, Szekszárd, Baja). A koncepció javaslata szerint több térségben indokolt ezek elindítása, célszerűen elsősorban a turisztikai szempontból frekventált, és még foglalkoztatottsági gondokkal is küzdő kistérségek központjaiban (Mohács, Kalocsa), illetve több településén).

Térségi oktatási-képzési központok/alközpontok létrehozása a Mohácsi kistérség két településében (Lánycsók és Bezedek) jelenik meg projektként. E központokban a következő akcióterv ciklusban turisztikai és idegen nyelvi képzéseket is lehet szervezni. További központok kialakítására van szükség elsősorban az alacsony foglalkoztatottságú kistérségekben (Szobi, Kiskunfélegyházi, Kalocsai, Bajai).

A Vállalkozói ismeretek, menedzser képzések elindítása beavatkozáshoz a kistérségi cselekvési tervek nem kapcsolnak konkrét projekteket a 2007-08 időszakra, viszont horizontális javaslatként több fejlesztési programban is megtalálható.

Az oktatás-képzés és gazdasági szereplők közötti szerződéses gyakornoki rendszer bevezetése nem szerepel az akciótervekben.

VI.2. Társadalmi környezettudatosság növelése intézkedés

Erdei iskolák, természettudományos táborok szervezése négy településen (Szob, Apaj, Mohács, Ivándárda) öltött projekt formát. Ennek kiterjesztése széles körben célszerű, és elsősorban a védett értékekkel rendelkező területeken szükséges felkészülni a táboroztatásra megfelelő fogadási feltételekkel.

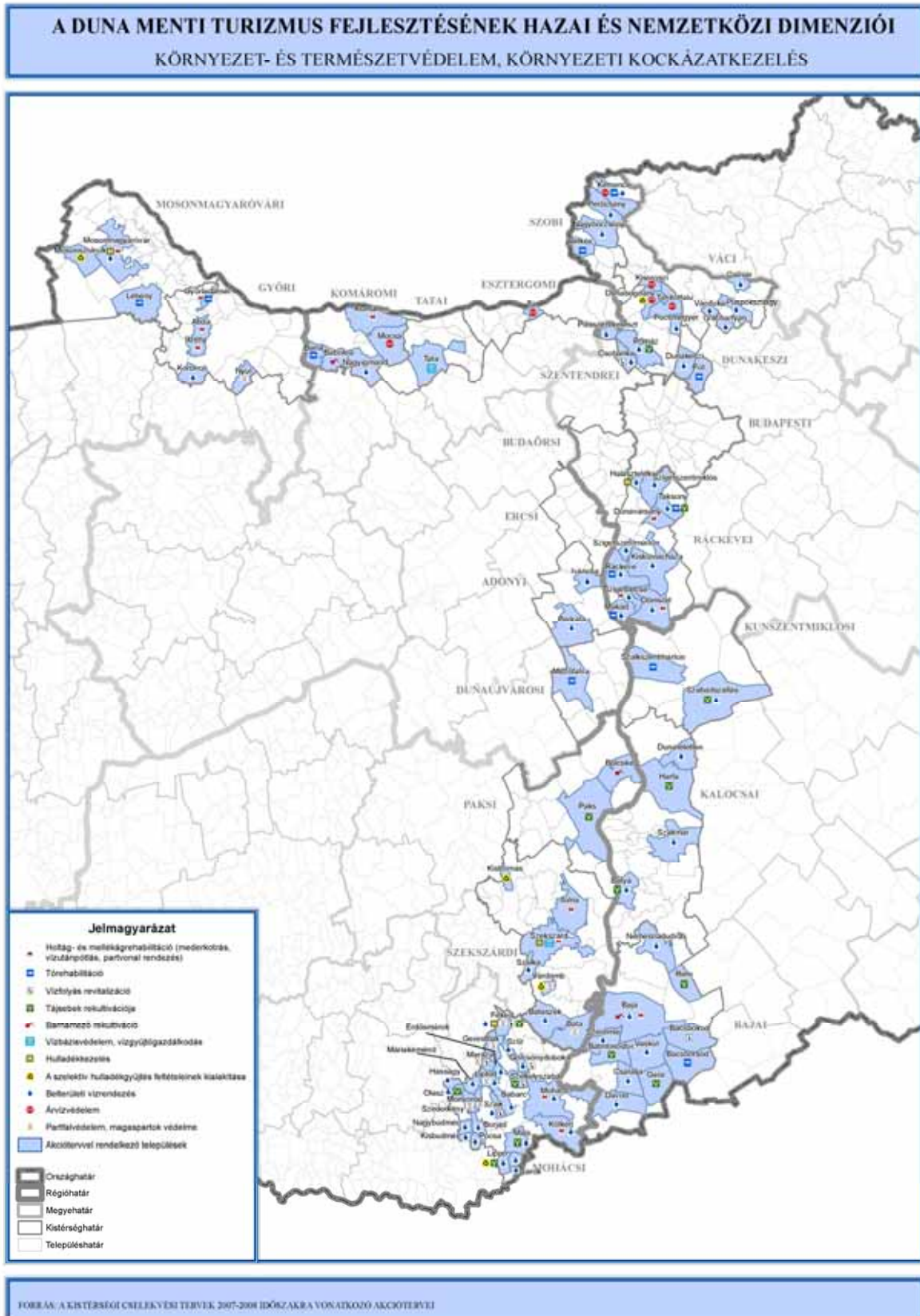
Környezetvédelmi, természettudományi oktatás szervezése és Ismeretterjesztő előadások, rendezvények szervezése beavatkozások nem szerepelnek a dokumentumok között.

Környezetszépítő programok, akciók szervezése négy dél-dunai település (Baja, Maráza, Himesháza, Kölked) szándékai között kapott helyet, bár valószínűleg ennél több helyen is többé-kevésbé rendszeres. A beavatkozás azokat a további településeket kívánja támogatni, amelyeknek e feladat megvalósításához külső segítség szükséges.

Civil szerveződések támogatása mindössze két település (Dunabogdány, Baja) projektje. Biztos, hogy ennél több figyelmet, szélesebb körben célszerű fordítani e beavatkozás támogatására.

IX.5. Környezet- és természetvédelem, környezeti kockázatkezelésre irányuló projektek

III.4. Holtágak, mellékágak és szigetrendszerek rehabilitációja, bemutatása, fenntartható turisztikai hasznosítása intézkedés

A holtágak, mellékágak rehabilitálása, fenntartható hasznosítása környezetvédelmi, természetvédelmi és turisztikai szempontból is fontos kérdés. A vizsgálati területen található 37 holtág és 53 sziget és mellékág közül összesen 11 esetében terveznek beavatkozást a kistérségi cselekvési tervekben. A programidőszak végéig időarányosan teljesíthetők e – turizmus vonzerejét növelő - beavatkozások.

III.5. Tavak rekultiválása és turisztikai célú hasznosítása intézkedés

A tervezési területen összesen 13 projektjavaslat született a kavicsbányatavak, halastavak, tározótavak rendezésére, horgász és vízi sport célú hasznosítására.

VII.1. Természeti és ökológiai értékek védelme, fenntartása intézkedés

Az intézkedés keretében fontos feladat az élőhelyvédelem, -helyreállítás, -fejlesztés, és az élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése, ezek a tevékenységek a KEOP keretében kerülnek megvalósításra, így kistérségi cselekvési tervekben nem szerepeltek. A természeti környezet megőrzéséhez a mezőgazdaság komoly hatással van, a természetközeli gazdálkodás elterjesztése a UMVT keretében történik, ezért a kistérségi cselekvési tervek szintén nem említik.

A síkvidéki területeken elsősorban a belvízelvezetést és öntözést szolgáló csatornák, a Börzsöny, Visegrádi- és Budai-hegység területén időszakos vízfolyások jellegzetesek. Általánosan mindkét vízfolyás típusra jellemző az erősen ingadozó vízjárás, a szennyezett, igen szennyezett vízminőség, a rendezetlen partvonal, degradálódott part menti élőhelyek megléte. Az elkövetkező két évben tervezett cselekvési tervekben a Mohácsi kistérségben 5, a Bajai és a Szentendrei kistérségben egy-egy ilyen vízfolyás revitalizációja tervezett.

VII.2. Táj értékek mentén kialakuló határon átnyúló kapcsolatok, programok kialakítása intézkedés

Az alábbi tervezett beavatkozások nem szerepelnek a kistérségi cselekvési tervekben, megvalósításuk sok esetben a nemzeti park igazgatóságok tevékenységéhez köthető. Ezek megvalósítására a Duna menti transznacionális program keretében lehet javaslatot tenni.

- Határon átnyúló természetvédelmi programok kialakítása
- Naturparkok létrehozása
- Nemzetközi faj- és élőhelymentő programok kialakítása

VII.3. Tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok megvalósítása intézkedés

Az alábbi tervezett beavatkozások nem szerepelnek a kistérségi cselekvési tervekben:

- Zártkertek, üdülőterületek rendezési, szabályozási tervének elkészítése
- Tájképjavító fásítás

Tájsebek rekultivációja tervezett projektek között elsősorban a felhagyott vagy illegális személtlerakók rendezése szerepel. A tervezési térségben 13 település tervez ilyen típusú beruházást. A felhagyott hulladéklerakók rekultivációja sok helyen a regionális hulladékkezelési rendszer kialakítására irányuló nagyprojektek része, ami indokolja a projektek mérsékelt számát. A tájképi megjelenés javítása érdekében szükséges felhagyott bányászati tevékenység során létrejött tájsebek rendezése nem került a cselekvési tervek hangsúlyos elemei közé, egyedül Fekeden tervezik a bányagödör rekultivációját.

A Duna térségében számos felhagyott ipari terület található, amelyek rendezése, kármentesítése a mai napig nem indult el.

Barnamezős területek rekultivációjára összesen 3 projektjavaslat érkezett. A 2007-2008-as időszakban Bábolnán a belterületi ipari és mezőgazdasági telepek, Böleskén a Dunai Vasmű, Baján Duna-parti bajai textilgyár területének rendezése, kármentesítése tervezett.

VIII.1. A fejlesztésre kijelölt teherkikötők, logisztikai központok környezeti terhelésének csökkentése intézkedés

Az alábbi tervezett beavatkozások nem szerepelnek a kistérségi cselekvési tervekben:

- Tájképjavító víz felőli fásítás; Véderdők kialakítása: A koncepció egyik lényeges javaslata a folyó menti tájsebek, ipari létesítmények, logisztikai központok vízfelőli védőfásítással, illetve erdősítéssel történő takarása. Ez a vizuális szennyezés korrigálása mellett a dunai zöldfolyosó folyamatosságának biztosítását is szolgálja, ami a hajózhatóság feltételeinek kialakításával arányosan jelent majd beavatkozási feladatot..
- Teherforgalmat levezető elkerülő utak kialakítása

VIII.2. Stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése, vízminőség javító intézkedések

A térségből egy komplex vízbázis-védelmet célzó projektjavaslat érkezett, amely a Tatai Öreg-tó és az Altal-ér vízgyűjtő rehabilitációját célozza. Ezen kívül Szekszárdon tervezik új vízbázis kialakítását. A Duna menti értékes vízbázisok megőrzéséhez kapcsolódó intézkedésekre javaslat nem található a kistérségi cselekvési tervekben.

VIII.3. Gazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásának csökkentése intézkedés

Az alábbi tervezett beavatkozások nem szerepelnek a kistérségi cselekvési tervekben:

- Környezetkimélő technológiai fejlesztések
- Energiahatékonyságot növelő technológiai fejlesztések
- Környezeti kármentesítés

A regionális hulladékkezelési projektek tervezése, megvalósítása nagyberuházások keretében már elindult a tervezési területen, az érintett települések szinte mindegyike csatlakozott valamelyik programhoz. Ennek megfelelően a kistérségi cselekvési tervben a hulladékkezelésre vonatkozó projektötletek alig jelentek meg. Kivételt csupán 3 település képez Szekszárd az állati hulladékkezelés megoldását, Halásztelek és Feked a hulladékkezelés fejlesztését tűzte ki célul.

A szelektív hulladékgyűjtés feltételeinek javítása általában a regionális hulladékkezelési programok keretében történik. Ennek megfelelően a kistérségi cselekvési tervben a hulladékkezelésre vonatkozó projektötletek alig jelentek meg. Szelektív hulladékgyűjtés fejlesztését Dunabogdány, Kistormás, Várdomb, Lippó település és a Szekszárdi kistérség említi a cselekvési tervében. A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya ugyanakkor a Ráckevei, Szobi, Dunakeszi, Győri, Szekszárdi és Kalocsai kistérségekben alacsony, ezeken a területek külön figyelmet kell fordítani a szolgáltatás fejlesztésére.

IX.1. Az árvízi kockázatot és a károkat csökkentő területhasználat ösztönzése, „teret a folyónak” megoldások erősítése intézkedés

Az alábbi tervezett beavatkozások nem szerepelnek a kistérségi cselekvési tervekben, megvalósításuk a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok és a földhasználók tevékenységéhez köthető.

- Hullámtéri területeken a lefolyást biztosító területhasználat kialakítása
- Vízvisszatartó (erdők, vizes élőhelyek) területek kialakítása, kezelése
- Árvízzel kapcsolatos ismeretek átadása, lakossági tájékoztatás

- Kockázatot figyelembevevő szabályozási tervek készítése

IX.2. Ár és belvízvédelmi műszaki elemek fejlesztése intézkedés

A belterületi vízrendezés a Dunakanyar dombvidéki, hirtelen áradó patakokkal érintett és a balparti belvízveszélyes területeken lévő településeinek a legsürgetőbben megoldandó feladat. E mellett minden településen szükséges a csapadékvíz-elvezetés biztonságos megoldása, amely elsősorban a kistelepülések számára jelent gondot. A kistérségi cselekvési tervekben a kistelepülések többségében (Szobi, Váci, Szentendrei, Ráckevei, Adonyi, Kunszentmiklósi, Kalocsai, Mohácsi, Bajai kistérségekben) és egységesen a Szobi és Budaörsi kistérségben tervezett a belterületi vízrendezés megoldása az elkövetkező két év alatt.

Az elsőrendű árvízvédelmi fővonalak fenntartása, fejlesztése állami feladat, a Duna menti fejlesztések a KEOP projektjei között szerepelnek. A kistérségi cselekvési tervekben ennek megfelelően csupán néhány település: Mocsá, Kemence, Kisoroszi, Dunabogdány, Tahitótfalu és a Mohácsi kistérség (Dunaszekcső, Bár, Mohács) jelezte árvízvédelmi fejlesztési igényeit.

IX.3. Mozdásveszélyes magaspártok rendezése intézkedés

Mozdásveszélyes magaspárt a Duna mentén 22 település belterületén fordul elő, ezek közül a Szekszárdi kistérségben 3 település tervezte a partfalvédelem, magaspártok védelme projekt megvalósítását az elkövetkező két évben. Ezen kívül mozdásveszélyes pincefalak, partfalak, szurdokfalak megerősítését tervezik további 5 településen.

X. Stratégiaileg fontos koncepcionális javaslatok összefoglalása

A koncepció által felépített fejlesztési rendszerben a – különböző szintű döntéseket támogató - stratégiaileg fontos térségek, illetve beavatkozási javaslatok meghatározása szükséges a fenntartható turizmus és az optimális hozamok távlatos egyensúlya érdekében. Az itt felsorolt javaslatok nem fedik le a koncepció összes intézkedését, beavatkozásait, azonban említik azokat a tennivalókat, amelyek e multifunkcionális folyó menti térségben komplex háttérrel biztosítanak a turizmus harmonikus fejlődése számára. A célpiramison belül az egész Duna menti térségre vonatkoztatható, úgynevezett stratégiaileg fontos horizontális javaslatok közé tartoznak:

- *A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése (I.1.)*
- *A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése (I.3.)*
- *A turizmust szolgáló kis- és középvállalkozások erősítése, hálózatépítése (II.1.)*
- *Turisztikai desztináció menedzsment szervezet létrehozása, működtetése (II.3.)*
- *Az adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, elektronikus turizmus marketing fejlesztése (II.4.)*
- *Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése (V.1.)*
- *Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése (V.2)*
- *Turisztikai és nyelvi képzések erősítése (VI.1.)*
- *Differenciált szálláskínálat megteremtése (IV.1.)*
- *Az aktív turizmus feltételeinek fejlesztésén (IV.5.) belül a víziturizmus hálózatépítése*
- *Dunai árvízvédelem (IX.1.,IX.2.)*

X.1. Stratégiaileg fontos horizontális javaslatok¹⁵

A transzeurópai folyosó szerepnek megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra kiépítése (I.1.) intézkedésen belül az alábbi feladatok megoldása szükséges:

A Duna védelmi Egyezmény Nemzetközi Bizottság (ICPDR) 2007-ben megfogalmazott irányelve szerint a Duna hajózhatóságára, vízgyűjtő-gazdálkodására és a környezetvédelmére vonatkozó eu-s direktívákat össze kell egyeztetni, összehangolásuk után lehet a szükséges és fenntartható hajózhatóságot biztosító fejlesztéseket megvalósítani.¹⁶

¹⁵ A fejezetben az intézkedés beazonosítását szolgáló számozás a célpiramisban található helyét mutatja

¹⁶ „A VKI, Natura 2000 és egyéb európai közösségi környezetvédelmi és természetvédelmi előírások függvényében a hajóút-fejlesztésre vonatkozó nemzetközi egyezményekben foglalt követelmények elérhetetlenné válhatnak, ennek következtében azok felülvizsgálata felvetődhet. (...)”

A fejlesztési koncepciók megalkotása és az egyes beavatkozásokról szóló döntések meghozatala előtt szükség van stratégiai környezeti hatásvizsgálatra, (majd a konkrét beavatkozások esetén környezeti hatásvizsgálatra) a természeti tőkét is magába foglaló költség-haszon és költség-hatékonysági elemzésre, valamint megvalósíthatósági tanulmány készítésére. A gazdasági vizsgálatok különösen fontosak azokban az esetekben, amikor a belvízi hajózás a közúti szállítás helyettesítését, kiváltását célozza meg. A vizsgálatoknak a többi szállítási mód vizsgálatára is ki kell terjednie.

Magyarország álláspontja az, hogy a folyó hajózhatóságának vizsgálata mellett, a hajózás fejlesztésének egyéb lehetőségeit is figyelembe kell venni az európai uniós és egyéb nemzetközi gazdasági célkitűzések megvalósításakor, s mindezt oly módon, hogy a Duna vízgyűjtőjében a természeti értékek ne sérüljenek.” (*Duna Védelmi Egyezmény Nemzetközi Bizottsága- ICPDR kialakított állásfoglalás, Magyarország álláspontja Bp., 2007. április*)

Az ICPDR ajánlásának¹⁷ megfelelően, a Duna bizottság (DC) bevonásával jelenleg készül az a közös állásfoglalás, amely a folyami hajózhatóság és a vízgyűjtő-gazdálkodás irányelveinek összehangolását tartalmazza.

A közös állásfoglalás ismeretében javasolt egy **tárcaközi munkacsoport irányításával** felülvizsgálni a Duna magyarországi hajózhatóságának irányelveit és a jelenleg folyó hajózhatósági projekt megvalósíthatóságát is.

A Duna menti kerékpárút-hálózat kiépítése (I.3.) intézkedésen belül az EuroVelo paramétereknek megfelelő kialakítása **nem csak országos, hanem nemzetközi érdek** is. A szlovák oldal jobb kiépítettsége a folyó felső szakaszán kereslet elvonást jelent. A kistérségi akciótervek javaslata területileg szabdalt, megnehezíti a hálózattá alakítást, aminek elősegítése érdekében forráskoncentráció, ütemes megvalósítás szükséges.

A turizmust szolgáló kis- és középvállalkozások erősítése, hálózatépítése (II.1.) intézkedés **a turisztikai fogadóképesség javításának, működtetésének elengedhetetlen feltétele**, aminek támogatását nem csupán a frekvenciált turisztikai desztinációkban szükséges megvalósítani, hanem az induló vonzerő-fejlesztés, desztináció építés térségeiben is. A feladat regionális alapokból támogatandó, az önkormányzatok adókedvezményekkel is segíthetik a vállalkozásokat. A célterület az egész Duna mente, de kiemelten javasolt a folyamatot segíteni a felső Duna-szakaszon a Komáromi, a Dunakanyar kistérségei közül a Szobi, a Ráckevei-Soroksári Duna-ágban a Ráckevei, a középső Duna-szakaszon az Ercsi, Dunaújvárosi, Kunszentmiklósi, Szekszárdi, továbbá az alsó Duna-szakaszon a Kalocsai és Mohácsi kistérségekben.

Az intézkedés célja egy **Duna menti turisztikai desztináció menedzsment létrehozása, működtetése (II.3.)**, amelyben az érintett önkormányzatok, kistérségek, civil szervezetek összefogására van szükség. Ezért javasolt egy Duna menti desztinációs menedzsment szervezet megalakítása, működtetése, amelynek feladata a Duna menti térség ismertségének növeléséhez és fejlesztéséhez, a külső források megszerzéséhez kötődően a térség egységes megjelenésének, sajátos arculatának kialakítása. Ezek után megtervezett és szervezett komplex turisztikai csomagokat kell kialakítani a térség adottságaihoz illeszkedő, és azokat láncként felfűző tematikus utak formájában.

Az adottságokon alapuló arculattervezés, komplex turisztikai programcsomagok fejlesztése, elektronikus turizmus marketing fejlesztése intézkedés elérendő célja egy egységes **Duna menti turisztikai portál létrehozása (II.4.)**. Az „arculattervezett” turisztikai célterületek a tudatosan felépített marketing tevékenységgel jutnak el a célközönséghez és fogyasztókhoz. A tájékoztatás terén bővítenők a térségi kiadványok és egyéb propagáló termékek, reklámok, kiemelten az elektronikus információk (honlapok). A feladat szereplői a települési önkormányzatok, turisztikai szervezetek, tourinform irodák, civil szervezetek, magán emberek, akik összefogásuk révén az egymástól elszigetelt marketing elemeket egyesítik.

Dunához kötődő hazai és nemzetközi együttműködések fejlesztése (V.1.) terén előrelépést jelent a **Délkelet-európai transznacionális programban** történő részvétel. E feladatot uniós, illetve hazai forrásból kell támogatni (Nemzeti Civil Alap-ból). A hazai együttműködések erősítése érdekében hangsúlyt kell fektetni a Duna menti, sokszor megye és régióhatárral elválasztott kistérségek, települések (pl: Baja-Mohács, Dunaföldvár-Solt) számára a közös pályázati lehetőségekre.

---

¹⁷ Joint Statement on Guiding Principles for the Development of Inland Navigation and Environmental Protection in the Danube River Basin

Fejlesztési programok megalapozottságának növelése, társadalmi-gazdasági-környezeti monitoring-rendszerek fejlesztése (V.2) szükséges a közösségi tudatformáláshoz, a távlatos gondolkodás alátámasztásához a döntéshozatalban, lényeges eleme a reálfolyamatok megértése, elhelyezése az országon belüli rendszerben. A fenntarthatóság értékelését szolgáló monitoring hálózat **a társadalmi érdekeket emeli közös nevezőre**, segítve a széleskörű informáláson keresztül a térségi kohéziót, **együttműködést** a parciális érdekérvényesítéssel, **fejlesztések párhuzamosságával szemben**. A feladatok egy része nem igényel mást, mint együttműködési készséget az érintettek részéről. A monitoring-rendszerek létrehozásához és működtetéséhez ágazati, valamint azok dekoncentrált szervezeteinek (kövízigek, munkaügyi központok, földhivatalok, TEIR stb.) információs szolgáltatásainak igénybevételére és uniós pályázatokból nemzetközi szintű összekapcsolására van szükség. Az adatbázis nemzetközi kiterjesztése a **Délkelet-európai transznacionális program** keretében szükséges.

Turisztikai és nyelvi képzések erősítése (VI.1.) a turizmus-vendégfogadás fejlesztésének alapvető feltétele az általános, szakképzési és felnőttoktatási rendszer, valamint a szaktanácsadói hálózat létrehozásának támogatásával. A feladat horizontális intézkedéseket tartalmaz, elsősorban régiós források igénybevételével valósulhatnak meg, az önrész vállalkozói, továbbá kistérségi-önkormányzati biztosításával.

Differenciált szálláskínálat megteremtése (IV.1.) elsődleges feladat a térségben, ezért a legmagasabb színvonalú, komplex szolgáltatásokat nyújtó szállodáktól a legegyszerűbb vendégszobáig, tanyákig szükséges a fejlesztés, **attól függően**, hogy az adott településen, térségben **milyen jellegű vonzerők állnak rendelkezésre**.

A Duna és mellékágaihoz, holtágaihoz és a csatornákhöz kapcsolódó **nem gépi hajtású vízi turizmus** (a kenuk, a kajakok, a keelboat-ok és az evezős csónakok) infrastruktúra kiépítéséhez támasztott feltételek (a 30-40 fkm-enként kikötők megállóhelyek, sátorozó helyek, WC, tisztálkodási, valamint az étkezési és bevásárlási lehetőség, továbbá a kikötők közötti megközelíthetőségének javítása) amelyeknek előfeltétele a vizek rehabilitációja és vízminőségjavítás. Ugyanakkor a Duna mentén kiemelt cél a **gépi hajtású vízi turizmus fejlesztése** is (kishajók, yachtok), amelyhez elsősorban a part menti városokban, kulturális központokban kikötők kialakítása és azokhoz kapcsolódó magasabb színvonalú szállás- és szolgáltatásfejlesztés szükséges **(IV.5.)**.

Dunai árvízvédelem (IX.1.,IX.2.) területén az árvízi veszélyeztetettséget a folyó menti területeken, a csökkenő kisvízszintekből, a természeti viszonyokból és az éghajlatváltozásból adódóan, teljes mértékben nem lehet műszaki beavatkozásokkal megszüntetni. **Jelentős feladatok hárulnak a távlatos területfejlesztésre**, a területrendezési eszközök hatékony érvényesítésére, a kockázatkezelés, valamint a természeti és turisztikai potenciál megőrzése érdekében.

X.2. Térségi stratégiai javaslatok

Turisztikai szempontból a **Mosonmagyaróvári és Győri kistérség** (amelynek főként nyugati területei gazdagok adottságokban, kezdeményezésekben) **a Szigetközi** térséghez köthető, ezért fejlesztési fókuszai elsősorban a Szigetközi fejlesztésekkel azonosak.

Felső-Duna szakasz térségébe a Komáromi, Tatai és Esztergomi térség sorolható.

A hagyományosan ipari térségben a felhagyott ipari és bányaterületek **környezeti kármentesítése** a meglévő összefüggő **iparterületek tájképi megjelenésének javítása (VIII.3.)** és a bányászati tevékenység felhagyásával megváltozott **vízrendszerek rendezése (VIII.2.)** szükséges a turisztikai vonzerő növelése érdekében.

A térségben kiemelt jelentősége lehet az ipari hagyományokra felfűzhető **tematikus utak** kialakításának és a városok **kulturális** értékeire alapozott turizmusformák kiterjesztésének **(III.1.)**.

Az Ászár-Neszmély **borvidék**, Dunaalmás, Dunaszentmiklós és Neszmély központi településekkel, jó alapja a borhoz kapcsolódó turisztikai programok kialakításának **(II.2.)**.

Az érintett térségekben a Duna **víziturisztikai** feltételek javítása kiemelt jelentőségű és határfolyó jellegéből adódóan a **nemzetközi együttműködést** feltételező fejlesztés **(IV.5., V.1.)**.

Kiemelkedő ökológiai érték a Táti-sziget, amely kapcsán az érintett nemzeti park részéről, már most körvonalazódnak az **ökoturisztika** fejlesztési elképzelések **(III.3.)**.

Dunakanyar térségébe az Esztergomi¹⁸, Szobi, Váci, Dunakeszi, Szentendrei kistérségek sorolhatók.

A térségben a turisztikai fejlesztések gátoló tényezőjeként említhető az agglomeráció miatti közlekedési terheltség és a kiépült üdülőterületek kedvezőtlen tájképi megjelenése. Előbbi a **kötőtpályás közlekedés, a vízi tömegközlekedés** és azokhoz kapcsolódó háttér szolgáltatások (parkolók, állomások) fejlesztésével oldható meg **(I.4.)**.

A Dunakanyar egyedülálló tájképi és természeti környezetének rehabilitálása, fejlesztése érdekében a **tájvédelem erősítése, tájrendezési feladatok** megvalósítása **(VII.3)**, **természeti és ökológiai értékek védelme**, fenntartása **(VII.1.)** szükséges. Az adottságoknak megfelelően a **természetközeli és az aktív turizmus (III.3.), (IV.5.)** fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt. A Börzsöny térségének különleges vonzereje lehet a természetjáró turisták számára a **kisvasúthálózat fejlesztése (IV.4.)**, amelynek Márianosztra és Kóspallag közöttre tervezett szakaszával megteremtődik a kapcsolat Nagybörzsöny és Szob között.

Visegrád és Szentendre a Dunakanyar **kulturális és rendezvényturizmusának** két pólusa, amelyek biztosítják a lehetőséget a programok időbeli és térbeli kiterjesztésére a térségben **(III.1.)**.

Az országos és helyi jelentőségű fürdőfejlesztési elképzelések az egészségturizmus élénkítését szolgálják, az adottságok megfelelő hasznosítása szezonnyújtásra is alkalmas alapot ad a **termál és wellness turizmus fejlesztéséhez (IV.2.)**.

A **térségi kapcsolatok** Szlovákia felé történő erősítése (a Szobi kistérség kvázi zsák-jellegének oldása) növeli a határ menti térségek versenyképességét, a megvalósítás érdekében a településközi fizikai kapcsolatok kialakítása (Ipoly hidak) fontos lépés **(V.1.)**.

A térség lakosainak életminőség javítása és a fogadóképesség erősítése **érdekében a települési infrastruktúra fejlesztése (II.5.)** és a **dombvidéki vízrendezés** mielőbbi megoldása és hosszú távú fenntartása **(IX.2.)** fontos feladat.

Budapest – a Balaton mellett – az ország legkeresettebb célterülete, az **agglomerációs területek**, elsősorban a Szentendrei, Dunakeszi, Budaörsi, Ercsi és Ráckevei kistérség, fejlesztését a fővárossal szervesen együttműködve kell kialakítani.

Budapest turisztikai potenciáljának növelése jelentős beruházásokat igényel, amelyek közül számos fejlesztés a magánszektor bevonásával tervezett. Ilyenek többek között a Podmaniczky Programban (2005–2013) – a jelenlegi hajózási paraméterekkel is

¹⁸ Egy kistérség több esetben két nagyobb egységhez tartozik, mivel a fejlesztési célterületek elsősorban természetes határok és már meglévő együttműködések mentén lettek lehatárolva

működőképes - személyhajó forgalom számára tervezett, sürgetően szükséges **új budapesti nemzetközi hajóállomás** (I.1.) kiépítése. Kiemelten kezeli a program Budapest fürdővárosi arculatának erősítését, valamint a Duna parti (barnamezős) területek kulturális, idegenforgalmi hasznosítását (Gázgyár, Közraktárak), a város folyóval való kapcsolatának erősítését.

Fontos, és az időtávon belüli reális forrásokat számba vevő Budapest Magprogram fókuszában szerepel a **környezetbarát közösségi közlekedési** projekt megvalósítása, amelyet a koncepció kiegészíteni javasol a Duna ilyen irányú igénybevételével: az agglomerációs kulcstelepülések bekapcsolásával a **vízi „tömegközlekedésbe”** (I.4.).

Turista szezonban kínálkozik e közlekedési forma igénybevétele egy másik fontos koncepcionális intézkedés megvalósításában: **a főváros turisztikai vonzerejéből származó előnyök kiterjesztése az agglomeráció területére** (III.6.). Tekintettel arra, hogy jelenleg e kedvező földrajzi helyzetből az agglomeráció nem profitál kellő mértékben, ezért az itt található természeti, kulturális vonzerők, programok, időjárás- és szezonfüggetlen wellness-fitness lehetőségek hasznos kiegészítői lehetnek a fővárosi programoknak. E cél érdekében aktív marketinggel kell tájékoztatni a potenciális vendégkört. A feladat központi regionális alapból támogatható, erőteljes szerep hárul a helyi települési önkormányzatokra, valamint turisztikai társulásokra. Szintén a főváros közelsége indokolja a közlekedési gócpontok vonzáskörzetében az **üzleti és konferencia turizmus** feltételeinek javítását (III.7.).

A főváros Magyarország legnagyobb turisztikai igénykibocsátójaként, lökészerű és tömeges forgalmával túlterhelési problémákat okoz a környezetileg érzékeny városkörnyéki területeken, valamint a bevezető utakon. Ezért a kevésbé érzékeny, jó (lehetőleg kötöttpályás közösségi) közlekedési feltártságú területeken **nagybefogadó képességű szabadidő- és sport központok**¹⁹ **kiépítése** (IV.3.) javasolt (vállalkozói tőkéből). Ebben az érintett fővárosi, kerületi, települési önkormányzatoknak, illetve a központi régióknak van koordináló, előkészítő szerepe. Javasolt célterületei: Dunakeszi, Százhalombatta, Csepel-sziget M0 menti sávja (XXIII., XXII., XVIII. Kerületek, Szigetszentmiklós-Szigethalom, Dunaharaszti térsége). A fővárosi lakosok rekreációs igényeinek kielégítését szolgálhatnák a térségben található **kavicsbánya- és tározótavak** (Mosonszolnok, Lébény, Délegyháza, Dunavarsány, Budakalász térségében) (III.5.), amelyek fejlesztésében jelenleg tájrendezés és funkció kialakítás, elkülönítés az elsődleges.

Az agglomerációban északon Visegrád és Szentendre a kulturális turizmus központja, addig a déli agglomerációs területeken Érd és Százhalombatta együttműködése körvonalaz egy új **kultúrtörténeti központot**, amelynek alapja a két település ófalui része és a százhalombattai régészeti park (III.1.).

A Duna, elsősorban a főváros alatti szakaszának turisztikai hasznosításának elengedhetetlen feltétele a **vízszennyezés kérdésének** kezelése (VIII.2.), amely a dél-budapesti szennyvízprogram megoldásával teljesül.

Ráckevei-Soroksári Dunával a Ráckevei és a Kunszentmiklósi kistérség érintett.

A Duna-ág turisztikai hasznosíthatóságának alapfeltétele a **vízgazdálkodási** kérdések rendezése és a jelenleg fennálló **vízminőségi problémák megoldása** (VIII.2., IX.2.), amelynek csupán egy eleme a főváros szennyvízkezelésének 2010-re realizálódó megoldása. Kiemelt feladat e téren az (elsősorban vízparti) üdülőterületek csatornázottságának növelése, ami jelenleg a hitelkonstrukciók hiányosságai folytán megoldatlan. A tájképi és környezetvédelmi adottságok, és a fogadóképesség javítása érdekében szükséges az **üdülőterületek rendezése** (VII.3.), a **települési infrastruktúra fejlesztése** (II.5.)

---

¹⁹ A Dunakanyar üdülőkörzet hosszú távú fejlesztési programja és regionális rendezési terve (Bp., 1989. VÁTI) alapján

Amennyiben a fenti intézkedések eredményesek, kiemelt figyelmet érdemel a Duna-ág *evezős és horgász* turisztikai hasznosítása és *lovas, kerékpáros turizmus* erősítése (IV.5.).

Az adottságoknak megfelelően további figyelmet szükséges fordítani a *termál és wellness turizmus fejlesztésének* (IV.2.).

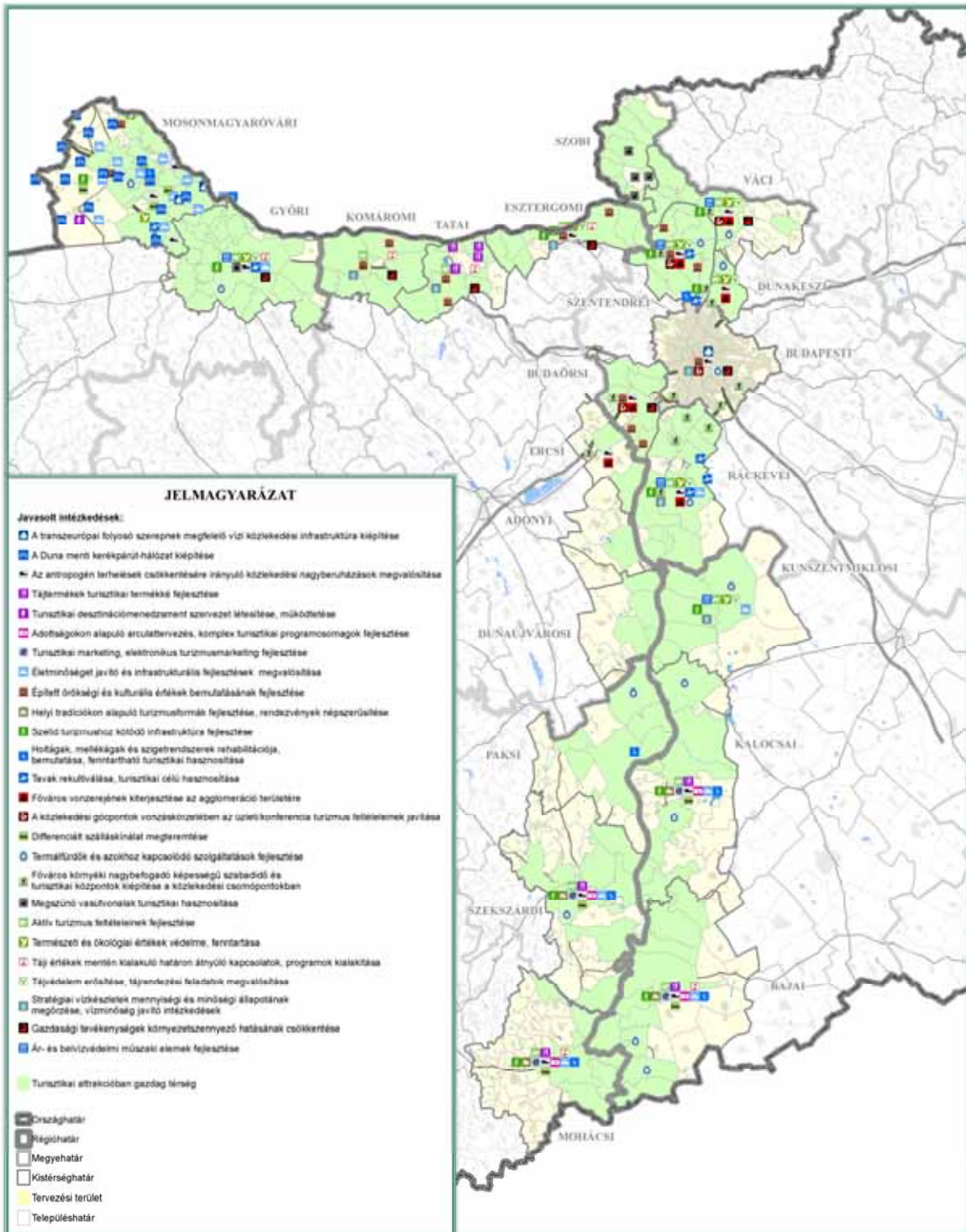
A térségi *természeti és ökológiai értékek védelme és fenntartása* (VII.1.) kiváló alapot biztosíthat az *ökorégiós programok kialakításához* (III.3.)

Alsó-Duna vidékéhez a Kalocsai, Bajai, Mohácsi és Szekszárdi kistérség tartozik. Az érintett területek egységét gyengíti a Duna elválasztó szerepe, így szorosabb együttműködés és hasonlóság figyelhető meg a Kalocsa-Bajai és a Szekszárd-Mohácsi kistérségek között.

Az Alsó-Duna-vidék kiemelkedő adottságokkal rendelkezik a bor és gasztronómiai, falusi és ökoturizmus számára. Ennek megfelelően törekedni kell *a tájtermékek turisztikai terméké fejlesztésére* (II.2.), például a Szekszár-Tolnai és Mecsek aljai borvidék, a Kalocsai, Bogyiszlói paprika, a Bajai hal és a hartai kolbász esetében. A nyugati part kistelepülései és az alföldi területekhez tartozó mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező települések a *falusi turizmus és helyi tradíciókon alapuló turizmusformák fejlesztését* (III.2., III. 3.) helyezik előtérbe. A változatos, kiemelkedően értékes természeti adottságok biztosítják az alapot az *öko-, vadász- és vízhez kötődő turizmusformák* erősítéséhez (III.3., III.4., IV.5.). Ugyanezen adottságok kívánják meg a *határon túl nyúló kapcsolatok erősítését, közös naturpark kialakítását* (V.1.). A vízpartok hasznosítását korlátozó megközelítési lehetőségek javítása hangsúlyos feladat számos település esetében (pl. Bogyiszló, Érsekcsanád, Sükösd).

A kistérségek turisztikai potenciáljának kihasználását sok tényező gyengíti. Ezek közül kiemelkedően fontos a *közlekedési árnyékterületek csökkentése* (I.4.) a *turisztikai infrastruktúra (programok, marketing, humánerőforrás) fejlesztése* (II.3, II.4., IV.1.), a *települések infrastrukturális fejlesztése* (II.5.) A közlekedési feltártságot ezek közül az M6 Pécsig, illetve az országhatárig történő tervezett megépítése 2010-ig jelentősen javítja majd.

A DUNA MENTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI TÉRSÉGI STRATÉGIAI JAVASLATOK

FORRÁS: Saját szerkesztés

KÉSZÜLT VÁTI Kft. Tervezési és Tervezésügyi Osztály 2006. február

KONCEPCIÓ

XI. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉST IGÉNYLŐ TÉMATERÜLETEK FELTÁRÁSA

XI.1. Főbb nemzetközi együttműködések, szerveződések a Duna mentén

A Duna mint kulturális, közlekedési tengely pozitív asszociációkat kelt bennünk, jelenti a nyitottságot, az áruk, az eszmék cseréjét, a Duna menti népek szellemi sorsközösségét.²⁰

Az együttműködési formák közül a hajózás a legrégebbi terület. A Duna nemzetközi vízi úttá nyilvánítása után alakult meg a Nemzetközi Duna Bizottság szovjet befolyással, már a negyvenes évek végén. Az 1990-es fordulat után megnyitották a Duna-Majna-Rajna csatornát, ami a hajózás előtt új perspektívát nyitott, bár korlátozott lehetőségekkel.

A folyó menti városok, települések egy részére korlátozódó együttműködés a Donauhansa, a dunai kikötők német kezdeményezésre létrejött együttműködési szervezete.

Az EU az 1990-es évek közepe óta támogatja az ún. nagytérségi regionális együttműködések Közép- és Kelet Európában is, növelve a térség belső kohézióját. Ezeknek egyike a bajor kezdeményezésre létrejött Duna Menti Tartományok Munkaközössége (Arge Donauländer), amely a Duna mentén fekvő közösségi egységek közötti regionális együttműködés első szervezete, melyhez Magyarországon a Duna menti megyék tartoznak. A németek e területi szervezet nemzeti kiterjesztésére törekszenek Bajorország túlzott területi és gazdasági túlsúlya miatt.

Kisebb horderejű kérdésekben, mint amilyen a turizmus, kultúra, vállalkozások elegendő és megfelelő együttműködési szint a régió.

A Duna menti országok központi kormányzatainak együttműködése az EU Interreg II C „CADSES” program keretein belüli együttműködés, amelyben az egyes országok eltérő érdekeltségei jelentenek akadályt.

Románia fejlesztési elképzelései szerint a dunai régiók interregionális együttműködéseinek elősegítésére ajánlatos létrehozni a Duna Menti Régiók Nemzetközi Együttműködési Tanácsát, amely döntene a stratégiákról, programokról, a Duna Menti Régiók Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége pedig értékelné a programokat, végezné azok monitoringját, kezelné a projekteket, az együttműködések pénzügyi alapjait. Egyik fontos célja lehetne a Duna menti régió mint turisztikai célterület fejlesztése, annak természeti és kulturális értékei miatt, ehhez azonban kedvezőbb létesítményi, infrastrukturális feltételeket kellene teremteni.

A „Duna-Dráva-Száva” Európai Együttműködés - melynek tagjai Magyarország, Horvátország, ill. Bosznia és Hercegovina - alapcélja a különböző régiók lakosainak jólétet biztosító gazdasági és kulturális fejlesztéseinek támogatása.

A turizmusfejlesztés szempontjából lényeges Duna menti szervezet a Duna Turizmus Bizottság (Danube Tourist Commission), amely a régió egyetlen - majdnem minden országot összefogó - turisztikai szervezeteként koordinálni és segíteni kívánja a régió belüli turisztikai fejlesztéseket, tevékenységeket.

A Duna Eurorégió, melynek tagjai a Tatai Kistérségi Területfejlesztési Társulás és a szlovákiai Hídverő Társulás a turisztikai infrastruktúra, ill. a turisztikai attrakciók fejlesztését és komplex turisztikai programcsomagok kialakítását tűzi fő céljai közé idegenforgalmi programjában.

---

²⁰ A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései, MTA Bp. 2002

A Hármás-Duna Vidék Eurorégió szlovák és magyar alapítói a Csallóköz – Mátyusföldi Regionális társulás és Győr-Moson-Sopron megye. A résztvevők a gazdasági célok keretében szeretnék összehangolt idegenforgalmi fejlesztéseket végrehajtani.

A Duna és a Garam nevét viselő Ister-Granum Eurorégió a magyar-szlovák határon fekszik a Duna, az Ipoly és a Garam találkozásánál. Tagjai a turizmus területén működnek együtt elsősorban.

Az Alsó-Duna-Völgyi Fejlesztési Régió Horvátországgal és Szerbiával közösen alakítanak ki fejlesztési együttműködést az EU-s források elnyerhetősége érdekében.

XI.2. Nemzetközi kitekintés: az Al-Duna menti régiók rövid jellemzése, fejlesztési-együttműködési lehetőségeik

A **jugoszláviai és horvátországi Duna mente**²¹eddig még nem került hivatalosan lehatárolásra, ezért elemzés a közvetlen Duna parti településekre történt. A vizsgált térségben él Szerbia lakosságának 25%-a. Horvátország 1991-ben való függetlenedésével a horvát Duna mente Zágrábból nézve perifériává vált, fejlődését a Horvát Területfejlesztési Konceptió külön fejezetben tárgyalja.

A Duna jugoszláviai szakaszán idegenforgalmi szempontból három különböző szakaszt, mikrotérséget lehet lehatárolni, ami gyakorlatilag meghatározza a szakasz komplex idegenforgalmi jellegét is. Mindamelllett, hogy – mint az alábbiakból kiderül – a Duna jelentős hidrológiai, hidrogeográfiai és part menti természeti, kultúrtörténeti motívumokban bővelkedik, idegenforgalmi szolgáltatásainak szintje számos szempontból fejlesztést igényel, a jelenlegi politikai viszonyok elhárításában, a vendéglátáshoz szükséges image-ben sok a fejlesztésre váró feladat. Az idegenforgalmi kínálat 2010-ig kialakított fejlesztési tervében a vaskapui régió fejlesztése szerepel, de prioritást élvező régiók, központok és tranzit idegenforgalmi irányok közül az Újvidék-Fruska gora és a Duna (mint a köztársaság tranzit jellegű folyami főútvonala), valamint a Zomborhoz kötődő Felső-Duna mente szerepel. A külföldi idegenforgalmi szakemberek véleménye szerint a dunai idegenforgalom fontos prioritásaként kellene kezelni a Pannon-Duna-szakasz 47 szigetét.

A Duna mente kedvező turisztikai adottságai ellenére számos korlátozó tényezővel kell számolni, ilyen például a folyó vízszennyezettsége. A környezeti állapotot befolyásoló legfontosabb elemek továbbá a Vajdaság legnagyobb ipari központjainak jelenléte a területen, a Horvátországban pedig a Vukovár-térségi számos veszélyes hulladéklerakó, hulladéktározó és gyűjtő hely szennyező hatása.

A természetvédelem elengedhetetlen feltétele, hogy a védett természeti értékek összefüggő ökoszisztémák legyenek, amelyeknek folytonosságát nem metszhetik országhatárok. Ezek a határon túlnyúló vagy szomszédos ökoszisztémákkal együttesen kerüljenek védelem alá, közös tervek alapján. Ez különösen a magyarországi Duna-Dráva Nemzeti Park, a jugoszláviai Felső-Duna mente és a horvátországi Kopácsi-rét trilaterális védelmére és

---

²¹ Hivatkozás, az akkori geopolitikai helyzetnek megfelelően: Nagy I. Imre: A Duna és a Duna mente komplex regionális értékelése a folyó jugoszláviai és horvátországi szakaszán, A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései, Magyarország az Ezredfordulón, MTA 2002. I kötet.

esetleges ökoturisztikai adottságainak hasznosítására vonatkozik, tekintettel arra, hogy a térség biodiverzitásának megőrzése csakis ily módon lehet hatékony.

A Vaskapu térségében is hasonló, jugoszláv-román bilaterális együttműködés kiépítése vezethet a hatékony, biodiverzitást megőrző komplex védelem és hasznosítás felé.

A **romániai Duna menti régió** különösen fontos helyet foglal el az ország térszerkezetében, nem csak területe és morfológiai adottságai, hanem emberi erőforrásai és gazdasági tevékenységei miatt is. Összességében a makroszintű különbségek három elkülönülő területre tagolják: egy fejlett keleti részre, egy fejletlen középső részre, valamint egy közepesen fejlett nyugati részre.

A régió²² központi része (4 megye) tekinthető messze az ország legelmaradottabb területének a legtöbb gazdasági és demográfiai mutató alapján. Több térség is alacsony urbanizációs szinten áll, rá jellemző lakónépesesség-fogyással, előregedéssel. Itt a hiányos infrastruktúra mellett az életszínvonal is igen alacsony. A számos ökológiailag károsodott terület közül elsősorban a Duna delta említendő.

Jelenleg a folyami hajózáson túl semmilyen gazdasági együttműködés nem figyelhető meg a régiók között. Újabban a helyi közigazgatási, gazdasági, kulturális és idegenforgalmi cserekapcsolatok indultak meg, amelyek a természeti katasztrófák elhárítására tett közös intézkedések, valamint a városok közötti kereskedelem feltételeinek javításával függnek össze. A kulturális cserekapcsolatokat vallási események vagy fesztiválok jelentik, összekötve az idegenforgalommal és hétfégi piacokkal, zömében szállást nem igénylő átutazó-kiránduló jelleggel.

Az interregionális kapcsolatokat akadályozó tényezők: a ritka, illetve drága folyami átkelés, a település-hálózat illeszkedési problémái (meredek jobb part, árvízveszélyes bal part).

A Duna menti régió természeti és kulturális értékei miatt igen kedvelt turisztikai célterület lehetne, az idegenforgalmi létesítmények és az infrastruktúra fejlesztésével (ami a folyónak e szakaszán szűk keresztmetszet).

1995-ben készült el a Bolgár Köztársaság területfejlesztési és –rendezési terve, amelyben a **Duna bulgáriai partszakasza**²³ különleges övezetnek és elsődleges fejlesztési célterületnek minősült. Azonban mindeddig egyetlen regionális program sem indult el e területen.

A rurális területek a térség mintegy 90%-át foglalják el. A dunai övezet demográfiai helyzete kedvezőtlenebb az országosnál: nagy részét a természetes fogyás, a negatív vándorlási egyenleg, az előregedés, valamint az alacsony iskolázottság együttesen sújtja. A munkanélküliségi ráta itt 60-70%-kal meghaladja az országos átlagot, van ahol kétszerese.

A bolgár Duna mente alapvetően agrár-ipari jellegű, mezőgazdasági dominanciával. A gazdasági válság e területen nagyobb az ország átlagánál. Az összes fejletlen település rurális jellegű, illetve ha eltekintünk egy 5-10 km széles folyó menti sávától, a Duna övezet egésze ilyen.

A Duna menti városok nagyobb része folyamatosan szennyezett levegőjű, sokszor a szemközti romániai üzemek károsanyag-kibocsátása miatt. Ökológiai migráció indult meg a

---

²² Ian Ianos: A romániai Duna-régió fejlődési perspektívái, A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései, Magyarország az Ezredfordulón, MTA 2002.I kötet.

²³ Gesho Geshev: A Duna menti régió bulgáriai szakaszának fejlesztési lehetőségei, A magyarországi Duna-völgy területfejlesztési kérdései, Magyarország az ezredfordulón, MTA 2002.

térségben. A Duna mellékfolyói szennyezettségükkel rontják a Duna vízminőségét. A Duna övezet legtöbb településének (29) környezeti állapota jónak mondható, mindössze 1 sorolható a nagyon jó kategóriába, komoly környezeti károkkal jellemezhető 7, és kielégítő 13.

A transznacionális regionális együttműködés területei a legfontosabb közös érdekekre terjednek ki: fejlesztési és rendezési stratégiák kidolgozása, illetve a nagy infrastrukturális rendszerek közös fejlesztése. Az ökológiai kérdések a román-bolgár viszony kulcsfontosságú területe. Az idegenforgalom is megjelenik a közösen megoldandó, fejlesztendő kérdések között.

Az együttműködést akadályozó tényezők vizsgálata kapcsán számos kérdés felmerül: a folyamatos átalakulási nehézségektől a szomszédsági (etnikai, ökológiai) konfliktusokig, intézményi hiányosságokig - vagyis belső nehézségek és külső bonyodalmak egyaránt. E problémák nagy része csupán ideiglenes jellegű, a tartósan kedvező természeti és kulturális adottságokkal szemben.

Az ország területfejlesztési stratégiája kiemeli a folyó mindkét partját érintő iparfejlesztéseket, prioritást élvez a Duna vízminőségének védelme, illetve a vízi erőművek és a közlekedési infrastruktúra egyes részeinek esetleges közös megépítése. Az eddigi stratégiák is tettek javaslatokat a közös problémák kezelésére, amelyek általában természeti problémák voltak: árvízmegeelőzés, vízrendezés stb. Másik fontos tématerület a hajózás, de a nemzetközi turizmus is közös érdeklődésre tart számot.

Az együttműködéseknek az alábbiakra kell kitérniük (bolgár javaslat, de az egész térségre figyelembe vehető):

- meg kell fogalmazni a Duna-térség fejlesztésének nemzeti, majd nemzetközi (közös) stratégiáját;
- transznacionális hálózati rendszereket kell kiépíteni a stratégiai területi tervezés kidolgozására és támogatására;
- meg kell alkotni a régiók, városrendszerek és központok kulcsfontosságú határ menti területek fejlesztési terveit, létre kell hozni a határon túlnyúló kapcsolatok hálózatát. Ilyen határ menti régiókat létrehozhatna Magyarország és Szerbia (Vajdaság), Magyarország-Szerbia-Románia, valamint Bulgária-Szerbia-Románia;
- a Duna térségét egybefűző közlekedési infrastruktúra projektjeinek kidolgozása: európai közlekedési folyosók, hidak a Duna felett, repülőterek stb.;
- fel kell térképezni a Duna középső és alsó szakasza mentén a kulturális és természeti örökséget;
- a Duna menti országok együttműködésének népszerűsítése is fontos feladat, amire alkalmas lenne egy közös információs kiadvány a Közép- és Al-Duna országai számára.

Idegenforgalmi együttműködést csak bolgár-román viszonylatban javasol: a folyó menti idegenforgalmi fogadóhelyek és turisztikai útvonalak feltárása és megszervezése.

XI.3. A Duna menti transznacionális program előkészítése, az együttműködés lehetőségeinek vizsgálata

„A Duna menti turizmus hazai és nemzetközi dimenziói” c. NFGM megbízás alapján készülő munka tématerületei az alábbi kapcsolódási pontokban illeszkednek az Európai Területi Együttműködés 2007-2013 időszakra vonatkozó dokumentumának (Operatív Program) a Délkelet-Európa (DKE) térségre vonatkozó prioritásaihoz.

A 2.: **A környezet védelme és állapotának javítása** prioritási tengelyen belül a c) „Szorosabb együttműködés a természeti értékek és védett területek kezelése terén” operatív célkitűzéshez kapcsolódóan: *Transznacionális stratégiák megvalósítása a fenntartható vidéki, vízparti turizmus fejlesztéséért az érzékeny területeken* – projektötlet kidolgozására van lehetőség. Ebben, első megközelítésben, az alábbi partnerek bevonására kerülhet sor: KvVM, érintett nemzeti parkok, régiók és önkormányzati (települési) szövetségek, valamint ezek nemzetközi (román, bolgár, szerb, horvát) szintű partnerintézményei, -szervezetei.

A 4.: **A fenntartható növekedési területek transznacionális szinergiájának fejlesztése** prioritási tengelyen belül a b) „A vonzó és elérhető növekedési területek egyenletes eloszlásának elősegítése” operatív célkitűzéshez kapcsolódóan: *A gazdasági hanyatlás és az elvándorlás által érintett térségek növekedésének elősegítése turisztikai fejlesztések megvalósításával* – projektötlet merült fel. Partnerszervezetei elsősorban az NFGM, valamint az érintett elmaradott (déli Duna-szakasz) régiók, önkormányzati (települési) szövetségek bevonásával, és a megfelelő külföldi (román, bolgár, szerb, horvát) partnerekkel együttműködve.

TRANSZNACIONÁLIS STRATÉGIÁK MEGVALÓSÍTÁSA A FENNTARTHATÓ VIDÉKI, VÍZPARTI TURIZMUS FEJLESZTÉSÉÉRT AZ ÉRZÉKENY TERÜLETEKEN

A Duna mente páratlan turisztikai adottságokkal rendelkezik, vonzó táji-kulturális környezete, kiemelkedő idegenforgalmi attrakciói sokrétűek. Optimális hasznosíthatóságukat azonban korlátozzák az emberi beavatkozások okozta ökológiai (vízrendszerek, holtágak rehabilitációja, folyó menti ökológiai hálózat, partviszonyok), környezeti károk (vízminőség, tájdegradáció, ipari- és lakossági szennyezések), valamint a lakossági életszínvonalbeli, társadalmi fogadóképessége, a turisztikai infrastruktúra mennyiségi és minőségi hiányosságai, a turisztikai együttműködések alacsony színvonala, és végül a táj és települések terhelhetősége. Ezért sokszínű funkcióinak összehangolt fejlesztésével kell biztosítani versenyképességének és érzékeny természeti környezetének egyensúlyát.

A turizmus – léptékében és specializációjában – differenciált fejlesztésével kiegészítő jövedelemforrássá válhat a lakosság és az önkormányzatok számára. Ahhoz azonban, hogy az ebből származó bevételek távlatosan is biztosíthatók legyenek, a vonzerő állapotának megőrzésére, fenntartására van szükség, az (humán és műszaki) infrastruktúra színvonalának adekvát megteremtése mellett. A saját, helyi értékek szuperponálásával Duna-völgyi identitássá, tudatossá válik a térség szereplőinek közös felelőssége az adottságok fenntartható használatában.

A turizmus fejlesztésekor a Duna térséget egységesen kifejező, mégis területenként eltérő, lokális erőforrásokon alapuló egyedi arculatok kialakítása és hangsúlyozása a cél. Fontos, hogy különböző keresleti célcsoportok számára speciális, a Duna mentére jellemző kínálati csomagok készüljenek. Az idegenforgalom szervezését, irányítását ellátó nemzetenkénti egységes szervezeti, intézményi háttér – valamint ezek szoros együttműködésének - megteremtése nélkül nem érhetőek el jelentős sikerek. A különböző szintek kooperációja az összehangolt fejlesztések és érdekek mentén teremthető meg. Munkamegosztást kell kialakítani a vállalkozások, a települések, a város-vidék, valamint a nemzetközi partnerek vonatkozásában.

A természeti erőforrások, a természetesség és az emberi kapcsolatok, léptékek jelentőségének globális felismerése felértékeli a tradicionális értékekkel rendelkező és ezeket az adottságokat jól hasznosító térségeket; várhatóan megállítja az ökológiai adottságok felélését és a társadalomra káros gazdasági kirekesztettséget is.

A turizmus fejlesztési irányait hozzáigazítva a többi gazdasági tevékenységhez (helyi speciális mezőgazdasági termékek, kis- és kézműipar, szolgáltatások stb.), növeli a helyi multiplikációt a vidéki térségekben. Hatása megmutatkozik a gazdaság diverzifikálásában, a szálláshelyek, kereskedelmi-vendéglátóipari létesítmények, szolgáltatások bővülésében, a hagyományok felelevenítésében, a természeti-kulturális értékek tudatos fenntartásában, megőrzésében.

A Duna hajózhatóságának javítása a hazai és az al-dunai (Szerbia, Románia, Bulgária) folyószakaszon együtt kell, hogy megvalósuljon az ökológiai rendszerek állapotának javításával, helyreállításával és a mellékágak-szigetek rehabilitációjával, ezzel alapot teremtve a turisztikai hasznosítás számára. A magyarországi Duna menti partszakaszok 60%-a jelenleg természetes állapotban van, ennek bolygatása elkerülhetetlen következménye a hajózási projekt megvalósításának. Így a fenntarthatósági kritériumok teljesítése, valamint a folyó menti területek turisztikai hasznosítása egyaránt kényes egyensúlyt igényel a fejlesztések, a védelem és a rehabilitációs tevékenység összehangolása során annak érdekében, hogy az idegenforgalom a vidéki térség növekedési tényezőjévé válhasson.

Javasolt tartalmi elemek:

- A Duna mente ökológiai érzékenységi térképezése;
- Határon átnyúló NATURPARK-ok lehatárolása;
- Differenciált turizmusfajták területi megfelelőinek kijelölése;
- A védelmi (forgalmi, eltartóképességi, beépíthetőségi stb.) paraméterek meghatározása;
- Falvak életminőség-javítása a rurális-érzékeny térségekben (alternatív közműellátási lehetőségek, fenntartható falumodell programok);
- A települések turisztikailag releváns funkcionális rendszere, munkamegosztási és együttműködési zónák;
- A turizmus térszerkezetének meghatározása a Duna mentére;
- A tájsebek, környezeti degradációk kezelési lehetőségeinek vizsgálata, javaslata a vízparti sávokban;
- A dunai mellékágak és sziget-rendszerek rehabilitációja, idegenforgalmi hasznosítása;

A GAZDASÁGI HANYATLÁS ÉS AZ ELVÁNDORLÁS ÁLTAL ÉRINTETT TÉRSÉGEK NÖVEKEDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁVAL

A Duna térség turizmusára, páratlan és sokrétű attrakciói mellett a nagy volumen ellenére szerény jövedelem jellemző. A rendszerváltás óta nem változott meg az alapvető irányzat: a kiemelkedően magas turistaforgalomban rejlő gazdasági lehetőségeket a térség frekvenciált része (Budapest, a Dunakanyar, a Ráckevei-Soroksári Duna-ág térsége, valamint a városok), néhány települése tudja csak megfelelően kihasználni. A szerényebb részesedés okai - amelyek jellemzően az alsó folyó-szakasz kistérségeiben, de a főváros feletti térség forgalomtól elzárt részein is előfordulnak - elsősorban az elmaradott infrastruktúrában, az alacsony színvonalú szolgáltatásban, a turizmus kedvezőtlen szerkezetében, illetve a turisztikai marketing hiányában keresendők. A nemzetközi kitekintésből is látható, hogy a folyó-völgy térsége valamennyi Duna menti országban elmaradott.

A turizmus fejlesztési irányainak alkalmazkodni kell a Duna mente természeti adottságaihoz és illeszkednie kell a vidékipar más ágazataihoz. A turizmusfejlesztés alapja a települési

infrastruktúra helyzetének javítása. A meglévő lakásállomány - életminőséget javító szerepén túl - alapját képezi a falusi turizmus infrastruktúrájának. E szolgáltatás a viszonylag könnyen elindítható vállalkozások közé tartozik. A jelzett – elmaradottsággal összefüggő - problémák viszont ott adódnak éppen, ahol a legnagyobb szükség és legjobb természeti adottság lenne arra, hogy a rendelkezésre álló lehetőségek talaján elindulhasson a fejlődés. Ezért a turizmus is csak az integrált fejlesztés része lehet.

Az infrastruktúra általános elmaradottságán belül főleg a közlekedési (közúti és vasúti) hálózat érintik a turizmust is. A közlekedési (közúti, vasúti, kerékpár) infrastruktúra fejlesztése, az elérhetőségek javítása mellett, jelentős fejlesztéseket igényel a fogadókapacitás speciális infrastruktúrája, az üdülési infrastruktúra (szállásfejlesztés, vendéglátáshoz kapcsolódó fejlesztések, egyéb kiegészítő fejlesztések, helyi termékek feldolgozása). A turisztikai infrastruktúra hiányosságai: jellemző az attrakciókhoz kapcsolódó szolgáltatások szűkössége és alacsony színvonala, a magas minőségi színvonalú szálláshelyek és szolgáltatások alacsony száma. A turisztikai szektor fejlesztésének elengedhetetlen tényezője a professzionális és vendég-orientált megközelítés. Jelenleg azonban mind a készségi szintek, mind az ügyfélkezelés terén hiányosságok tapasztalhatók. A szolgáltatások megléte és színvonala erősen függ a vállalkozói aktivitástól, ez utóbbi pedig a vállalkozások életképességét biztosító helyi fizetőképes kereslettől (jövedelem, aktív keresők).

A hátrányos helyzetből következő kiút keresés *erősítheti a saját erőforrások számbavételét, a kistérségi és regionális összefogásokat és egyben a térség identitástudatát.* A fenntartható, saját erőforrásokon, tradíciókon, kulturális örökségeken alapuló és globális feltételekhez is alkalmazkodó, *versenyképes térségi gazdaság* kialakulásának kevés a valószínűsége a sajátosságok ellenében is egyoldalú kifelé igazodással.

A centrum – periféria helyzet alapja a gazdasági térszerkezet. A turizmus egy olyan gazdasági ág e térségekben, amelynek erőforrásai nem exportálhatók, csak helyben multiplifikálhatók. A vidéki népesség egzisztenciális kiszolgáltatottságát csökkentheti a helyi multiplifikáló érték-hozzáadás növelése. Az összefüggő – sokrétű turisztikai potenciállal rendelkező – térségekben a helyi összefogáson alapuló fejlesztési és marketingmunka látszik megvalósíthatónak, ahol a települések egymást komplementer módon kiegészítve vállalnak szerepet a fogadóképesség kiépítésében, illetve vonzerőfejlesztésben.

Javasolt tartalmi elemek:

- Turisztikai körzetek, együttműködő települések lehatárolása az idegenforgalmi adottságok alapján;
- A települések turisztikailag releváns funkcionális rendszere, munkamegosztási és együttműködési zónák;
- Falvak életminőség-javítása a rurális-érzékeny térségekben (alternatív közműellátási lehetőségek, fenntartható falumodell programok);
- A turizmus térszerkezetének meghatározása a Duna mentére;
- A rurális térségek gazdasági kondícióinak javítását turizmusfejlesztéssel szolgáló koncepcionális lépések és ütemezésük;
- Természetközeli turizmus projektek mintaterületeken (országonként 1)